

**REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA**

Allegato alla Delib.G.R. n. 46/19 del 17.9.2020

PIANU DI POLÌTICA LINGUÌSTICA REGIONALE

2020-2024

(L.R. 3 DE TRIULAS 2018 N. 22)

sa de XVI Legisladuras

SOMMÀRIU

INTRODUIDA.....	3
1. SU CUNTESTU LINGUÌSTICU IN SARDIGNA	5
1.1 Cuadru linguìsticu territoriale	5
1.2 Sa realidade sociolinguìstica in Sardigna	9
1.3 Cuadru istòricu-normativu	17
1.4 S'Isportellu linguìsticu regionale	24
2. ISTADU DE ATUATZIONE DE IS INTERVENTOS	36
2.1 L. 482/1999	37
2.2 Istruzione	44
2.3 Atividade de sustennu a is Mèdia pro sa promotzione de sa limba sarda.....	53
2.4 Atziones in favore de sa limba e de sa cultura sarda.....	57
2.5 Eventos culturales e celebratziones	60
2.6 Cartellonìstica.....	63
3. PROGRAMMATZIONE LINGUÌSTICA E CULTURALE.....	64
3.1 Àmbitos de interventu	65
3.2 Elaboratzione de una proposta de istandard linguìsticu	67
3.3 Certificatzione linguìstica	70
3.4 Istituzione de sa retza de is Isportellos linguìsticos.....	73
3.5 Insinnamentu in is iscolas	83
3.6 Mass Mèdia, Editoria, Informàtica e Web	89
3.7 Atividade de istùdiu, Chirca e Formazione.....	93
3.8 Istituzione de s'Acadèmia de su sardu	95
3.9 Patrimòniu culturale immateriale e Artes pròprias.....	97
3.10 Abbivada intergenerazionale de is cumpetènzias linguìsticas	101
3.11 Organizatzione annuale de una Cunferèntzia Aberta.....	103
3.12 Sinalètica e cartellonìstica.....	104

INTRODUIDA

Custu Pianu de política linguística Regionale 2020-2024 est istadu redatzionadu cunforma a s'art. 5 commas 1 e 2 de sa LR 3 de trìulas 2018, n. 22, chi disponet chi sa Giunta Regionale, in s'àmbitu de is istrategias e de is obietivos generales sestados dae su Programma Regionale de isvilupu, aprovet, pro cantu durat sa legisladura, su pianu de política linguística regionale ue s'agatant is mesuras de tutela, valorizazione e isparghinamentu de sa limba sarda, de su catalanu de S'Alighera e de su tataresu, gadduresu e tabarchinu e de is produziones e espressadas chi veiculant.

Su pianu depet definire is prioridades, is obietivos generales, is resurtados isetados e is elementos netzessàrios pro sa valutazione de sa política linguística regionale.

Su Pianu Regionale de Isvilupu de sa Regione Sardinia, aprovalu cun DGR 9/15 de su 5 de Martzu 2020, si fundat subra de s'obietivu primàrgiu de governu de sa de XVI legisladura, sejadu in su sustennu a s'identidade sarda, chi si declinat a manera dinàmica in maicantos tratos.

“Premissu chi s'identidade non s'eredat a manera passiva, ma si fràigat, nde cunsighit chi totu is interventos chi pertocant s'economia, sa sotziedade e sa cultura si depent incarrerare a acumprire una identidade sarda mera e sìnchera, e in fines una risposta originale a su bisòngiu de definire comente èssere sardos in su mundu, ischende chi is identidades chi amus a ischire fraigare s'ant a dèpere pònnera a pare cun is àteras identidades chi bivent e òperant in custu tempus. Duncas peruna serrada, nointames abertura chi incluet. Difatis su corollàriu netzessàriu de custu fràigu si sustàntziat in is dudas: cale raportu intre Sardinia e Itàlia, intre Sardinia e Europa, intre Sardinia e Mediterràneu, intre Sardinia e globalizazione?”¹

Gasi comente iscritu in su PRS, s'identidade linguística est una cumponente fundamentale de s'identidade individuale e culletiva de sa comunidade sarda, ca intèrpretat is valores culturales ereditàrios e ladinos, e est elementu essenziale de cultura e democrazia in s'Unione Europea chi tutelat is limbas regionales e minoritàrias de su territòriu suo.

Su Pianu de Política Linguística regionale est unu instrumentu de programmatzione privilegiada subra de is temas de is limbas de minoria e de s'identidade; is resones a fundamentu de su Pianu sunt medas: punnat a acumprire un'isparghinamentu echilibradu in su territòriu regionale de is initziativas in favore de sa cultura e de is limbas de Sardinia; dat impèllida a s'elaborazione e a s'atuazione de progetos e programmas de isperimentazione e persighit s'armonizazione de is interventos de política linguística prevididos dae sa legislatzione in vigèntzia.

¹ Declaratziones programmaticas de su Presidente de sa Regione Christian Solinas, Casteddu 8 de maju 2019, pag. 11.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Custu definit is àreas diferentes de interventu e s'artìculat in interventos coerentes cun is indicos programmàticos de su Pianu regionale de Isvilupu 2019-2024.

Dae inoghe in antis si mentovat s'istruutura de su Pianu: si comentzat ispigrende su cuntestu linguìsticu de s'ìsula a dies de oe e de su quadru istòricu-normativu chi at piessinnadu sa tutela de sa limba, sighende cun s'istadu de atuatzione de is interventos principales de tutela e de promotzione de is limbas de minoria in Sardigna.

In fines si descrient is obietivos e is interventos de pòlitica linguìstica pro sa purrata 2020-2024.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

1. SU CUNTESTU LINGUÍSTICU IN SARDIGNA

1.1 Cuadru linguísticu territoriale

In prus de sa limba italiana, isparghinada in totu su territòriu natzionale, in Sardigna s'agatant galu limbas istòricas e identitàrias de sa populatzione sua: sa prima sa limba sarda chistionada dae su bonu de is abitantes, chi faghet parte de is limbas romanzas, ma chi is sistemas dialetales de àrea itàlica, gàlica e ispànica considerant autònoma e duncas classificant comente unu idioma a banda in su panorama neolatinu.

Su sardu difatis, mancari siat limba romanza, chistit unu tantu mannu de su chi si narat paleosardo. Su tantu de istratos in Sardigna est postu in duda, sunt seguros cussu greco e cussu feniciu o pùnicu, ma chi ant trasmìtidu pagu e nudda a su sardu prima de sa latinizatzione. Considerende sceti sa toponomàstica si presentat unu quadru meda prus antigòriu, cun nùmenes chi non benit bene a agatare s'origine cun seuresa.

Su sardu est classificadu che limba romanza occidentale e istudiosos meda la considerant sa prus costoidora de is limbas chi benint dae su latinu.

Sa prima latinizatzione de sa Sardigna est de is sèculos III/II a.C., ma s'ìsula at connotu undas diferentes de latinidade cun mudamentos de su latinu vulgare in tretos meda, pro more de is cuntatos diferentes cun sa populatzione acapiados a su cummèrciu o a sa geografia o a interessos militares. Agatamus duncas faeddos che a *ghenna* o *zenna* chi arribant dae *IENUA(M)* e àteras chi arribant dae una purrata imbeniente che a *gianna* o *janna*, chi arribant dae *IANUA(M)*. Mancuna variante de su sardu si distinghet a manera significativa comente prus simigiane a su latinu respetu a is àteras.

Is contributos a sa latinizatzione sunt diversos. In òrdine cronològicu: su vandàlicu (limitadu a una paja de occurrèntzias); su greco bizantinu, su pisanu medievale, su catalanu e su castiglianu. Oe in die, mancari in is variedades diferentes e fisiològicas suas, su sardu resurtat unu *continuum* e unu *unicum* chi pro como non registrat indicos de prèstidu fungudu dae s'italianu, a su mancu a livellu grammaticale e lessicale, finas si s'influèntzia de custa limba est semper prus forte.

Nointames, is istruturas morfosintàticas de su sardu ant cunditzionadu sa faeddada italiana, insertende-si a manera istrutturale in sa comunicatzione, e duncas si podet chistionare, cun resone, finas de "italianu regionale de Sardigna".

In prus de sa limba sarda s'agatant àteras alloglossias: su catalanu de S'Alighera, su gadduresu, su tataresu e su tabarchinu.

Sa limba e sa cultura catalana sunt istadas in cuntatu cun sa cultura sarda pro tempus meda, e de seguru su catalanu at tentu un'influèntzia manna subra de su sardu.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Is orìgenes de sa tzitade de S'Alighera si faghent printzipiare in su de XII sèculos cun sa fundatzione de su burgu antigu fata dae is Dòria, familia nòbile genovesa chi aiat detzisu de fortificare unu cùcuru in terra sarda.

Is dominatziones diferentes sunt intradas a manera funguda in is costumàntzias de is abitanter suos, mescamente pro su chi pertocat sa limba, chi chistit sa versione antiga de su catalanu.

A pustis, pro sa positzione istratègica de su burgu, ant chircadu medas bortas de s'apoderare de sa tzitade: in su 1354 in sa batalla navale de Portu Conte is Genovesos ant pèrdidu contra a sa flota catalanu-aragonesa. Pedru IV de Aragona in cussa manera fiat intradu che binchidore a sa fortilesa, torrada a tzerriare L'Alguer. Dae tando, in sa *Barceloneta* sarda si chistionat sa limba de is conchistadores, e custa particularidade faghet a manera chi galu oe sa tzitade siat cunsiderada una genia de isula in s'isula.

Su catalanu de S'Alighera est una de is ses variedades linguísticas de sa limba catalana e sa presèntzia de catalanos in Sardigna si connoschiat peri in antis de sa conchista, ma tocat de isetare su 1323, cun s'ispedizione de Alfonso II e a pustis cun sa de Pedru IV, pro agatare una presèntzia manna de catalanos, mescamente in S'Alighera.

Custu cuntatu sardu-catalanu durat a su mancu pro bator sèculos, dae su de XIV sèculos finas a su de XVIII sèculos: in su 1501 S'Alighera leat su tìtulu de Tzitade e pustis de duos annos divenit diòtzesi, a cunfirma de s'importàntzia a crèschere de su rùolu econòmicu suo. Sighet una purrata istòricu-culturale finas a cando sa Sardigna no intrat in s'òrbita italiana, pro mèdiu de sa dinastia sabàuda, pro arribare a dies de oe pro cumprèndere chi sa limba catalana in sa variedade sua s'aligheresa est unu elementu de importu mannu pro s'identidade funguda de sa Tzitade.

Su gadduresu est una variedade linguística sarda de casta sardu-corsa chistionadu in sa regione istòrica de sa Gaddura. Is variedades printzipales sunt rapresentadas dae su tempiesu, o gadduresu comune, e dae s'agesu o gadduresu occidentale. Su ripopulamentu de sa Gaddura dae banda de grupos corsos si depet prus che totu a su fatu chi cussu tretu fiat abarradu belle de su totu ispopuladu in sa segunda mesidade de su Treghentos e buscaiat pagos balàngios a is Catalanos. Is autoridades catalanu-aragonesas duncas no aiant istorbadu s'arribu de is Corsos, pensende a intradas econòmicas noas. Siat in su lèssicu chi in sa morfosintassi, abarrada però de madrighe crara corsa, ant sejadu s'influèntzia chi at tentu su sardu de is territòrios a inghèriu in su dialetu corsu de is orìgenes, chi, influentzadu peri dae su catalanu e dae s'ispagnolu, a pustis est divènnidu sa variedade alloglota gadduresa.

Su tataresu, chistionadu in unu tretu minore ma populadu de sa Sardigna nord-occidentale, benit dae una base toscanu-corsa, isvilupada a pustis a manera autònoma. Is istudiosos lu partzint in duas variantes: su tataresu meru e sìncheru e su castellanesu. Nointames sa base toscanu-corsa,

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

sa limba tataresa est influentzada meda, prus a notu in sa fonètica e in su lèssicu, dae lìgure, ibèricu, ma mescamente dae su sardu chistionadu in is territòrios a làcana.

Difatis in su setentrione de sa Sardigna, a su mancu dae sa mesidade de su Batormentos, bi fiat una presèntzia corsa forte e essende sessada in su Dughentos sa presèntzia pisana in su rennu de Logudoro, s'òrigine de su fundu toscanu non faghet riferimentu a su toscanu antigu, ma pròpriu a su corsu chi àteru no est si non s'èsitu de una colonizatzione pisana ampra de sa Còrsica.

Su tabarchinu est unu dialetu lìgure chistionadu in is ìsulas de s'arcipèlagu de su Sulcis. Sa presèntzia de custa variedade linguistica si depet a s'acuntèssida chi in su 1541 una famiglia genovesa at tentu in cuntzessione s'ìsula de Tabarca, intre Tùlisi e Àlgeri, e s'isuledda l'ant torrada a abitare medas ligures pro duos sèculos. In su tempus in fatu, no intentende-si prus seguros, ant atzetadu s'invitu de su re de Sardigna Càralu Emanuele III chi cheriat popolare is costas sardas e si nche sunt aposentados a s'ìsula de S. Pedru, in su Sud-Ovest de sa Sardigna, fraighende a primu su burgu de Carloforte e a pustis Cadesedda.

In sa cartina de sa pàgina imbeniente est indicadu sa distributzione de su sardu, de su catalanu de S'Alighera e de is diferentes variedades alloglotas.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Figura 1 – Distribuzione de su sardu, de sa catalanu de S’Alighera e de is variedades allogotas

1.2 Sa realidade sociolinguística in Sardigna

In Sardigna, in prus de su sardu, ddoe sunt su catalanu de S'Alighera, su tabarchinu chistionadu in s'ìsula de Santu Pedru e una parte de Sant'Antiogu, in s'arcipelagu sulcitanu, a nord-ovest de is costas sardas, su gadduresu e su tataresu. Una sienda linguística e culturale manna chi cun s'aplicazione de sa L 482/1999 e de sa LR 26/1997 cumentzant a ddas impitare pro ammaniare progetos in àmbitu iscolàsticu, culturale e istituzionale.

A livellu natzionale, s'aprovatzione de sa Lege 482/1999, at crèschidu su prestigiu de su sardu e de su catalanu e at dadu impèllida a s'atuatzione de progetos cun sa punna de los praticare in s'Amministrazione pùblica, reconnoschende-li su diritu de l'impitare paris a s'italianu, ma sena su matessi valore giuridicu.

Is lìmities de custas duas leges sunt mescamente sa dotazione finantziària menguante e su pacu efetu a livellu de pianificatzione linguística. Si dat sa possibilidade de tutelare is limbas cun progetos a tempus, ma sena s'òbligu de garantire calidade e atzivesa de is obietivos.

Cun sa LR 22/2018 ant chirca de regulare a manera orgànica sa limba sarda e is àteras limbas chistionadas in Sardigna, cun s'ordinamentu de unos cantos interventos pro sa tutela e sa valorizatzione in cada àmbitu de sa vida comunitària.

Sa lege remonada, in s'art. 5, comma 5, "Programmatzione de is interventos", previdit chi sa Regione promovat, "cada duos annos, una indàgine sociolinguística apòsita" pro dare contu de canta gente la faeddat e de sa situatzione sociolinguística de sa limba sarda, su catalanu de S'Alighera e de su tataresu, gadduresu e tabarchinu.

S'ùrtima chirca sociolinguística fata dae sa Regione est de su 2007; aiant costituitu una Commissione tènicu-iscentífica pro acumprire unos cantos obietivos, intre is cales finas cussu de progetare e ammaniare una chirca sociolinguística subra de s'istadu de sa limba sarda.

Finas a tando is datos subra de sa situatzione sociolinguística de sa Sardigna fiant pagu pretzisos. Mentovamus cussos chi s'agatant in s'indàgine Istat 2000 e in sa chirca Euromosaico, fata in su 1996 pro contu de s'Unione Europea (Euromosaico. Produzione e riproduzione delle lingue minoritarie dell'UE, a incuru de P. Nelde, M. Strubell, G. Williams).

Prus a notu, s'obietivu de sa chirca Euromosaico fiat cussu de averiguare sa situatzione in cussu momentu de is grupos linguísticos de minoria presentes in is dòighi Istados membros de s'Unione europea, leende in cunsideru is potenzialidades issoro de si costituire e de si mantènnere e is difficultades chi agatant in custu cuntestu.

In su raportu supra de sa Sardigna si leghet:

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Siat su brètone chi su sardu sunt grupos linguísticos chi in su giru de duas generatziones ant bidu torrende a coa meda s'impriu linguisticu. Is generatziones prus antzianas impitant meda custas limbas, mentres custa capatzidade cumparet limitada meda in is giòvanos.

Custu est tìpicu de limbas cun status sotziale bassu e cun unu impriu istutzionalizadu bastante astrintu, a su cale si contraponet unu protzessu de mudamentu lestru. In ambos casos, su sustennu chi is vàrios entes de produida e reproduida de sa limba rechedent pro parare fronte a sa fortza de custu mudamentu non b'est istadu.

S'intrada limitada de is limbas a is atividades econòmicas noas ponet tropeas a su prestìgiu issoro e cajonat sa nàschida de una identidade negativa in chie chistionat su bretone e su sardu. Custu torrare a coa prus a prestu s'acàpiat a unu refudu de sa limba, pro neghe de su piessinnu negativu chi ant custas limbas de minoria ca si bident acorradas, paris a is chi ddas faeddant, in unu mundu cunsideradu "tradizionale" ... In ambos casos sa Crèsia impitat petzi sa limba natzionale. Est in custas circustàntzias chi s'acàpiu intre mobilitade sociale e una limba ùnica ispinghet is fàmìlias a impitare sa limba dominante "pro su bene de is figios".

Ambas chircas poniant in craru is tribulias de su sardu pro neghe de unu impriu semper prus pagu isparghinadu.

Sa chirca sociolinguística duncas est istada imprentada in su 2007, cun su titulu "Is limbas de is sardos", piessinnada dae una metodologia iscientifica atentzionada intregada a su Dipartimentu Chircas Econòmicas e Sociales de s'Universidade de Casteddu de sa Facultade de Iscièntzias Políticas e a su Dipartimentu de Iscièntzias de is limbàgios de sa Facultade de Lìteras, comente parte de s'atividade de sa "Commissione tècnicu-iscientifica subra de s'istadu de is limbas de Sardigna".

Sa Commissione at aprovadu s'ischeda de intervista impitada pro sa chirca e is protzeduras de campionamentu. Is datos marcados in sa relata finale, sunt is resurtados de 2715 intervistas: 2438 fatas a una populatzione partzida in fàscias de edade e pro zonas linguísticas de appartenèntzia.

Sa relata finale de letura e interpretatzione de is datos si podet lèghere in su giassu de sa Regione Sardigna www.sardegnaicultura.it acumpangiada dae una Appendice chi dat contu de is lìnias sighidas pro costituire su campione, de su mètodu sighidu dae is collidores, de is cuestionàrios impitados.

Is datos de sa chirca regionale sunt significativos e de importu mannu. Dae sa chirca est essidu a pigiu chi su 68,4% de is Sardos declarat de connòschere e faeddare sa limba locale; in is Comunes cun prus pagu de 4.000 abitanter sa pertzentuale de is faeddantes creschet a su 85,5%, mentres in is Comunes cun prus de 100.000 abitanter calat a su 57,9%. Su 29% non lu chistionet,

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Iu cumprèdet, mentres declarat de non ddu chistionare e de non ddu cumprèndere sceti su 2,7% de totu su campione.

In is àeras urbanas is pertzentuales sunt importantes: in Casteddu su 59,3% declarat de connòschere e allegare su sardu, mentres su 36,7% ammitet de àere una competèntzia passiva sceti. In Nùgoro, chistionat sa limba locale su 66,7%, in Terranoa imbetzes su 62,7%.

Interessante s'impreu de sa limba locale in is raportos extrafamiliares pro titulu de istùdiu e mannària demogràfica de is Comunes singiadu in sa tabella 1.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Tabella 1 - Impreu de sa limba locale in unas cantas relatas extrafamiliare pro titulu de istùdiu e mànnaria demogràfica de is Comunes (in pertzentuale)

	COMUNES FINAS A 20.000 ABITANTES				COMUNES CUN PRUS DE 20.000 ABITANTES			
	FINAS A LICÈNTZIA ELEMENTARE	LICÈNTZIA MÈDIA O CUALIFICA PROFESSIONALE	DIPLOMA	LÀUREA	FINAS A LICÈNTZIA ELEMENTARE	LICÈNTZIA MÈDIA O CUALIFICA PROFESSIONALE	DIPLOMA	LÀUREA
CUN IS AMIGOS	72,1	4,7	19,4	26,9	32,1	10,5	6,5	3,4
CUN IS AMIGAS	68,0	26,6	16,9	25,5	29,1	6,3	3,1	2,3
CUN IS BIGHINOS	74,3	45,4	34,6	40,0	20,4	11,9	5,0	2,3
CUN IS CONNOSCHENTES	51,1	22,6	16,1	21,2	13,4	7,1	2,8	1,7
CUN IS COLLEGAS (FORA DE TRABALLU)	71,4	33,3	20,0	10,0	30,3	19,6	6,3	2,3
CUN IS ISTRÀNGIOS	20,1	7,4	7,1	5,8	16,4	5,1	4,6	4,0
CUN SU DOTORE DE FAMÌLIA	25,7	11,9	9,0	13,5	8,4	7,4	2,8	1,2
CUN SU PREÌDERU	3,2	11,0	2,3	4,5	3,2	2,7	1,2	2,2

**REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA**

Segundu is datos sceti su 31,9% de is sardos est contràriu a impitare sa limba locale in is ufitzios, mentres su 57,7% est in favore, de su totu o in parte, a introduire una forma iscritta ùnica pro publicatzione de is documentos de sa Regione Sardigna.

S'89,9% de is Sardos declarat de èssere “de acordu meda” cun sa frase “sa limba locale si depet ajudare ca est parte de s'identidade nostra”, e su 78,6% est de acordu pro s'insinnamentu de su sardu in iscola.

Su 53,4% de is Sardos, seberende sa limba a sa cale s'intendent prus ligados, ant inditadu su sardu antis de s'italianu, chi imbetzes l'at inditadu sceti su 35,7% de is intervistados. Custu nointames s'italianu siat limba ufiziale in Sardigna giai dae su Setighentos, e totus lu chistionent prus o mancu a manera curreta.

Interessante peri sa pertzentuale de risposta a sa dimanda “A l'agradat a chistionare sa limba locale?” cun is rispostas afirmativas chi balàngiant sa pertzentuale de su 77,6% e dant a bidere su cumintzu de unu protzessu culletivu chi in carchi manera est mudende su puntu de annotu subra de sa limba locale chi finas a unu deghènniu a oe, consideraiat s'impreu de is variedades locales indicu de degradu sociale.

Is datos de sa chirca rapresentant una base de partèntzia empirica pro àere una carchi tzertesa: is Sardos mustrant un'istima discreta a sa limba de sa terra issoro, finas pro is variedades alloglotos. E si bidet dae is resurtados chi pertocant sa connoschèntzia de sa limba e peri dae is rispostas subra de is chistiones de s'iscola, de s'identidade e pro su prus de sa polìtica linguìstica.

Fintzas si, castiende bene, ancora oe, sa preferèntzia de sa limba istòrica respetu a s'italianu galu no est arribada a unu recùperu prenu de sa limba matessi in àmbitos formales o ufiziales, gasi comente diat dèpere èssere sa punna de calesiat polìtica linguìstica.

A banda de is sardòfonos meros e sìncheros, chi semper e cando ancora sunt semper una pertzentuale bona de sa populatzione, medas tzitadinos sardos, mancari non siant capassos a chistionare e s'espresare in una calesiat variedade de sa limba de minoràntzia, non lu faghent ca bivet galu una cundenna forte de su faeddare in sardu (o àtera variedade alloglota) chi mìnimat belle a nudda sa possibilidade de impitare sa limba locale in cuntostos formales, ufiziales e coltos.

Dae sa chirca però est resurtadu chi su bonu de sa populatzione disigiat chi sa limba locale siat presente in àmbitu iscolàsticu, in is mèdia e in s'amministratzione pùblica, logos reconnotos a manera universale pro sa comunicatzione ufiziale e formale.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Abarrat su fatu chi b'at paga cussèntzia linguística, chi a dolu mannu dipendet a manera direta dae s'abandonu de sa trasmissione intergeneratzionale, boghende nche un'àrea geogràfica limitada de s'Ìsula, prus o mancu currendente a s'Arta Barbàgia, Baronia e Gocèanu e àteros pagos comunes. Sa situatzione de su tataresu e de su catalanu de S'Alighera prus a prestu est critica, mentres su gadduresu e su tabarchinu sunt chistionados, in cuntostos formales puru, dae sa majoria de sa populatzione.

Est dae su 2007 duncas, chi is datos subra de sa situatzione sociolinguística in Sardigna non los agiornant a manera iscientífica.

In su 2010, su Ministeru de s'Istruzione de s'Universidade e de sa Chirca at commissionadu una chirca (G. Iannaccaro, *Lingue di minoranza e scuola. A dieci anni dalla legge 482/99. Il plurilinguismo scolastico nelle comunità di minoranza della Repubblica Italiana*) pro valutare is efetos in su territòriu natzionale de s'aplicatzione de sa L 482/1999 in àmbitu iscolasticu. "S'est intesu su bisòngiu non de unu riconoscimentu meru e sìcheru de su chi esistit ebbia, ma peri de collire e valutare s'andamentu de is atividades iscolàsticas e is mètodos impreados in is cuntostos diferentes, gasi comente sa satisfatzione de is operadores (is insinnantes) e de is utentes (sa sotziedade, e a manera particolare is istudiantes e is genitori) e is aspetativas issoro pro su benidore".

Is datos de custa relata, iscientificos a manera rigorosa, ma fata oramai deghe annos a oe, mustrant chi in Sardigna in progetos meda aprovados e finantziados, a s'ispissu promoviant s'istòria e sa cultura traditzionale de sa Sardigna prus chi non sa connoschèntzia e s'impreu de sa limba locale pro sa vida fitiana, e fotògrafant una realidade sociolinguística ue b'est unu ligàmene identitàriu forte cun sa limba; e si a un'ala est forte sa gana de torrare a s'apoderare de sa "limba nadia" non si li dat tretu meda, sa limba dominante abarrat s'italianu, considerada su veìculu principale de promotzione sociale e integratzione.

Duncas est cantu mai attuale su bisòngiu, cunfirmadu in s'art. 5, comma 5, de sa LR 22/2018 de una indàgine sociolinguística noa, fata cun rigore iscientificu, chi fotògrafet sa situatzione a dies de oe in Sardigna, chi diat pàrrere rapresentada dae una cussèntzia linguística crèschida de sa dignidade culturale de sa limba sarda, mancaru galu tropu indirizzata a recuperare connoschèntzias de su passadu, prus chi no a divènnere unu istrumentu comunicativu pro su presente e su benidore.

Pro su chi pertocat a manera particolare su catalanu de S'Alighera, una chirca fata in su territòriu regionale e a distintu in sa tzitate de S'Alighera, a sa cale at leadu parte s'Isportellu linguisticu

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

regionale – Ufitziu de sa Limba Sarda de sa Regione Autònoma de Sardigna, est istada *l'Enquesta d'usos lingüísticos a l'Alguer 2015*, unu progetu promovidu dae sa *Direcció General de Política Lingüística del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya* e dae su Comune de S'Alighera, cun sa collaboratzione de s'*Ofici de l'Alguer de la Delegació de la Generalitat de Catalunya a Itàlia*.

Is duas inchestas sociolinguísticas generales chi arribant in antis de s'EULA 2015 sunt *l'Enquesta d'usos lingüísticos a l'Alguer 2004* e *Le Lingue dei Sardi: Una ricerca sociolinguistica*.

Est unu bagàlliu de connoschèntzia netzessàriu a ue si depent indirizzare is diferentes políticas linguísticas. Sa circa l'ant fata 7 intervistadores bilingue italianu/cat. S'Alighera (325 intervistas) e 1 intervistadore trilingue Italianu/cat. S'Alighera/sardu (300 intervistas). Dae is datos essit a pìgiu chi s'88,2% de is intervistados at declaradu de cumprèndere su S'Aligheresu, cun su 50,5% de persones in gradu de lu chistionare: aprofundende s'anàlisi subra de sa populatzione chi narat de "cumprèndere bene su s'Aligheresu" est su 30% a declarare de lu "chistionare a manera curreta".

Is datos dant a bìdere finas chi esistit unu protzessu de truncamentu de sa trasmissione linguística intergeneratzionale de su s'Aligheresu chi printzipiat dae is Annos '60 e sighit a dies de oe. Su catalanu de S'Alighera est sa limba de cumentzu o prima limba chistionada (L1) dae su 24,1% de sa populatzione residente in S'Alighera (summa de is categorias «s'Aligheresu», «s'Aligheresu e italianu» e «s'Aligheresu e àteras cumbinassiones»), chi si identificat cun custu idioma in su 26,1% de is casos. In prus, su 18,5% de is intervistados declarat de tènnere su catalanu de S'Alighera sceti, a sa sola o cun àteras limbas, che limba de impreu fitianu. Su sardu est mentovadu che limba de cumentzu o L1 dae su 13,9% de sa populatzione, pertzentuale chi minimat a 11,2% comente limba de identificatzione e a 4,2% comente limba fitiana.

Pro su prus, s'italianu si cunfirmat comente limba de atrativa principale, cun su 96,4% de is residentes chi diant bòlere sighire a la tènnere che a s'idioma de impreu principale o segundàriu, sighida dae su s'Aligheresu (77,2%), sardu (36,2%) e limbas istràngias (30,9%).

De importu mannu su datu de su 92,3% de sa populatzione chi est in favore de s'introduida de su catalanu de S'Alighera e de su sardu in iscola chi nche colat de belle 15 bortas su livellu de disacordu (6,5%), mentres una parte minore de is intervistados no at chèrfidu o ischidu pigare positzione subra de sa chistione (1,2%). In custu casu puru su parre de is s'aligheresos mustrat una punna presente in su restu de sa Sardigna, ue s'84,7% de is residentes si decrarat de acordu in parte o de su totu a s'introduida de is limbas locales in iscola, a costàgiu de s'italianu.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

De pònnere in craru in prus sa pertzentuale de is rispostas a sa dimanda: «Bosté pensat chi a ischire chistionare finas s'aligheresu, sardu, tataresu/gadduresu etc., dae minores podat cajonare problemas in s'imparu de s'italianu e de àteras limbas istràngias? ».

Is datos mustrant chi custu pregiudìtziu est lacanadu meda, e pertocat sceti s'8,7% de sa populazione residente. Sa pertzentuale de s'aligheresos chi non cunsiderant prus su catalanu de S'Alighera e su sardu dannàrgios pro s'imparu de s'italianu est belle 10 bortas superiore, arribende a s'86,8%. In prus, una parte manna de custos informantes (37,6%) pensat chi su bilinguismu, finas cussu chi incluet is limbas locales, podet dare carchi profetu cognitivu.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

1.3 Cuadru istòricu-normativu

Is diritos linguìsticos, espressada dislindada e piessinnante de is diritos prus generales de is minorias, sunt divènnidos in is ùrtimos deghènnios ogetu de prus cara respetu a su passadu dae banda de sa dotrina e de is istitutziones in totu is chimbe continentes.

Giai in sa Declaratzione universale de is diritos de s'òmine de su 1948 in s'art. 2 si sutalìneat chi *“a ogni individu li pertocant totu is diritos e totu is libertades” sena distìnghere “ratza, colore, sessu, limba...”*.

S'atentzione subra de is diritos linguìsticos nointames no est mai bènnida mancu: si mentovat pro esempru sa Risoluzione de su 1992 de s'Assemblea generale de s'ONU cun sa *“Declaratzione de is diritos de is persones chi appartenent a is minorias natzionales o ètnicas, religiosas e linguìsticas”*.

In Europa b'at àpidu atentzione manna subra de custu aspetu; a pustis de sa Conventzione europea pro s'amparu de is diritos umanos e de is libertades fundamentales de su 1950 est arribada sa Conventzione de su Consìgiu de is Ministros de su Consìgiu de Europa de su 29 de làmpadas 1992, cun sa cale ant adotadu sa Carta europea de is limbas regionales o minoritàrias.

Sa Carta cheret, a un'ala, tutelare e promòvere is limbas regionales o minoritàrias che partes de su patrimoniu culturale europeu in perigulu de estintzione e, a s'àtera, promòvere s'impreu de custas limbas in sa vida pùblica e privada. Sa Carta previdit sa tutela peri de is comunidades linguìsticas chi chistionant una *“limba non territoriale”* (Rom e Sinti).

A oe s'Itàlia no at ancora ratificadu custa Carta.

Est istada imbetzes sutascrita e ratificada sa Conventzione-cuadru pro s'amparu de is minorias natzionales, adotada dae su Comitadu de is Ministros de su Consìgiu de Europa in Strasburgo in su 1995, intrada in vigèntzia prima die de freàrgiu 1998. Su tèrmine giurìdica *“minorìa natzionale”* est cundideradu che pare a cussu de *“minorìa linguìstica”*, e ambas duas rapresentant su matessi casu particolare giurìdicu a livellu europeu.

In Itàlia, is diritos linguìsticos sunt presentes in s'art. 6 de sa Costituzione chi narat: *“Sa Repùblica tutelat cun normas dedicadas is minorias linguìsticas”*. A pustis s'est dèpidu isetare s'annu 1999 pro bìdere s'aprovatzione de una norma atuativa de sa Carta costituzionale: sa Lege 482 *“Normas in matèria de tutela de is minorias linguìsticas istòricas”* chi tutelat is minorias linguìsticas e reconnoschet dòighi comunidades presentes in is làcanas de sa Repùblica italiana diferentes dae s'italianu, limba ufiziale de s'Istadu. Is dòighi limbas istòricas sunt, in prus de su

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

sardu e su catalanu de S'Alighera, finas su friulanu, su ladinu, su tedescu, s'islovenu, s'otzitanu, su frantzesu, su francoproventzale, s'albanesu, su grecu e su croatu.

In antis de s'aprovazione de custa Lege, sceti bator minorias linguìsticas – sa comunidade francòfona in Valle d'Aosta, sa minoria de limba islovena in provìncia de Trieste e in provìncia de Goritzia, sa comunidade germanòfona e, cun diritos linguìsticos prus limitados, sa minoria ladina, in provìncia de Boltzano – godiant, pro mèdiu de leges istatales, de una tutela linguìstica chi derivat dae clàusolas de tratados internatzionales firmados dae s'Itàlia.

Cun sa L 482/1999 s'est chèrfida afortiare sa presèntzia de is minorias linguìsticas istòricas in setores culturales de fundamentu che a is istituziones, s'iscola e is mass mèdia.

Pro su chi pertocat is atos normativos regionales, in Sardigna in su 1978 b'est istada sa "Proposta de lege di iniziativa popolare pro su bilinguismu perfetu in Sardigna", firmada dae deghinas de mìgias de persones, ma chi no aiat tentu risposta dae is istituziones istatales e regionales e si fiat dèpidu isettare a su 1997 pro s'aprovazione de sa LR 26 "Promotzione e valorizazione de sa cultura e de sa limba de Sardigna". Cun sa LR 26/1997 si boliat garantire, tutelare e valorizare s'espressada libera e multiforme de is identidades, de is bisòngios e de is produziones culturales in Sardigna, in cunformidade a is printzipios ispiradores de s'Istatutu ispeciale.

Sa matessi valèntzia atribuida a sa cultura e a sa limba sarda l'ant reconnota cun riferimentu a su territòriu interessadu, a sa cultura e a sa limba catalana de S'Alighera, a su tabarchinu de is ìsulas de su Sulcis, a su tataresu e a su gadduresu.

Sa LR 26/1997 at pertocadu mescamente is aspetos culturales in s'isparghinadura de sa cultura e de sa limba sarda; is interventos acumpridos in atuatzione de sa norma los ant indirizados a manera particolare in favore de Entes Locales, de is Universidades sardas e de is assòtzios culturales.

Intra ia fainas acumpridas b'est istada s'organizazione de cuncursos e prèmios pro elaborados in prosa, poesia e pro cantos in limba sarda, pro sa mùsica, sa sagìstica e sa chirca iscientifica in Sardigna, e finas s'organizazione de manifestatziones chi aiant sa punna de isparghinare sa connoschèntzia de s'ìsula e de sa civiltade sarda, in totu is espressadas materiales e ispirituales suas, e in prus interventos in favore de sa cultura sarda foras de Sardigna e in s'èstero.

Ma peri, pro su chi atenet s'istòria, s'est traballadu pro collire, catalogare e archiviare sa documentatzione istòrica in relata a sa Sardigna e pro chircare, recuperare, trascrivere e isparghinare materiales documentales collidos in archìvios èsteros chi pertocaiant s'istòria sarda.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

In is mass-mèdia sa programmatzione est istada incarrerada su prus subra de temàticas culturales, traditziones, istùdios antropològicos, cunsiderados prus che àteru comente archìviu de memòria istòrica, dende prus pagu atentu a argumentos de atualidade mera e sìnchera.

In is iscolas su sardu l'ant imparadu semper cun is matessi dinàmicas culturales e traditzionales e mescamente in oràriu extracurriculare.

Pro parare fronte a custa farta de una programmatzione chi bolet dare a su sardu unu respiru prus ampru, tratende temas, matèrias e argumentos prus serentes a sa realidade de custos tempos, providinde peri s'impreu veicolare cunforma a su mètodu collaudadu e profetosu de su CLIL (*Content and Language Integrated Learning*), s'imparu integradu de càbidos disciplinares in sa limba veicolare, in s'àmbitu de sa LR 3/2009, art. 9, comma 10, lit. b) est istada finantziada s'isperimentatzione, in is iscolas de onni òrdine e gradu, de s'imparu e de s'impreu veicolare de sa limba sarda in oràriu curriculare.

Custa atividade est istada acumprida finas a cando no est intrada in vigèntzia sa LR 22/2018.

Unu mudamentu amministrativu importante lu rapresentat sa Deliberatzione 16/14 de su 18.04.2006 cun sa cale ant istituìdu "s'Ufitziu de sa Limba Sarda", est a nàrrere s'Isportellu linguìsticu regionale, prevididu dae su progetu *Una limba pro governare*, aprovadu dae sa Giunta regionale cun Deliberatzione n. 17/1 de su 26 de làmpadas 2003 e finantziadu dae sa Presidèntzia de su Consìgiu de is Ministros – Dipartimentu Afares regionale, cunforma a sa L 482/1999.

Cuna sa matessi delibera ant adotadu sa "Limba Sarda Comuna. Normas linguìsticas de riferimentu a caràtere isperimentale pro sa limba iscrita de s'Amministrazione regionale", elaboradas dae una commisione de espertos, cun sa finalidade de aviare unu protzessu graduale cara a su fràigu de una limba istituzionale ufiziale.

Sighende cun is atos normativos, in su 2016 su DLgs. n. 16 "Normas de atuatzione de s'Istatutu ispeciale de sa Regione Sardigna pro su trasferimentu de is funtziones in matèria de tutela de sa limba e de sa cultura de is minorias linguìsticas istòricas in sa Regione", nch'at trasferidu a sa Regione Autònoma de Sardigna s'esercitziu de is funtziones amministrativas acapiadas a s'atuatzione de is disponimentos prevididos dae is artìculos 9 e 15 de sa L 482/1999.

Su 3 de trìulas 2018 est istada aprovada sa LR 22 "Disciplina de sa polìtica linguìstica" chi ponet paris e torrat a elaborare tres propostas de lege precedenti.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Cun custa lege noa s'est chèrfidu dare un'òrdine prus ampru a is interventos de tutela de sa limba sarda, cunforma a is esperièntzias giai acumpridas in Sardigna e a is mègius pràticas a livellu italianu.

Sa LR 22/2018 rapresentat unu traguardu importante pro sa política linguística regionale.

Sa norma definit pro sa prima borta a manera istruturale is obietivos, is istrumentos programmàticos e is interventos in favore de is limbas de minoria chistionadas in Sardigna, pighende s'identidade linguística de su pòpulu sardu comente bene primàrgiu e sejende in sa afirmatzione sua su requisidu de onni progressu personale e sociale.

Finalidade printzipale est a torrare su sardu, su catalanu de S'Alighera, su gadduresu, su tataresu e su tabarchinu limbas faeddadas e iscritas, in cada situatzione de comunicatzione de sa vida pùblica e privada, pro permitere a is tzitadinos de esercitare su diritu issoro de espressada in is limbas tuteladas dae sa lege regionale, allegadas in Sardigna.

Sende chi su perìgulu de sa "estintzione linguística" in su bonu de su territòriu regionale est reale, sa norma previdit de interessare is atores diferentes chistende su patrimoniu linguisticu: Entes locales, Iscolas de onni òrdine e gradu, Universidades de Sardigna, sugetos de su de tres setores, cuntzessionàrios de servìtzios pùblicos, ma finas aziendas chi òperant in su campu de is servìtzios e de sa comunicatzione e impresas culturales.

Sa presèntzia de is limbas tuteladas dae sa lege, a totu is livellos e in onni àmbitu de sa sotziedade tzivile, resurtat istratègica pro s'istatus de sa limba matessi, non veiculende sceti càbidos, ma finas unu messàgiu acapiadu a su reconnoschimentu de sa limba de minoria, comente istrumentu adatu a onni genia de situatzione de sa vida fitiana.

Dae su puntu de annotu de sa gerarchia de is fontes, sa LR 22/2018 derivat dae s'Istatutu de sa Regione Autònoma de Sardigna, dae sa lege 15 de mese de idas 1999 (Normas in matèria de tutela de is minorias linguísticas istòricas), e est istada adotada in atuatzione de su Decretu Legislativu 13 de ghennàrgiu 2016, n. 16 "Normas de atuatzione de s'Istatutu speciale de sa Regione Sardigna pro su trasferimentu de is funtziones in matèria de tutela de sa limba e de sa cultura de is minorias linguísticas istòricas in sa Regione".

Prus a notu, sa LR 22/2018, in raportu a su trasferimentu dae s'Istadu de is funtziones in matèria de tutela de sa limba e de sa cultura de is minorias linguísticas istòricas, si ponet comente atuativa, cunforma a su DLgs 16/2016, de s'esercitziu de is funtziones amministrativas acapiadas a s'atuatzione de is disponimentos prevididos dae is artìculos 9 e 15 de sa L 482/1999 e cussas

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

de coordinamentu de is còmputos atribuidos a is istituzione scolàsticas in matèria de imparu de is limbas de is minorias istòricas.

Sa norma previdit unu quadru programmàticu articuladu, acraridu in s'art. 5, chi in su comma 1 previdit chi sa Giunta regionale, in s'àmbitu de is istrategias e de is obietivos generales espressados in su PRS, aprovet custu pianu de política linguística regionale ue s'agatant is mesuras de tutela, valorizatzione, promotzione e isparghinadura de sa limba sarda, de su catalanu de S'Alighera e de su tataresu, gadduresu e tabarchinu e de is produzziones e espressadas veiculadas pro mèdiu de custas.

Su comma 3 previdit s'adotzione de unu programma annuale de ispesa chi sebestat is interventos e partzit is resursas in atuatzione de su pianu de política linguística regionale, de adotare intro de trinta dies dae s'intrada in vigèntzia de sa manovra de bilantzu regionale, chi includit totu is interventos pro is cales sa lege previdit finantziamentos a càrrigu de su bilantzu regionale.

In fines, sa norma disponet chi totu is atos de programmatzione – e puru is Deliberatziones de sa Giunta regionale atuativas de cantu dispostu in is artìculos de sa norma – siant aprovados a pustis de su parre de sa Commissione competente pro sa matèria.

Sa lege previdit in prus su cunfrontu e sa partecipatzione che mètodos pro definire sa política linguística regionale: pro cussu organizat onni annu una *Cunferèntzia aberta* subra de sa limba sarda, su catalanu de S'Alighera e su tataresu, gadduresu e tabarchinu, comente istrumentos de impèllida, iniziativa e cumpartzimentu, aberta a sa partecipatzione de totu is sugetos interessados.

Su mètodu cumpartzidu s'aplicat peri a s'adotzione de una proposta de istandard linguisticu e de norma ortogràfica de sa limba sarda, chi permitat de torrare a pensare is "Normas de riferimentu a caràtere isperimentale pro sa limba iscrita in essida de s'Amministratzione regionale" aprovadas a manera isperimentale dae sa Giunta regionale cun DGR 16/14 de su 18.04.2006 e cunsideret siat is èsitos de s'isperimentatzione siat de is macrovariedades istòricas e literàrias campidanesa e logudoresa e de is chistionadas isparghinadas in cada comunidade locale. Su ruolu de propònnere e elaborare sa proposta de istandard linguisticu est intregadu a sa "Consulta de su sardu" chi, pro assegurare sa partecipatzione de sa comunidade regionale, est fata de 34 membros.

Sa LR 22/2018 previdit in prus chi a regime, sa connoschèntzia de sa limba de minoria siat atestada pro mèdiu de sa certificatzione linguística intregada dae sugetos pùblicos e privados

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

abilitados, a pustis de sa definitzione de s'aplicatzione a sa limba sarda e a su catalanu de S'Alighera de is critèrios de certificatzione de su Cuadru comune europeu de riferimentu (QCER) pro sa connoschèntzia de is limbas.

Su Cabu II de sa norma disciplinat s'atuatzione de is articulos 9 e 15 de sa L 482/1999; prus a notu, s'art. 10 previdit difatis una articulatzione noa de is Isportellos linguísticos: si previdit chi sa Regione, pro assegurare una atuatzione aprofundida e pèrpere de sa L 482/1999, si frunat de una organizatzione amministrativa articulada in su territòriu regionale rapresentada dae una retza de Isportellos linguísticos chi incluet un'Isportellu linguisticu regionale, unu in S'Alighera, unu in Tàtari, unu in Gaddura e unu in Carloforte e non prus de 10 Isportellos linguísticos chi faghent un'atividade de coordinamentu territoriale (Ofitzios de su sardu).

Su Cabu III disciplinat is interventos in su settore de s'Istruzione. S'art. 15 previdit chi sa Regione – in s'àmbitu de sa definitzione de sa cuota de is pianos de istùdiu personalizados riservada a is Regiones – los fòrmulet pighende in cunsideru is prioridades de nche tramudare a su percursu formativu iscolàsticu is piessignos de s'identidade culturale e linguistica de sa Sardigna che a s'ordinamentu regionale, s'istòria, sa literadura, s'istòria de s'arte, s'ambiente, sa mùsica e is artes, assegurende a is istudentes sardos unu percursu plurilingue chi previdat, paris a sa limba italiana, sa presèntzia de is limbas de minoria e de is variedades alloglotas cumbinende, finas in is mètodos didàticos, is temas de sa traditzione cun cussos de s'innovatzione.

In s'art. 16 si introduet *s'Obreria pro s'imparu de su sardu*: comitadu interistituzionale permanente pro s'imparu de is limbas de is minorias istòricas, chi bidet in intro sa presèntzia de su Direttore de s'Ufitziu Iscolàsticu regionale e at comente còmputu printzipale cussu de definire is critèrios e is modalidades de organizatzione e acumprimentu de is atividades de imparu de is limbas de is minorias istòricas in oràriu curriculare.

Is articulos afatantes previdint chi sa Regione potzat erogare finantziamentos pro s'imparu de is limbas de minoria in oràriu curriculare, cunforma a s'artìculu 4 de sa L482/1999, pro produire materiale didàticu e pro fàghere laboratòrios extracurriculares.

S'art. 20 apostivigat chi s'atividade de imparu la fatzant docentes chi apant una connoschèntzia certificada de sa limba de minoria de livellu a su mancu C1, previdende siat unu elencu regionale de is docentes, siat atividades de formatzione e s'aggiornamentu issoro.

Su Cabu IV normat su sustennu a s'impreu de sa limba sarda, de su catalanu de S'Alighera e de su tataresu, gadduresu e tabarchinu in su settore de is mass mèdia, de s'editoria, de s'informàtica e de su web, torrende a pigare e ismanniende is interventos acumpridos in is annos in antis

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

cunforma is leges regionales 5/2017 e 5/2015, e previdende sa promotzione de is limbas de minoria finas pro mèdiu de sa cunventzione cun sa cuntzessionària de su servìtziu pùblicu radiotelevisivu de su cale a s'artìculu 22, comma 1, litera b), de sa LR 22/1998.

Intre is interventos prevididos dae su Cabu V – Collaboratzione cun s'universidade e cun is organismos privados – b'est s'atividade de istùdiu, chirca e formatzione a sustennu de sa tutela, valorizatzione, promotzione e difusione de sa limba sarda, de su catalanu de S'Alighera e de su tataresu, gadduresu e tabarchinu, sa tutela, valorizatzione e promotzione de su patrimoniu culturale immateriale e de is artes pròprias veiculadas pro mèdiu de sa limba, s'acumprimentu de atividades pro favorèssere s'abbivada noa intergeneratzionale de is competènzias linguìsticas, sa valorizatzione de is traditziones sardas, che a is atividades musicales populares, su cantu a tenore, s'isvilupu de atziones multidisciplinares de cantu e ballu sardu, cun interconnessione dislindada cun sa valorizatzione de sa tipicidade de is istrumentos musicales sardos e de sa bestimenta traditzionale, e finas sa promotzione de is disciplinas musicales identitàrias pro mèdiu de sa produtzione e promotzione de progetos agregados.

Sa norma previdit puru chi sa Regione, cun sa collaboratzione de is Universidades de Casteddu e Tàtari, promovat s'istitutzione de s'"*Acadèmia de su sardu*" costituída dae chircadores, docentes e espertos de fama nòdida, de limba e linguìstica sarda, cun masiones de istùdiu e consulèntzia iscientìfica subra de is caraterìsticas istruturales e funtzionales de sa limba e subra de s'evoluzzione sua.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

1.4 S'isportellu linguisticu regionale

S'isportellu linguisticu regionale (*Ufitziu de sa Limba Sarda*) est istadu istituidu cun Deliberatzione de sa Giunta regionale 16/14 de su 18.4.2006, gasi comente prevididu dae su progetu "*Una limba pro governare*", aprovadu dae sa Giunta regionale cun Deliberatzione 17/1 de su 26 de làmpadas 2003 e finantziadu dae sa Presidèntzia de su Consìgiu de is Ministros – Dipartimentu Afares regionales, cunforma a sa L 482/1999. S'Isportellu faghet totu is atividades pro promòvere e atuare is leges istatales e regionales in vigèntzia in matèria de tutela e valorizatzione de sa limba sarda e de su catalanu de S'Alighera.

S'Isportellu linguisticu regionale cumprit fainas de promotzione linguistica in onni àmbitu de sa vida sociale, favoresset sa collaboratzione intre Entes pùblicos e privados chi bolent sustènnere sa connoschèntzia, s'isparghinadura e s'impreu de cussas matessi, averiguende is critèrios e sa coerèntzia de is inìtziativas ammaniadas subra de s'impreu de is limbas remonadas, promovet sa connoschèntzia e s'impreu de sa grafia ufiziale de sa limba sarda e catalana in onni àmbitu sociale, garantende unu servìtziu de consulèntzia linguistica siat pro is Entes pùblicos e privados siat pro is tzitadinos.

S'Isportellu, cunforma a is indiritzos de sa L 482/99, s'est giuadu de operadores chi in prus de àere su ruolu de tradutores-interpretes, ant àpidu peri cussu de consulentes linguisticos e de politica linguistica e ant in prus garantidu su cunfrontu e su ligàmene cun is àteros Isportellos subra-comunales.

Sa masione de s'Isportellu est istada sa de ammaniare unu corpus de sa limba a livellu amministrativu sighende una metodologia iscientifica in is tradutziones, pighende in cunsideru s'etimologia, cunfrontende is ditzionàrios de limba sarda e is documentos antigos, e in prus analizende is esperièntzias fatas in àteros Paisos e is tradutziones ufiziales europeas sighende su progetu IATE (*Interactive Terminology for Europe*), est a nàrrere sa banca datos terminològica de sa UE, chi cun prus de 8 miliones de tèrmines in is 24 limbas ufiziales de s'EU, est a oe sa banca datos terminològica prus manna in su mundu.

In is annos s'Isportellu at afortiadu is resursas umanas, e benefiziat de su contributu de unu operadore chi traballat a manera dislindada pro s'amparu e sa promotzione de su catalanu de S'Alighera, acumprende unu ruolu de valorizatzione de sa limba de minoria tutelada a livellu regionale e istatale e de afortiamentu e coerèntzia pro garantire un'atividade pèrpere de promotzione, valorizatzione e impreu de is limbas de minoria presentes in Sardigna cunforma a is lìnias de indiritzu regionales e in su respetu de s'autonomia.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Semper in raportu a su catalanu de S'Alighera, s'isportellu regionale, intre totu is servìtzios, s'est ativadu pro su sustennu a s'Amministrazione comunale de S'Alighera in is atividades de política linguística e de promotzione de sa limba, garantende in prus s'assistèntzia in is atividades de verifica e valutazione de s'istadu de aplicatzione de s'imparu e s'impreu de sa limba in is istituziones iscolàsticas.

S'Isportellu oe in die contat chimbe operadores intèrpretes-tradutores, bator pro su sardu e unu pro su catalanu de S'Alighera chi, in prus de garantire is atividades cun su pùblicu, pigant parte a sa definitzione de is indiritzos de política linguística pro su sardu, su catalanu e is àteras variedades linguísticas presentes in su territòriu, a su coordinamentu e a sa verifca de s'atuatzione de is interventos prevididos dae sa LR 22/2018 "Disciplina de sa política linguística regionale".

S'Isportellu linguisticu regionale at organizadu adòbios cun espertos de su setore linguisticu, e cun Universidades natzionales e internatzionales pro unu cuncàmbiu subra de is políticas linguísticas in realidades diferentes, pro ammaniare una retza cun is àteras limbas de minoria.

Pro su chi pertocat sa limba sarda, s'Isportellu linguisticu regionale dae deretu at operadu in àmbitos diferentes, garantende sa collaboratzione cun is Istituziones regionale, is Entes cullegados, ma peri cun Entes esternos, assòtzios, aziendas privadas, museos e iscolas; is atividades acumpridas sunt medas e vàrias, dae sa tradutziones de sa locandina pro s'assòtziu, a sa collaboratzione pro progetos pluriennales de valorizatzione de sa limba.

In suta, una síntesi de s'atividade fata in is annos, acumprida semper pro favorèssere unu impreu fitianu e normale de su sardu.

- Acumprida de su Curretore Regionale Ortogràficu Sardu: su CROS est unu istrumentu multi-modale e multi-prataforma pro rèndere prus fàtzile s'iscritura de testos in limba sarda cun s'agiudu de is mèdios informàticos, fatu pro l'impreare in s'Amministrazione pùblica regionale e locale, a manera particolare pro is Isportellos linguísticos. Su programma si fundat subra de is normas de riferimentu a càtere isperimentale pro sa limba iscrita in essida de s'Amministrazione regionale adotadas cun DGR 16/14 de su 18 de aprile 2006 e, in una versione prus ampra, a is àteras variedades de sa limba sarda.
- CUBAS (*Cursos Bàsicos de Sardu*) Cursos de alfabetizatzione de sardu e in sardu, partzidos in duos livellos: introdutivu e de aprofundimentu. In prus a s'aspetu linguisticu at incuradu una parte de legislatzione de is limbas de minoria e de política linguística.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Is cursos si faghent a manera abituale in is sedes de Tàtari e Casteddu, ma in una paja de editziones los ant fatos peri in is provìncias de Aristanis e Nùgoro. S'Isportellu at ammaniadu s'avisu, sa modulistica e s'organizatzione logìstica, e in prus is operadores ant peri insinnadu.

In S'Alighera sunt istados ativados is cursos CUELDA pro s'imparu de su catalanu, pro is maistros de S'Alighera de is iscolas de onni òrdine e gradu.

- *Bilinguismu Creschet*. Unu progetu de primore in collaboratzione cun s'Universidade de Edimburgo, versione sarda de su progetu *Bilingualism Matters*, fatu in unas cantas natziones europeas, chi in àmbitu natzionale l'ant fatu in Trentinu puru.

Su progetu rapresentat una isperimentatzione subra de is profetos de su bilinguismu, cun s'acumprimentu de atividades pro una fàscia de edade dae is 3 a is 10 annos, che a su laboratòriu *Creaduras*, chi s'Isportellu linguìsticu regionale at progetadu, fatu sa gràfica de su materiale didàticu, e chircadu is mastros.

- IN.CH.A.T. (*Intra e CHistiona A Totus*). Progetu pro afortiare s'impreu de sa limba, fatu in Casteddu e in Tàtari, ispiradu a sa "sala chat" impreada meda pro s'imparu de is limbis modernas, chi est unu adòbiu informale pro chistionare in sardu.
- Tradutzione de su portale Sardegna Cultura in sardu. Tradutzione e posta in òpera de su giassu cun contenidos noos: pro su portale est istadu ideadu e ammaniadu unu sinnalibru cun unu QR Code pro sa promotzione de su materiale didàticu in linia; est istada ammaniada una botza de istrutura a àrbore web pro una visibilitade prus ampra de s'Isportellu linguìsticu regionale e de is atividades in intro de su portale, e sunt istados elaborados is metadatos pro sa collana de libros subra de su sardu, siat in *Sardegna Cultura* siat in *Sardegna Digital Library*.

De sutalineare sa tradutzione de is partes chi pertocant *Sardegna Virtual Archeology*, progetu de sa Regione Autònoma de Sardigna cofinantziadu dae s'Unione Europea cun su POR FESR 2007-2013 chi est una ghia virtuale de sitos culturales sardos importantes, chi impreat is tecnologias noas, torrende sa situatzione de su situ a s'aspetu suo originale e torrende-lu a su matessi tempus a sa vida (<http://virtualarchaeology.sardegnaicultura.it>).

- Seminàrios subra de sa limba sarda; unu in su 2011 pro seletzionare ideas, propostas operativas e interventos pro incarrerare in sa mègius manera su dinare investidu in su mundu de s'iscola e formare unu tantu importante de docentes pro sa trasmissione intergeneratzionale e sa didàtica de sa limba de identidade istòrica de s'Ìsula.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

- *Màndigos de Sardigna*, resurtadu de sa collaboratzione cun s'Agentzia Laore cun s'acumprimentu de sa tradutzione de su libritu "Alimenti di Sardegna". Una ghia, imprentada dae s'agenzia subra de is produtos agroalimentares de sa Sardigna: su casu a late cruu, su binu de bingias autòctonas, s'ògiu extra-vèrgine de olia, su mele uniflorale, su pane cerimoniale e artisticu, sa pasta artesana, is durches traditzionales e totu cussos produtos frutu de unu traballu pretziosu e sàbiu chi divenit arte in su respetu prus rigorosu e coidadosu de sa traditzione.
A incuru de s'Isportellu is passàgios burocràticos netzessàrios pro sa tradutzione, sa revisione de is testos, gràfica e impaginatzione de su libritu in sardu. In prus at revisionadu is botzas in collaboratzione cun su Tzentru Imprenta Regionale e at organizadu sa presentatzione de su libritu in occasione de Sa Die de sa Sardigna 2015, cun interventos in sardu e rètzita de poesias subra de su màndigu.
- Cunferèntzia annuale subra de sa limba sarda. S'Isportellu linguìsticu regionale at partetzipadu a manera ativa a s'organizatzione de sa Cunferèntzia onni annu, dende su contributu suo finas comente reladores subra de chistiones linguìsticas o monitòragios subra de sa limba sarda e cun unu servìtziu de interpretariadu cando est istadu netzessàriu.
- Atziones de interpretariadu in Consìgiu Regionale pro sa dibata de leges.
- Ideatzione e acumprimentu de sa cartellonìstica in s'Assessoradu e de is billetes de visita bilingue istituzionales pro dipendentes de s'Amministratzione e pro su personale politicu.
- Ammàniu de una grammàtica generale de sa limba sarda e de unu ditzionàriu setoriale pro is tèrmines giurìdicu-amministrativos.
- Ammàniu e promotzione de sa campagna contra is fogos 2007-2008 in limba sarda in unos cantos comunes de Sardigna.
- Tradutzione, in collaboratzione cun s'Agentzia de is Intradadas, de s'Annuaìriu de su Contribuente 2008.
- Presentatzione, cada bìndighi dies e cada mese, in sa Biblioteca Regionale de is òperas originales in sardu o de is tradutziones in limba sarda de is mègius clàssicos de sa literadura mondiale e promotzione de is libros cun autores e editores.
- Collaboratzione cun Entes internatzionales, che a s'*Oficina Sagrada Familia*, repitida pro àteras òperas cun sa tradutzione in sardu de su Babbu Nostru in su portale de sa Sea de Bartzellona, de su libru "Gaudì e la Sagrada Familia: parabola e iperbole

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

dell'architettura", imprentadu finas in catalanu, inglesu, ispagnolu e italianu, e su libru "Gaudi a Oliena".

- Atividade de promotzione. In is annos s'Isportellu linguisticu regionale at distribuidu materiale divulgativu e promotzionale pro dare visibilitade manna a sa limba. Su materiale cunsistet, in prus a cartinas temàticas de sa Sardigna e libritos pro ocasiones particulares, in mallieddas, volantinos, calendàrios, vetrofanias, bursas in cotone/nylon, lapis, pinnas e àteru, pro is cales s'Isportellu at ideadu e progetadu sa gràfica de is iscritas. Custu materiale l'at dadu a chie lu pediat.

In prus at cumentzadu collaboratziones cun sa Biblioteca Regionale, sa MEM, s'ARST, su CTM, s'ERSU pro dare su materiale, e cun sa Sotziedade Sogaer pro pònnere cartinas e locandinas in s'Aeroportu de Su Masu, cun is Ferrovias de Istadu pro pònnere in totu is istatziones ferroviarias de Sardigna is cartas linguisticas e toponomàsticas, e cun CIN TIRRENIA E MOBY Lines pro pònnere in is naves chi biàgiant dae e cara a sa Sardigna e in is istatziones marìtimas.

S'Isportellu at fatu promotzione peri pighende parte a abenimentos internatzionales che a su Salone de su libru de Torino. At collaboradu a unas cantas presentatziones de vàrias òperas e at pigadu parte a eventos che a *Iscola@Design* (adòbios, seminàrios) in sa Fiera Campionària de Casteddu. In prus acumprìt is atziones de "Toponomàstica e cartellonìstica".

- At ammaniadu, in collaboratzione cun su Tzentru Imprenta Regionale, opùsculos e locandinas pro publicizare is fainas suas o pro ammaniare materiale subra de temas vàrios pro is iscolas, pro esempru: is meses de s'annu e is istajones, frutura e ortalitzia, sa campagna subra de sa ghia segura, sa connoschèntzia de is àteras limbas de minoria tuteladas, sa semplificatzione e promotzione de is printzipios de sa L 482/1999.
- Tradutziones tènicas: s'Isportellu linguisticu regionale at ammaniadu una collana de libros chi pertocant tradutziones che a su Tratadu de Lisbona, sa Costituzione Italiana, s'Istatutu Speciale de Autonomia Sardu, sa Limba Sarda Comuna, e in prus Atos de Cunferèntzias Limba Sarda e su Cuntratu Culletivu Regionale de Traballu pro su CORAN.
- Sustennu linguisticu e tènicu a is Entes e a is Agentzias regionales. In prus a "*Màndigos de Sardigna*", unas cantas atividades de collaboratzione sunt istadas: fornidura de materiale in sardu pro su personale impinnadu in is cuncursos pedidu dae s'Assessoradu a s'Agricoltura; sa tradutzione de marcos e frases pro ARGEA; sa tradutzione de su libritu didàticu bilingue pro is iscolas "*Sa Laurera e sa vida de su trigu*" in collaboratzione cun ARGEA, LAORE, Provincia Carbònia Iglèsias, Comune de Iglèsias.

- Pro s'ISRE peri sa tradutzione e revisione de sa presentatzione subra de Gràtzia Deledda, in occasione de s'allementu nou de sa Domo Museu de su Prèmiu Nobel in Nùgoro; sa tradutzione de is didascalias e ischedas subra de is Màscaras traditzionales de su carrasegare barbaricinu, pro sa sala noa dedicada a su carrasegare traditzionale, torrada a abèrrere a su pùblicu a pustis de 13 annos, in su 2018; tradutzione de is didascalias e de is pannellos informativos subra de sa colletzione de is instrumentos musicales pro sa mostra subra de su carrasegare; tradutzione de is didascalias e de is pannellos de sa colletzione de su pane traditzionale e de sa bestimenta in mostra in su Museu; tradutzione de bandos e atos amministrativos.
- At finas fatu s'atividade de verìfica de cunformidade subra de su bonu de su materiale linguìsticu registradu e trascritu pro su progetu "Progetto linguistico unitario", una chirca linguìstica chi at interessadu biddas meda de s'ìsula, in s'àmbitu de is progetos finantziados cun sa LR n. 6/2012.
- Atividade de monitoràgiu. S'Isportellu linguìsticu regionale at fatu atividade de monitoràgiu subra de sa Limba Sarda Comuna, s'atuatzione de sa L 482/1999, artt. 9 e 15, is leges regionales chi pertocant sa promotzione de su sardu in àmbitos diferentes: LR n. 6/2012, art. 2 comma 13; LR n. 14/2006, art. 14; s'impreu de su sardu comente limba veicolare in is scolas pro progetos fatos cun sa LR 3/2009 e progetos chi pertocant is mass mèdia ex art. 14 de sa LR n. 26/1997, e is prèmios literàrios in limba sarda.
- Consulèntzias linguìsticas pro s'Amministrazione. S'Isportellu linguìsticu regionale at semper garantidu interventos de interpretariadu simultàneu; at fatu sa tradutzione de s'intestatzione subra de sa privacy de is e-mail regionales; sa tradutzione de su catàlogu "In stato di Grazia" cun is pannellos in mostra in su Consìgiu Regionale; de "Istòrias", libritu fatu in occasione de is setant'annos de Autonomia Regionale de sa Sardigna; in prus de sa tradutzione de is didascalias de sa mostra "70 anni di autonomia. Sardegna 1948 – 2018" fata in su Consìgiu Regionale.
- Collaboratzione cun is ufizios amministrativos. S'Isportellu linguìsticu regionale at collaboradu pro sejare unos cantos personàgios famados de Sardigna de pònner e intre is sugetos chi sunt seberados onni annu pro is manifestatzione celebrativas.
At fatu unos cantos traballos de chirca in agiudu de is ufizios, in àmbitu de programmatzione linguìstica e figuras professionali ligadas a manera astrinta, finas in relata a is cumpetèntzias issoro, pro mèdiu de unu ricognizione a livellu europeu, in is àteros Istados ue s'agatant minorias linguìsticas e in àmbitu culturale prus dislindadu subra de is aspetos normativos e classificatòrios de su patrimoniu immateriale de

s'Unesco, e puru pro s'elaboratzione de is critèrios pro sa certificatzione linguística de livellu A1/A2, B1/B2 e C1/C2.

At frunidu sa consulèntzia sua pro sa programmatzione de is fundos a càrrigu de sa L 482/99 e sa LR 22/2018 in sa parte chi pertocat is mass mèdia.

At fatu peri una ricognizione de is aziendas de categoria presentes in Sardigna pro ammaniare is bandos POR FESR pro s'impreu de sa limba sarda in is progetos de internatzionalizatzione de is impresas minores, mèdias e minores meda.

- At ideadu e acumpridu sa pàgina promotzionale subra de is atividades de s'Isportellu linguisticu in sa rivista de Teatru Sardigna.
- Collaboratziones esternas. S'Isportellu linguisticu regionale at rispostu a is rechestas de collaboratzione arribadas dae paritzas bandas: at frunidu consulèntzia linguística pro su Comune de Casteddu subra de topònimos e odònimos de sa tzitade cun sa tradutzione e sa consulèntzia pro locandinas e opùsculos pro paritzas fainas; at collaboradu pro *FRED AT SCHOOL*, unu progetu pluringuisticu e multiculturalu, chi previdit chi is istudentes de is iscolas europeas impitent sa ràdio comente istrumentu creativu, e sa visione de versiones acessibiles de is film, a manera de interessare finas is sugetos cun disabilitades sensoriales.

In s'àmbitu de custu progetu s'Isportellu at traduidu is sutatìtulos e is descripciones de unos cantos film, propostos a pustis a is istudentes de su Liceu iscientificu Brotzu de Quartu Sant'Aleni, in collaboratzione cun sa Sardegna Film Commission; ma peri pro àteras projetziones che a su film "*Sùrbiles*" de Giuanne Columbu; tradutzione de is testos de sa mustra fotogràfica "*Tràmudas – Sos sardos in su mundu*" I e II editzione, de is sutatìtulos de su video "*Intro e fora, ùndighi istòrias sardas*" pro s'Assòtziu "*Ogros fotografi associati*", in collaboratzione cun s'ISRE.

- Àteras atividades sunt: sa consulèntzia linguística pro su programma televisivu de sa RAI "*L'Eredità*"; sa tradutzione e sa letura de is testos pro su canale 29 FRED SARDU (<http://www.fred.fm/sardu/>), in collaboratzione cun sa Sardegna Film Commission, in is festival de su cìnema de Venètzia, Roma, Torino.
- Collaboratzione cun atividades commerciales pro pannellos e didascalias in Sardu (Agriturismo Sa Mandra S'Alighera) o de etichetas in sardu pro frùtora e ortalitzia (supermercados Mele de Nùgoro).
- In prus at curadu sa tradutzione de su catàlogu in onore de Maria Lai, in collaboratzione cun is Museos cìvicos de Casteddu e sa tradutzione de su catàlogu e de su giassu de *Life After Oil*, International Film Festival; at collaboradu cun su Museu Nivola pro

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

s'aggiornamentu de su giassu in sardu e cun Teatro di Sardegna e su Teatru Massimo pro paritzas tradutziones, locandinas, ischedas tènicas de ispetàculos, pro sa rivista ANAGATA, unu produtu editoriale in s' àmbitu de is atividades de Sardegna Teatro-TRIC de interesse culturale mannu, chi collit su calendàriu de is acadessimentos, is ischedas e sa presentazione de is ispetàculos cun intervistas, meledos e aprofundimentos subra de temas de importu mannu che a su teatru sociale, su ruolu de s'atore e una mirada subra de is pùblicos noos in unu intritzu de puntos de annotu diferentes; at curadu sa traduzione de is catàlogos, locandinas e giassos internet de su "SUNS, Fèstival de sa cantzone in limba minoritària", fèstival itinerante ideadu dae s'Agenzie regionâl pe lenghe furlane (ARLeF), promòvidu e organizadu in su 2015 dae sa Regione Sardigna in acordu cun s'ARLEF, cun su patrocìniu de su Comune de Casteddu e de Casteddu 2015 Capitale italiana de sa cultura, sa Cineteca sarda Sotziedade Umanitària, su Babel Film Fèstival e s'assòtziu Roots, is mèdios EjaTV, Radio Onde furlane e Radio X.

At curadu sa traduzione de su catàlogu de su Babel Film Fèstival, concursu internatzionale pro su cinema de is limbas minoritàrias chi si faghet cada annu in Casteddu dae su 2014, destinadu sceti a is produziones cinematogràficas chi pertocant e contant is minorias, una noa de importu in unu cuntestu cinematogràficu mundiale. Sa Sardigna in custos ùrtimos annos at fatu sèberos importantes chi andant cara a sa salvaguardia de su patrimoniu linguìsticu de is comunidades isulanas, chi finas in sa diversidade e articulazione de is variantes linguìsticas internas, at reconnotu unu orizzonte semper e cando unitàriu de salvaguardia, recùperu e valorizzazione. Su Babel Film Fèstival naschet peri dae su reconnoschimentu de una tzentralidade chi no est geogràfica ebbia, ma finas dinàmica e culturale pro su destinu de is limbas natzionales.

- At traduidu materiale de interesse sociale che a "Bivere sa diferèntzia": cultura de su respetu e cuntrastu a s'omofobia, fatu dae su MOS (Movimentu Omosessuale Sardu) cun s'aggiudu de sa Fundatzione Bancu de Sardigna, e puru òperas iscolàsticas de interesse turìsticu che a "Selfie di Noi", una ghia turìstica de Aristanis, unu progetu de Gemma Edizioni, in collaboratzione cun su Liceu Artisticu "Carlo Contini" de Aristanis, in s' àmbitu de s'alternantzia Iscola/Traballu.
- At frunidu consulèntzia linguìstica e traduzione de materiale pro paritzos cunvegno, e peri collaboradu cun sa Crèsia Ortodossa de Casteddu pro sa promotzione de sa limba cun is fideles.

Pro su chi pertocat sa limba catalana de S'Alighera, s'Isportellu linguìsticu regionale at mandadu a in antis paritzas collaboratziones cun Entes locales e cun istituziones, Assòtzios, Consultas,

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Impresas e istituziones de àteras minorias linguísticas presentes in Itàlia e in Europa e prus a notu in Catalogna, cun iscopos formativos e de programmatzione de intentos e atividades unitàrias, pro tradutziones de atos, promotzione de acadessimentos culturales e linguísticos. A manera dislindada, is atziones diferentes acumpridas in su territòriu s'aligheresu:

- CLEA - "*Censiment Lingüístic dels Ensenyants de l'Alguer*", pro averiguare su tantu de is insinnantes cun una preparatzione bilingue (italianu-catalanu de S'Alighera), valutare is potenzialidade pro pòdere isvilupare un'istrategia adeguada a manera de atuare una politica linguística profetosa chi moet dae su mundu iscolàsticu.
- CUELDA - "*CUrs Ensenyants Llengua i Didàctica del català de l'Alguer*", in collaboratzione cun su Comune e sa *Generalitat de Catalunya*. Cursos de formatzione pro totu is insinnantes de is Isitutos iscolàsticos de S'Alighera de onni òrdine e gradu, incluida s'iscola de s'infàntzia partzidos in duos livellos: introdutivu e elementare. S'iscopu fiat cussu de agiudare is docentes cun unu progetu chi punnat a sa preparatzione issoro a s'insinnamentu e isperimentatzione pro s'impreu veicolare de su catalanu de S'Alighera in oràriu curriculare, pro recuperare sa "normalidade" e s'impreu de sa limba de S'Alighera, pro mèdiu de s'achirida de unu livellu autònomu (iscritu e orale) e sa connoschèntzia de sa situatzione linguística in Europa e in Sardinia, de sa legislatzione e politica linguística e de aprofundimentu de sa metodologia CLIL cun cumpetèntzia e istrategias didaticas noas. S'Isportellu at peri ammaniadu s'avisu, sa modulistica e s'organizatzione logìstica, e a moda dereta finas s'insinnamentu. In s'interi de is cursos est istadu acumpridu materiale didaticu CLIL in catalanu de S'Alighera pro favorèssere s'insinnamentu.
- Formatzione: cursos de catalanu pro is istudentes de s'Istituto Alberghieru de S'Alighera, in collaboratzione cun su Comune pro favorèssere sa partecipatzione de is dischentes a cuncàmbios culturales cun s'Istituto Alberghieru de Perpignan.
- "*Vivim l'alguerés. Activitats didàctiques 1*", est imbetzes su titulu de su libru de règulas e de esercìtzios in catalanu de S'Alighera istudiadu e ideadu in crae moderna dae is operadores de s'Isportellu linguísticu regionale, pro is persones chi bolent imparare su catalanu de S'Alighera comente una limba noa e pro is faeddantes s'aligheresos chi bolent istudiare e aprofundire s'iscritura. Su valore in prus de custu traballu est istadu de seguru sa tradutzione in sardu de su libru dae su catalanu, "*Impara su sardu. Atividades Didàcticas 1*", cun is adatamentos linguísticos netzessàrios, semper a incuru de s'Isportellu linguísticu regionale.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

- Atividade de promotzione. “*Fruita i verdura al mercat*” est unu progetu nàschidu dae sa collaboratzione cun su Comune, sa Fundatzione S’Alighera e cun sa *Generalitat de Catalunya* chi dat una possibilitade noa de promotzione de sa limba catalana de S’Alighera chi benit dae sa pràtica fitiana. Est istadu fatu peri unu marcu dislindadu “*Menj Alguerés*”, ligadu a sa produtzione de manifestos e targhetas pro is puntos de bèndida locales, cun su disignu e s’indicu nominale in s’aligheresu de sa frùtora e de s’ortalitzia de pònnere in is bancos e in is cassetas de is produtos.
- Atividade de monitoràgiu. S’isportellu linguìsticu regionale at fatu atividade de monitoràgiu subra de s’impreu de su catalanu de S’Alighera comente limba veicolare in is iscolas pro progetos ammaniados cun sa LR 3/2009 e subra de is atividades de promotzione linguìstica de su Servìtziu Limba e Cultura Sarda.
- Collaboratzione e agiudu linguìsticu a su Comune de S’Alighera e a sa Fundatzione S’Alighera pro paritzos progetos e iniciativas intre is cales:
- Agiudu linguìsticu e tènicu pro ammaniare su documentu finale: “*Alghero: Città candidata a Capitale Italiana della Cultura 2018*”. Sa partecipatzione de s’isportellu linguìsticu regionale est istada fundamentale pro acumprire su documentu, ca is relatas e is resones de sa candidadura ant tentu a fundamentu su fràigu de s’identidade istòricu-culturale de sa Tzitade de S’Alighera, motore de s’isvilupu culturale, econòmicu e sociale suo.
- Dae su 2016 partecipatzione, presèntzia e consulèntzia a is adòbios pro ammaniare s’Istatutu de sa *Consula Cívica per les Polítiques Lingüístiques del català de l’Alguer*.
- Dae su 2016 collaboratzione cun s’Ufitziu nou pro is Políticas Familiares de su Comune de S’Alighera. Tradutzione de unas cantas comunicatziones e materiales produidos cun s’indicu linguìsticu dòpiu italianu/catalanu de S’Alighera. Tradutzione in catalanu de S’Alighera de su documentu pro sa partecipatzione a su prèmiu in Catalogna pro sa Candidadura de sa tzitade de S’Alighera a su “*Premi de Civisme a la ciutadania i virtut civil*”.
- Dae su 2018 coordinamentu de s’isportellu linguìsticu comunale pro paritzas atividades e tradutziones, comente s’aggiornamentu de sa pàgina web de su Comune de S’Alighera in sa versione in catalanu de S’Alighera e sa creatzione de sa pàgina *Facebook* de su Comune “*Ofici Lingüístic de l’Alguer*” chi previdit sa publicatzione fitiana de informatziones chi pertocant toponomàstica, istòria, traditzione, retzetas e àteras curiosidades e noas subra de is minorias linguìsticas a manera particolare subra de su catalanu de S’Alighera.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

- Promotzione finas pro mèdiu de sa partecipatzione a fatos importantes, unu est sa “39a Fira de Calella i l’Alt Maresme”, ue sa tzitade de S’Alighera fiat sa protagonista dae su 20 a su 23 de cabudanne 2019 paris a sa *Generalitat de Catalunya*, in su Parcu Regionale de Portu Conte e belle 30 produtores de su territòriu cun su marcu de su Parcu (aziendas, albergos, agriturismos...) e una delegatzione culturale de 11 artistas s’aligheresos chi ant promòvidu sa cultura e is traditziones sardas. Est istadu dadu materiale de promotzione chi in custos annos ant produidu su Servìtziu Limba e Cultura Sarda e s’Isportellu Linguisticu regionale.
- Tradutziones tècnicas, nde mentovamus una paja che a: AM.BI.CI - *AMpra la Bicicleta en Clutat*, isvilupu e chirca de una frase in s’aligheresu adatu a sa manifestatzione “Bike to work” e “Bike to School”, tradutzione de s’avisu bilingue (it-cat) e sa tradutzione de unu libritu de su Comune pro sa promotzione de su coraddu pro mèdiu de su marcu chi certìficat sa cumpetèntzia e garantit sa còmpora de unu produtu de calidade.
- Collaboratzione a paritzas iniziativas cun sa Fundatzione S’Alighera: una est *Monumenti Aperti* pro sa tradutzione de su volantinu promotzionale, agiudu linguisticu a is iscolas e a is mastros in sa tradutzione de su materiale e in sa preparatzione e formatzione de is pitzinnos pro is vísitas in catalanu de S’Alighera.
- Interventos de interpretariadu simultàneu, in s’àmbitu de sa collaboratzione cun su Comune (Segreteria de su Sindigu e unos cantos Assessorados chi ant pedidu sa consulèntzia de s’Isportellu) pro sa tradutzione de literas chi arribant dae sa Catalogna e s’ammàniu de relatas subra de sa polìtica linguistica de S’Alighera in custos annos.
- Collaboratziones esternas. S’Isportellu linguisticu regionale at semper cuncambiadu cun is istituzziones, Assòtzios, Consultas, Impresas e istituzziones de su territòriu s’aligheresu, ma peri cun àteras minorias linguisticas presentes in Itàlia e in Europa (pro es. sa partecipatzione a sa die dedicada a su Catalanu de S’Alighera fata su 21 de santugaine 2017 in sa sala cunferèntzias D. Carpitella de s’Istitutu Tzentrale pro sa Demoetnoantropologia in su Museu Natzionale de is Artes e Traditziones Populares in Roma).

Sunt paritzas is collaboratziones cun is Istituzziones catalanas in risposta a is rechestas de cooperatzione arribadas dae bandas meda, dae sa *Generalitat de Catalunya*, dae *s’Institut d’Estudis Catalans*, dae sa *Diputació di Barcellona*, dae *s’Institut Ramon Llull*, e àteras.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

2. ISTADU DI ATUATZIONE DE IS INTERVENTOS

Sa connoschèntzia e s'anàlisi de is atividades finantziadas cun is paritzas normas mentovadas a pitzu est unu momentu de importu pro pòdere formulare unas cantas valutatziones curretas pro su chi pertocat sa balia de is interventos fatos o chi si sunt faghende cunforma a sa lòmpida de is obietivos de sa *policy*, a is tempos prevididos e a is resursas finantziàrias a disponimentu, a tales de orientare cun atinu is atziones chi si previdit de acumprire in su benidore.

Nde sighit chi inoghe si mentovant is atziones fatos dae sa Regione Autònoma de Sardigna in is ùrtimos annos, cun una mirada piessinnada subra de is ùrtimos chimbe annos.

S'at a mustrares s'istadu de s'acumprida de is interventos prus de importu, inghitzende dae cussos chi ant tentu balia sistèmica, che a s'atuatzione de sa L. 482/99 in territòriu sardu e s'interventu in s'iscola, cun is fainas chi ant permitidu sa tutela e sa promotzione de su sardu in paritzos àmbitos de sa vida tzivile e sotziale de sa Sardigna.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

2.1 L. 482/1999

Sa lege 15 mese de idas 1999, n. 482 “Normas in matèria de tutela de is minorias linguìsticas istòricas” est su istrumentu normativu cuadru istatale pro more de su cale su sardu e su catalanu de S’Alighera sunt reconnotos a manera ufitziale comente limbis in intro de sa Repùblica Italiana, paris a àteras deghe. Sa tutela, prus a notu, pertocat *sa limba e sa cultura de is populatziones catalanas e de cussas chi faeddant su sardu*.

Su 2 de maju 2001 emanant su regulamentu de atuatzione de custa lege. Dae su 2001, cunforma a is articulos 9 e 15 de sa lege, ant istantziadu is finantziamentos destinados a sa Sardigna pro acumprire is progetos chi pertocant sa tutela de sa limba sarda e de su catalanu de S’Alighera.

Pro los otènnere, is Entes Locales chi lu pediant si depiant delimitare in àmbitu territoriale e sub-comunale in ue s’aplicant is disponimentos de tutela de is minorias linguìsticas istòricas cunforma a s’articulu 3 de sa lege. Como chi est como sunt delimitados totu is comunes de s’ìsula francu custos noe: Buggerru, Carbonia, Cheremule, Gonnostramatza, Iglesias, Senorbi, Siapiccia, Siris, Uras.

Nde gosant de su finantziamentu in prus de is EELL, finas is Entes territoriales de sa Sardigna, intro de custos is Càmeras de Cummèrtziu e is Aziendas Sanitàrias de sa Sardigna.

Giai dae sa prima aplicatzione sa norma at registradu unos cantos retardos pro neghe de problemas de genia amministrativa-contàbile; dae s’aprovatzione de sa lege in su 1999, is atividades ant inghitzadu a manera efetiva dae cando l’ant intregadu su dinare in su 2001, e duncas, is progetos chi pertocaiant s’esercìtziu finantziàriu istatale chi aiant aprovadu, is Entes los ant acumpridos a pustis de duos annos de retardu.

Custa trantzida at sighidu annu cun annu, e in paritzas ocasiones at peoradu in is annualidades imbenientes. Paritzas amminstratziones ant tentu àteros ritardos de natura tècnica (Patu de istabilidade e normas subra de s’armonizatzione de su bilantzu) arribende duncas finas a 4 annos de ritardu.

Dae s’annualidade de finantziamentu 2012 (francu is annualidades dae su 2014 a su 2016) e finas a su 2020, sa Regione Autònoma de Sardigna at prevididu s’integratzione de is assignatziones istatales destinadas a s’acumprida e gestione de is progetos de is Entes Locales pro sa tutela de is minorias linguìsticas istòricas.

Is fundos regionales istantziados cunforma a sa LR 6/2012 art. 2, comma 13 ant permitidu de integrare is finantziamentos istatales pro is matessi interventos prevididos, mescamente cando

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

intre is contributos rechestos e cussos otènnidos dae su DAR si fiat registrada una istesiada manna respetu a sa balia de su progetu, a tales de ismenguare sa diferèntzia intre su tantu de su “Finanziamentu chi si podet ammittere” e su tantu de su “Finanziamentu dadu” dae s’Istadu; custos contributos ant finas perètidu de finanziare is progetos chi pertocant is variedades alloglotas chi non podent agatare cobertura cun fundos natzionales.

Pro s’annualidade de finanziamentu istatale 2013, su tantu de oras in prus pro more de s’assignazione de sa cuota integrativa regionale est istadu destinadu a s’acumprimentu de unu progetu linguìsticu unitàriu, cun sa punna de valorizare e agiudare totu is variedades linguìsticas chistionadas e iscritas, impitadas in su territòriu regionale.

Comente s’ischit, cun su DLgs 16 de su 25 de freàrgiu 2016, a sa Regione nche l’ant trasferidu s’esercitziu de is funtziones amministrativas acapiadas a s’atuazione de is disponimentos prevididos dae is artìculos 9 e 15 de sa lege n.482/99.

Giai dae s’annualidade 2017, pro parare fronte a sa discrasia temporale mentovada in subra intre s’annu de finanziamentu istatale e s’annu de ativazione progetuale, ant introduidu sa pràtica de su Realliniamentu, est a nàrrere una procedura chi punnat a s’acumprida, in una purrata intre su 1 de ghennàrgiu e su 31 de mese de idas de s’annu a pustis a cussa de su bandu pùblicu, de una o prus (màssimu tres) annualidades in antis mai ativas prima, cun sa punna de si “torrare a allinare”, pro s’acostiare in su tempus a s’ùrtima annualidade ogetu de su matessi bandu.

Cun custa faina si sunt pòtzidas inghitzare annualidades coladas finas si in ritardu mannu de ativazione, creende unu profetu pro s’ocupazione e pro is servìtzios linguìsticos a sa comunidade e istransende sa perenzione amministrativa.

Pro more de is finanziamentos de sa L 482/99 e de sa LR 6/2012 est istada possibile s’istitutzione de Isportellos Linguìsticos in belle totu is Comunes de sa Sardigna, fraighende unu istrumentu tècnicu-operativu de agiudu a is fainas de sa Regione in tema de tutela e valorizazione de is variedades linguìsticas faeddadas in Sardigna e tuteladas dae sa lege.

Semus chistionende de presìdios territoriales isparghinados in totue, cun funtzione de promotzione de su sardu in s’Amministrazione Pùblica e de sensibilizazione de sa popolazione cun s’afortiada chi nde sighit de su status e de su corpus linguìsticu. Destinados, giai dae is primas istitutziones, a is raportos cun su pùblicu chi bolet faeddare in limba de minoria, pro mèdiu de s’impreu de personale chi tenet cumpetèntzias piessinnadas iscumproadas in s’impitu de is

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

limbas ammìtidas a tutela. Sa formatzione de is operadores linguísticos l'at garantida sa Regione cun su cursu de formatzione FOLS (Formatzione Operadores de Limba Sarda) in su 2013.

In su tempus, is finanziamentos a disponimentu de sa Sardigna pro s'atuatzione de is progetos ant ismenguadu meda minimende su tantu de is isportellos ativos, nointames bi siant istadas integrazziones regionales.

Dae su 2008, s'est bidu duncas una minimada de su tantu de is Isportellos comunales in favore de agregazziones de Comunes cun unu progetu cabufila ebbia, cun còmptos de programmatzione e gestione de is resursas finanziàrias chi pertocant is interventos prevididos, pro ofèrrere servìtzios in unu territòriu chi est prus ampru de cussu comunale.

Is àmbitos de interventu, in prus de s'ativatzione de Isportellos linguísticos, ant pertocadu s'acumprida de atividades de formatzione e de genia culturale. Sa chirca toponomàstica, promòvida in is primos annos, no intrat prus in is àmbitos de interventu ca est giai finanziada dae àteras normas regionales.

In tre totu is atividades mandadas a in antis, si s'innalat sa traduzzione bundante de atos amministrativos e de materiale istòricu-culturale chi pertocat mescamente sa Sardigna, paris cun s'ammàniu de materiale linguisticu e s'aparitzu de materiale divulgativu pro promòvere e valorizare sa limba ammìtida a tutela, pro l'imprentare e la ditribuire a pustis.

No est mancada s'atividade de interpretariadu e traduzzione simultànea, mescamente in s'atividade cun su pùblicu, acollende e dende consulèntzia a is Entes interessados. De giudu finas sa collaboratzione cun entes e/o assòtzios de su territòriu pro s'isparghinada, comunicatzione e promotzione de atividades culturales e linguísticas, a sa cale est s'ghida sa partecipatzione e sa collaboratzione a eventos de valorizzatzione e promotzione linguistica culturale, in su territòriu regionale.

Est istada garantida finas sa promotzione e s'impèllida de s'impreu de sa limba ammìtida a tutela in sa gioventude cun sa promotzione culturale linguistica de genia lùdicu-educativa.

Is cursos de formatzione pro sa promotzione e pro s'imparu de sa limba de minoria pro su personale dipendente comunale los ant abertos finas a su pùblicu, cun gente meda chi los at s'ghidos; is atividades ant prevididu s'impitu de tecnologias e de programmas informàticos e telemàticos destinados a giuare e afortiare s'impreu de sa limba posta a tutela.

De ammentare su resurtu mannu ocupatzionale e econòmicu in totu su territòriu regionale.

Cunforma a is normas chi atenent su diritu de traballu reghentes, pro more de is vínculos de ispesa in matèria de personale impostos dae is leges finantziàrias, is Entes Locale ant impitadu semper prus pagu sa gestione direta de is progetos, seberende duncas afidatàrios (pro su prus assòzios culturales chi garantant operadores linguísticos cualificados e formados) cun proceduras a evidèntzia pùblica. Inoghe in fatu is datos chi pertocant is ùrtimos chimbe annos de interventos.

Tabella 2- Progetos L 482/1999 e LR 6/2012.

ANNUALIDADE	FUNDOS ISTATÀLES	INTEGRATZIONES REGIONALES	PROGETOS FINANTZIADOS
2015	473.232,00	0,0	24
2016	440.314,00	0,0	28
2017	726.484,00	500.000,00	28
2018	661.784,00	550.000,00	26
2019	698.773,00	500.000,00	23

Pro more de sa pràtica de realliniametu, paritzos Isportellos linguísticos no ant sessadu su servìtziu pro sa comunidade. S'ativatzione fitiana e cìclica at fatu a manera chi is livellos de ocupatzione esserent crèschidos; nointames, pro neghe de problemas siat de genia contàbile siat burocràtica, una pertzentuale manna de progetos non s'est acumprida.

Sa lege 482/99 previdit unu istantziamentu dedicadu a sa limba catalana.

Su Comune de S'Alighera s'est ativadu giai dae su 2001 pro acumprire is paritzos progetos pro s'amparu e sa promotzione de su catalanu de S'Alighera, pro s'ativatzione de un'Isportellu linguisticu, pro cursos de alfabetizatzione pro is dipendenti comunales, pro progetos chi pertocant sa toponomàstica e paritzos progetos culturales chi ant interessadu temàticas diferentes annu cun annu (Tzentru sensibilizatzione pro sa limba de S'Alighera; *Lo Nou Retrobament*; *L'Alguer Ciutat de les identitats i de la cultura*; *Ampra la tua llengua. Parla en Alguerés...*).

B'at de pònnera a notu chi mancari su servìtziu siat sessadu bortas meda e bi siant istadas dificultades in àmbitu territoriale, como chi est como su Comune de S'Alighera est in fase de realliniametu.

REGIONE AUTONOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Tabella 3. L 482/1999. Catalanu de S'Alighera

ANNUALIDADE	TÌTOLU PROGETU	FINANTZIAMENTU
2017	Plaça catalana	32.077 €
2018	“Lligir, Escriure i Contar”	29.373 €
2019	“Llengua Materna, Llengua al Present”.	30.991 €

In totu sa Sardigna, is atividades presentadas in s'interi de is annos sunt resurtadas prus orgànicas e coerentes in sa programmatzione.

Comente giai postu in craru, pro more de is integraziones regionales, si sunt pòtzidos fàghere de manera regolare paritzos progetos non finantziados cunforma a sa L 482/99, in antis de sa rimodulazione de is elementos ostativos chi nd'aiant piessinnadu s'inammissibilidade dae banda de su DAR.

Gosi comente, semper pro more de is fundos regionales, est istadu possìbile a finantziare progetos de is àteras minorias linguìsticas (eteroglossias internas) presentes in Sardigna, ma non tuteladas cunforma a sa L 482/99: gadduresu, tataresu e tabarchinu.

In prus de sa crèschida de su tantu de oras de is Isportellos linguìsticos, cun is integraziones regionales est istadu possìbile a mandare a in antis progetos piessinnados e chi punnaiant a s'arricchimentu linguìsticu-culturale sardu, comente pro esempru su “Progetu linguìsticu unitàriu sardu”, una regorta lessicale cun registratzione àudio de is lemmas de su vocabolàriu de base de is Comunes chi b'aiant leadu parte.

Is operadores linguìsticos ant ismanniadu e megioradu is connoschèntzias issoro in is cursos de sa Regione Autònoma de Sardigna.

S'ativatzione de is Isportellos linguìsticos, finas a su bandu publicadu pro s'annualidade 2019, sighiat critèrios indicados a manera genèrica permitende una interpretatzione prus lìbera e ampra de is fainas de fàghere, mancari chi finas a su 2017 bi fiant vùnculos prus astrintos cunforma a is critèrios amministrativos inditados dae su DAR. Resumende, si pediat chi s'Isportellu depiat tènnere una organizatzione chi esseret cunsentidu a is impitadores de s'expressare in sa limba tutelada, chi esseret garantidu s'informatizatzione de is servìtzios, su gosamentu de is datos e sa cunformidade a is disponimentos prevididos dae su còdighe de s'Amministratzione digitale.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Is servìtzios garantidos depiant previdere atividades de informatzione, promotzione de sa limba tutelada, e in prus atividades de tradutzione e consulèntzias linguìsticas pro tzitadinos, iscolas, bibliotecas, assòtzios culturales e de recreu e simigiantes, ultres is Entes etotu chi lu pediant.

Is chi nd'ant gosadu in is ùrtimas annualidades de finantziamentu sunt su prus crobados in Isportellos subra-comunales chi depent gestire unu tantu de Entes a bias mannu meda. S'Isportellu linguìsticu subra-comunale tenet in s'Ente cabufila su sugetu cun funtzione de coordinamentu e de gestione de totu is isportellos assotziados e diat tocare duncas de ammaniare una programmatzione pro su prus unìvoca, comente mustradu in antis, respetende is bisòngios territoriales e ponende in contu chi annu cun annu bi sunt istadas mudaduras in sa cumpositzione de is agregatziones de is Comunes.

Is operadores linguìsticos a s'ispissu sunt titulares de prus de unu isportellos. Sa presèntzia issoro in totu is sedes est limitada e non bastante pro una programmatzione ampra e v`aria nointames sa crèschida de is oras a disponimentu fata cun s'integratzione finantziària de sa Regione, duncas diat tocare a semplificare su traballu cun sa pr`atica de su *traballu àgile* crobada cun s'atividade cun su pùblichu, chi potzat permitere a totu is sedes de cuntatare s'operadore finas si no est in su logu de traballu.

De su restu custa manera noa de traballare est in linia cun is bisòngios contingentes e is metodologias comunicativas de oe in die e diat cunsentire de megiorare is tempos.

Cun s'avisu 2019 si sunt isfrutadas in prenu is libertades prus ampras permitidas dae sa LR 22/2018 chi retzit su DLgs 16/2016 istesiendesi dae is pertzentuales de finantziamentu DAR chi favoressiant is atividades de isportellu (80% de su finantziamentu) cunforma a is àteras genias de atividade, inghitzende una faina de realliniamentu sìnchera.

In su 2020, isetende chi si potzat atuare su chi est prevididu dae s'art. 11 de sa LR 22/2018, non s'at a permitere chi is EELL cun progetos de Isportellu linguìsticu aprovadu e no atuadu o chi lu sunt galu faghende de p`odere presentare progetos pro cussa linia de finantziamentu; in prus, est prevididu unu Catàlogu de Laboratòrios Culturales seberados dae sa RAS a su cale is beneficiariòs de su dinare de sa L 482/99 ant a dèpere leare cunforma a su finantziamentu de is progetos culturales, sena su bisòngiu de inghitzare proceduras de evidèntzia pùblica pro sa seletzione de is sugetos atuadores de is progetos culturales.

Custu a tales de illestrire s'atzione de is EELL, istransire s'acùmulu de dinare istantziadu in favore de is Amministratziones chi cun sa inatividade amministrativa issoro lassant firmu unu tantu

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

mannu de dinare pùblicu e creant duncas resìduos passivos mannos in su bilantzu regionale, iscontzende s'atuatzione de sa polìtica linguìstica natzionale regionale.

2.2 Istruzione

Cun sa LR n. 9/2006 Cabu VIII art. 82, comma 1, literas a) b) e c) sa Regione at tentu funtziones de programmatzione, indiritzu e coordinamentu, esercitadu pro mèdiu de su Pianu triennale, finas pro is Interventos finantziàrios pro s'atuatzione de is progetos formativos in àmbitu iscolàsticu (Sussìdios a s'atividade de isperimentatzione).

A s'iscola de s'autonomia l'est tocadu a retzire is rechestas formativas chi bisòngiant a is dischentes, is familias e, prus in generale a su territòriu pro la mudare in bisòngios formativos cun percursos de istùdiu acapiados a is realidades locales chi reconnoscant e valorizent is diversidades e in antis de totus cussa linguistica.

Sa punna de sa Regione est istada, dae printzìpiu, cussa de sighire in su sustennu a s'istitutzione iscolàstica sarda, tzerriende-la a promòvere, prus a notu, s'istùdiu e s'impreu veicolare de su sardu e de is espressadas linguisticas tuteladas dae sa LR 26/1997, finas si non prus pro mèdiu de unu interventu diretu, ma mediadu dae is Entes Locales.

Su Governu regionale at pensadu, est a nàrrere, chi s'imparu e s'insinnamentu de sa limba sarda depiant èssere insertados in intro de unu percursu educativu plurilingue chi previdat, a costados de sa limba italiana, sa cumpresèntzia de limbas de minoria istòricas e limbas istràngias.

In sa fase de sa prima aplicatzione de s'isperimentatzione, duncas, s'est impitadu unu mètodu graduale e no impositivu de isparghinada de s'insinnamentu de sa limba sarda. Pro custa punna, pro su triènniu 2008-2010 si sunt promòvidos progetos-pilota in is autonomias iscolàsticas interessadas a isperimentare s'insinnamentu in oràriu curriculare de sa limba sarda e s'est favorèssidu, ue b'aiat bisòngiu, s'insertada de figuras professionali esternas e certificadas pro s'insinnamentu de sa matessi.

Sa punna prus de importu est istada cussa de favorèssere s'insinnamentu de sa limba sarda, e de s'insinnamentu veicolare in limba sarda, in intro de s'oràriu curriculare ue s'est pòtzidu fàghere, siat cunforma a is autonomias iscolàsticas s'ingulas, siat cunforma a is cumpetèntzias de is realidades s'ingulas e a sa possibilitade de integratzione de cussas cumpetèntzias.

Sa formatzione de is insinnantes in ruolu e de cussos chi boliant achirire is cumpetèntzias pro isparghinare sa trasmissione generatzionale de sa limba l'at garantida un'acordu intre sa Regione e s'Universidade de is Istùdios de Casteddu cun is cursos de formatzione FILS (Formatzione Insinnantes Limba Sarda) pro duas annualidades, 2011-2012 e 2012-2013.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Is cursos FILS punnaiant a sa formatzione de is insinnantes non petzi dae unu ghetu linguisticu (connoschèntzia e impreu de sa limba) ma finas dae unu ghetu didàticu (connoschèntzia e impreu de metodologias didàticas pro s'insinnamentu de is limbas).

Su progetu impitaiat metodologias didàticas non galu isperimentadas pro s'imparu de sa limba sarda, ma giai afortiadas pro s'imparu de is limbas istràngias e de cussas de minoria, prus a notu su CLIL (*Content and Language Integrated Learning*), chi previdit s'insinnamentu de càbidos disciplinares de natura diferente in limba veicolare. Is progetos formativos previdiant finas sa fase de acumprida de laboratòrios pràticos in is iscolas dae is docentes formados, a tretu de pianificare e fàghere s'insinnamentu de sa limba sarda.

Pro custas punnas, sa Regione at fatu, giai dae su 2019, su trasferimentu de finantziamentos a is Istitutziones iscolàsticas, cunforma a su nùmeru de oras de insinnamentu e de impreu curriculare de sa limba sarda rilevadas e comunicadas. Is trasferimentos finantziàrios, gestidos dae is Autonomias iscolàsticas singulas, los ant intregados a is gastos pro docentes, finas esternos, impignados in s'atuatzione, pro materiales didàticos e pro gastos organizativos de is iscolas. Custas resursas s'impitant cunforma a normativas e cuntratos de traballu in vigèntzia.

Is interventos, finas a s'annualidade 2018, los ant garantidos is normas contàbiles, comente a s'art. 9, comma 10, lit. b) de sa LR 3/2009, chi autorizaiat "*pro is annos 2009 e 2010, su gastu de 50.000 èuros pro s'isperimentatzione, in is iscolas de cada òrdine e gradu, de s'insinnamentu e de s'impreu veicolare de sa limba sarda in oràriu curriculare*"; o comente s'art. 33 comma 3 de sa LR 5/2015 chi autorizaiat "*pro s'annu 2015, su gastu de 900.000 èuros pro s'insinnamentu e s'impreu veicolare de sa limba sarda in oràriu curriculare in is iscolas de cada òrdine e gradu*".

Si sunt duncas prevididos istantziamentos sena sessada peruna in is annos dae su 2009 a su 2018, francu s'annualidade 2014, cun Delìberas e Avisos pùblicos pro is critèrios respetivos e sa manera de acumprida de is progetos.

Sa punna generale est istada de promòvere progetos-pilota in is Autonomias iscolàsticas interessadas a isperimentare s'insinnamentu in oràriu curriculare in limba sarda agiudende, cando netzessàriu, s'insertada de figuras profesionales esternas, adatas a s'insinnamentu de sa matessi.

Is cursos los ant fatos siat in is iscolas Istatales chi in cussas Paritàrias.

Cada progetu-pilota at prevididu unu cursu cun unu insinnante ebbia chi at impitadu sa limba sarda veicolare in s'interi de is letziones (cale si siat esseret istada sa matèria insinnada). Is cursos

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

previdiant una durada mìnima de 24 oras, partzidas a su mancu in 2 oras a sa chida, pro 3 meses, inghitzende in ghenàrgiu e congruende in làmpadas de cada annu iscolàsticu.

Is insinnantes depiant èssere, a òbligu, de madrelingua o a su mancu tènnere una cumpetèntzia ativa e passiva de sa limba sarda de livellu C1 autocertificada, cunforma a su Cuadru Comune de Referimentu Europeu. Si nono, s'insinnante titolare si podiat acostagiare a unu espertu esternu (chi faghiat sa letzione isse etotu in classe) de madrelingua sarda o cun cumpetèntzia de sa limba sarda de livellu C2, semper autocertificada.

Sa resposta de is dischentes est istada bona meda in totu is livellos de istrutzione. Is pitzocos conoschent bastante sa limba sarda, francu calicunu (ambos is genitores o mama non sarda). Finas chie narat de no la connòschere, si tenet unu pagu de impèllida, iscoberit chi is mecanismos de sa retzida passiva traballant a pitzu de sa memòria lassende unu s'ingiu.

De sinnalare finas sa resposta positiva de is genitores, postos puru issos in intro de is fainas de sensibilizazione subra de is vantàgios de su bilinguismu e de su mètodu CLIL impitadu in s'interi de s'oràriu curriculare.

Is bandos, difatis, a s'ispissu previdiant intre is boghes de gastu chi si podiant ammitere finas fainas dàbiles de formazzone e sensibilizazione de is insinnantes e/o de is genitores subra de is benefitzios de s'impitu de su sardu moende dae su cuntestu familiare, chistione de importu mannu pro sa percetzione de su *status* de sa limba e de is capatzidades in contu de limba de is alunnos.

Sa limba sarda la chistionant unu nùmeru semper prus minore de famìlias, duncas is fainas de sensibilizazione ant tentu sa punna de incoragire s'impreu de su sardu comente limba naturale, dare informatziones curretas subra de su bilinguismu e favorèssere s'espositzione s'ghida a sa limba sarda, mirende a una collaboratzione iscola/famìlia, una occasione de imparu informale e cunfrontu de torrare a pensare finas cun s'impreu de is tecnologias informàticas modernas, pro mèdiu de atòbios a distàntzia, pro monitorare is atziones fatas e is resurtos chi sunt lòmpidos, o laboratòrios pro fàghere a manera chi is dischentes siant a tretu de arribare a unu livellu mìnimu de cumpetèntzia chi permitat unu cuncàmbiu linguìsticu normale, siat in iscola chi in domo.

Dae custu ghetu resessida manna at tentu sa faina *Bilinguismu Creschet*, promòvida in su 2013: una sèrie de seminàrios divulgativos subra de is profetos de su bilinguismu, fatos pro insinnantes, genitores, dischentes e amministradores chi at agiudadu a afortiare su prestìgiu de sa limba sarda siat in àmbitu iscolàsticu chi intro de sa matessi comunidade de faeddadores.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Difatis, sa metodologia didàtica impitada at prevididu s'insinnamentu de una disciplina in una limba veicolare diferente dae cussa impreada a s'ispissu, a tales chi in su matessi tempus s'esseret imparadu in prus de is càbidos finas sa limba ammitida a tutela (Sardu, Catalanu de S'Alighera, Tataresu, Gadduresu e Tabarchinu). Is letziones fatas cun metodologia CLIL (*Content and Language Integrated Learning*) ant favorèssidu s'isvilupu de cumpetèntzias linguìsticas e comunicativas e unu gradu prus artu de retzida de sa limba paris a s'isvilupu de is connoschèntzias disciplinares. In is tabellas imbenientes, unos cantos datos de is interventos in su triènniu 2015-2018.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Tabella 4. Iscolas Istatales

ANNU	PROGETOS ACUMPRIDOS					ORAS LETZIONE					DOCENTES	
	INFÀNZIA	PRIMÀRIA	SEGUNDÀRIA 1°	SEGUNDÀRIA 2°	TOTALES	INFÀNZIA	PRIMÀRIA	SEGUNDÀRIA 1°	SEGUNDÀRIA 2°	TOTALES	INTERNU	ESTERNU
2015	76	98	49	12	235	1.924	2.565	1.175	264	5.928	27	200
2016	91	94	36	11	232	2.184	2.392	875	264	5.715	99	211
2017	106	102	37	11	256	1.752	1.383	540	222	3.897	32	215
2018	90	96	35	12	233	2.464	2.649	928	300	6.341	34	199
TOT	363	390	157	46	956	8.324	8.989	3.518	1.050	21.881	192	825

Tabella 5. Iscolas Paritàrias

ANNU	PROGETOS ACUMPRIDOS					ORAS LETZIONE					DOCENTES	
	INFÀNZIA	PRIMÀRIA	SEGUNDÀRIA 1°	SEGUNDÀRIA 2°	TOTALES	INFÀNZIA	PRIMÀRIA	SEGUNDÀRIA 1°	SEGUNDÀRIA 2°	TOTALES	INTERNU	ESTERNU
2015	28	4	2	6	40	852	118	50	152	1.172	3	40
2016	21	3	1	0	25	523	78	27	0	628	0	25
2017	18	3	0	7	28	501	81	0	0	582	21	0
2018	19	1	0	2	22	529	27	0	48	604	22	0
TOT	86	11	3	15	115	2.405	304	77	200	2.986	46	65

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Is relatas de acabbu de is progetos ant bogadu a campu unu agradessimentu generale de is letziones in limba sarda veicolare, siat dae banda de is alunnos siat dae banda de is familias issoro.

In is classes sa cumpetèntzia linguistica ativa e passiva de inghitzu resurtaiat bona e pro su prus in linia cun su chi at bogadu a pigiu sa chirca sociolinguistica de su 2007 *Le lingue dei sardi* (in sa classe de edade 6-14 annos su 42,9% declarat de connòschere e de faeddare una limba locale, su 36,4% declarat de non faeddare ma de cumprèndere). Is criticidades essidas a campu in su monitoràgiu sunt istadas pro su prus is pagas oras a disponimentu, s'inghitzu de is progetos petzi in su segundu quadrimestre, su pagu materiale didàticu partzidu pro cumpetèntzias.

Intre is *disìgios* b'at unu coinvolgimentu prus mannu de is familias in àmbitu extraiscolàsticu, sa continuidade didàtica, unu nùmeru prus artu de classes interessadas (dae su bandu cada istitutu podiat presentare petzi una proposta pro onni iscola). Is resurtos otènnidos in custos annos sunt istados bonos, in generale is dischentes (finas cussos chi beniant dae familias italòfonas o istràngias) ant mustradu capatzidade de suspire unu mètodu sistemàticu in s'anàlisi de sa limba sarda, de impitare finas in is esperièntzias chi si faghent in àteros campos disciplinares, a s'ispissu ant achiridu s'abilidade de impreare sa limba in sa retzida e in sa produtzione orale e iscrita in relata a is punnas e situatziones comunicativas, cumpetèntzias chi ant posca isvilupadu finas in famiglia e in cuntestos extraiscolàsticos.

Est de iscumbatare chi in custos ùrtimos chimbe annos, is dimandas de finanziamentu sunt crèschidas a manera graduale in su tempus pro su chi pertocat su nùmeru de progetos e su nùmeru de oras fatas in totu sa Regione pro is limbas presentes in Sardigna.

Prus a notu finas pro S'Alighera, pro s'amparu de sa limba tutelada in su territòriu, is datos ponent coràgiu e megiorant annu cun annu. Sa resposta de is dischentes est istada bona meda a totu is livellos de istrutzione, is Istituzione iscolàsticas e is insinnantes collàborant meda e b'at de sinnalare finas sa resposta bona de is genitores.

In is tabellas imbenientes, unos cantos datos subra de su monitoràgiu de is interventos de su triènniu 2015-2018, chi pertocant is progetos pro s'insinnamentu de una disciplina in catalanu de S'Alighera, est a nàrrere una limba veicolare diferente dae cussa impitata pro su prus, a tales chi in su matessi tempus s'esseret imparadu, in prus de is càbidos, finas sa limba.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Tabella 6. Iscolas Istatales – catalanu de S'Alighera

ANNU	PROGETOS ACUMPRIDOS					ORAS LETZIONE					DOCENTES	
	INFÀNZIA	PRIMÀRIA	SEGUNDÀRIA 1°	SEGUNDÀRIA 2°	TOTALES	INFÀNZIA	PRIMÀRIA	SEGUNDÀRIA 1°	SEGUNDÀRIA 2°	TOTALES	INTERNU	ESTERNU
2015	1	1	1	4	7	30	28	28	96	182	0	7
2016	4	1	-	3	8	104	26	-	72	202	0	8
2017	6	2	1	5	14	104	52	26	120	302	0	14
2018	3	2	1	4	10	76	56	26	98	256	0	10
TOT	13	6	3	16	39	314	162	80	386	942	0	39

**REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA**

Cunsiderende chi, in custos annos, cada Autonomia iscolàstica sarda at seberadu a manera facultativa de inghitzare is progetos-pilota pro mèdiu de unu cursu cun unu insinnante ebbia chi at impitadu sa limba sarda e/o catalana veicolare in is letziones, si sinnalat chi, pro su chi pertocat is Iscolas Paritàrias, in S'Alighera ant fatu in su 2016 petzi 2 progetos in is Iscolas de s'Infàntzia.

Iscumproende is datos chi pertocant is Iscolas istatales, si podet notare intames una crèschida de is progetos acumpridos e finantziados dae su 2015 a su 2018. Prus a notu in su 2015, si bidet chi su 3% de is finanziamentos regionales l'ant intregadu a s'insinnamentu de una matèria veicolare in catalanu de S'Alighera; mentras in su 2016, sa pertzentuale àrtziat a su 3,4%, gosi comente una crèschida si ponet a craru cun su 5,4% in su 2017, pro lòmperu a unu datu prus firmu de su 4,2% in su 2018.

Custos datos faghent meledare e donant ispera bona, pro pòdere torrare a cumentzare e fàghere crèschere is pertzentuales e su nùmeru de oras de insinnamentu in is limbas de Sardigna, mescamente a pustis de s'aprovazione de sa LR 22/2018 chi indiriztat una parte de importu de sa matessi a is interventos in su settore de s'istrutzione, normat s'insinnamentu e s'impreu veicolare de sa limba ammitida a tutela e oferit a manera piessinnada su coordinamentu de is còmputos in matèria de impreu e insinnamentu, gasi comente règulat s'insinnamentu de s'istòria e de sa literadura de sa Sardigna e s'inghitzu de laboratòrios didàticos extracurriculares in limba sarda.

Sa LR 22/2018 at abrogadu siat is artìculos de sa LR n. 26/1997 chi pertocant s'integratzione de is programmas iscolàsticos in s'àmbitu de s'autonomia didàtica de is iscolas; siat is lìteras a) e b) de su comma 10 de s'artìculu 9 de sa lege regionale n. 3 de su 2009; siat is commas 31 e 33 de s'artìculu 33 de sa lege regionale 9 martzu 2015.

Cun sa LR 22/2018 mentovada sa Regione tenet sa punna de promòvere sa crèschida e s'isparghinada de is limbas in is iscolas, sustenende cun dinare is istituziones iscolàsticas de cada òrdine e gradu chi ponent in sa programmatzione, pro totu s'annu iscolàsticu, s'impreu, s'insinnamentu e s'impitu veicolare de is limbas de is minorias istòricas.

S'aplicatzione prena de sa matessi lege, pro is Interventos in su settore de s'istrutzione, previdit:

- s'individuatzione de sa cuota de is pianos de istùdiu personalizados reservada a sa Sardigna;

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

- s'istituzione de *s'Obreria pro s'imparu de su sardu*, unu comitadu interistituzionale permanente pro s'insinnamentu de is limbas de is minorias istòricas;
- s'introduida de s'istùdiu de is limbas de minoria e in is limbas de minoria in intro de su currìculu iscolàsticu, dende duncas atuatzione prena a sa previsionu normativa de sa L 482/1999;
- de ammaniare Lìneas Ghia chi definant is critèrios e is modalidades de organizatzione e acumprida de is atividades de insinnamentu;
- sa costituzione de sa Consulta pro sa definitzione de sa grafia de sa limba sarda;
- sa previsionu de una Certificatzione Linguistica istrutturada chi certìfichet su livellu de connoschèntzia de sa limba che pare a su livellu C1 pro is docentes sardos.

2.3 Atividades de sustennu a is Mèdia pro sa promotzione de sa limba sarda

Sa Regione Sardegna, giai dae sa LR 26/1997 “Promotzione e valorizatzione de sa cultura e de sa limba de Sardigna”, leende in cunsideru sa limba sarda comente a unu bene de giudu de valorizare pro mèdiu de s’art. 14 “Progetos culturales pro mèdiu de is mèdios de comunicatzione” at contribuidu cun su dinare a sa produtzione e a s’isparghinada de programmas radiofònicos e televisivos, e finas a publicatziones in testadas giornalisticas in limba sarda.

Dae su ghetu finantziàriu, in is ùrtimos annos is interventos los ant suventzionados cun s’art. 28, comma 1, lìtera d) de sa LR 2/2007 chi sustenet s’acumprida e sa mandada in onda de notiziàrios in limba sarda in favore de ràdio e emitentes televisivas, mentras sa LR 5/2017 in su comma 12 de s’art. 8 at sustènnidu s’isparghinada de sa limba sarda in periòdicos regionales cun frequèntzia non fitiana e in is testadas giornalisticas on-line, ponende resursas destinadas a s’acumprida de ispàtzios informativos e de aprofundimentu petzi in limba sarda.

Tabella 7. Avisu LR 5/2017, art. 8, comma 12, lìtera b) - Testadas giornalisticas *in linia*

Annu	Testadas beneficiàrias	Tantu assinnadu
2017	7	€ 35.000
2018	8	€ 40.000

Tabella 8. Avisu LR 5/2017, art. 8, comma 12, lìtera b) - Periòdicos

Annu	Testadas beneficiàrias	Tantu assinnadu
2017	4	€ 18.700
2018	8	€ 24.850

Tabella 9. Avisu LR 2/2007, art. 28, comma 1, lìtera d)

Annu	Testadas beneficiàrias	Tantu assinnadu
2017	7	€ 205.900
2018	7	€ 24.850

Tabella 10. Avisu LR 5/2017, art. 8, comma 22

Annu	Emitentes radiofònicas benefitzàrias	Tantu assinnadu
2015	13	€ 100.000
2018	13	€199.971

Is interventos prevìdidos dae is normas subra mentovadas sunt semper istados acumpangiados dae interventos finantziados sikhende sa LR 22/1998, cun sa cale si finàntziant sa produzione e s'isparghinada de programmas in limba sarda e pro sa valorizatzione de sa limba, de sa cultura, de su patrimòniu immateriale e de s'identidade sarda in favore de is emitentes televisivas locales.

A is paritzos Avisos sikhidos in is annos ant leadu parte belle totus is chi teniant su diritu; pro custu si podet nàrrere chi is mèdia locales ant frunidu a manera sikhida càbidos in limba de minoria, mescamente in forma de notiziàrios, artìculos de genia informativa, ma finas artìculos e programma de gèneres diferentes a caràtere divulgativu, cun una mirada a s'impreu fitianu de sa limba, chi in carchi manera acostiaiant a is generatziones noas.

In is ùrtimos annos s'est contivigiada sa parte chi pertocaiat is càbidos, siat in is ràdio e televisiones, siat in ispàtzios editoriales.

A esempru, si sunt propostas finas produziones noas de disgnos animados in sardu e in is variedades alloglotas, destinados a is pipios de edade de iscola. Si pediat difatis de indirizzare sa programmatzione a temàticas acapiadas a sa cuntemporeidade e/o a sa didàtica, a tales de afortiare s'impreu "normale" de su sardu e de su prestìgiu suo, includas is variedades alloglotas. B'at àpidu duncas una mudadura de passu cunforma a is annualidades in antis, ue is progetos andaiant petzi cara a argumentos folclorìsticos, tradizionales e/o in referèntzia a sa cultura de sa memòria.

Su nùmeru de is chi nd'ant gosadu in is annos est mudadu de pagu: is ràdio e is televisiones locales ant partecipadu cada annu a is Avisos, a su mancu pro propònnere is notiziàrios in limba sarda e in is variedades alloglotas, mentras is testadas giornalìsticas *on-line* e s'imprenta periòdica ant semper tentu su pùblicu issoro, mancari astrintu.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Sa LR 22/2018 in s'art. 22 istituit unu regìme orgànicu de finantziamentos pro is mèdia sardos, torrende a pigare e ismanniende su chi est giai prevididu dae is normativas in antis in favore siat de is limbas de minoria chi de is variedades alloglotas.

Prus a notu, si finàntziat pro sa prima borta sa publicatzione in is cuotidianos de artìculos in limba de minoria, e si cunfirmant is incentivos in favore de periòdicos e testadas gionalìsticas *on-line* pro is matessi punnas.

In prus si finàntziat sa produtzione, distributzione e isparghinada de òperas editoriales in paperi o multimediale, e finas sa produtzione de programmas televisivos o radiofònicos trasmìtidos cun cada mèdiu de isparghinada e sa produtzione de istrumentos informàticos, *software* o aplicatziones chi serbant a assegurare su gosamentu e s'isparghinada, finas in su *web*, de is limbas de minoria. In su comma 3 si previdit chi sa Regione agiudet is emitentes televisivas e radiofònicas chi trasmitint petzi in limba de minoria.

In s'interi de su 2019 s'atuatzione de s'art. 22 de sa LR 22/2018 at prevididu su finantziamentu de cuotidianos, periòdicos, testadas giornalisticas *on-line*, ràdio e televisione, cun duas punnas chi sunt de promòvere s'isparghinada de is limbas de minoria e de is variedades alloglotas cun is mèdia e in su matessi tempus dare impèllida a sa crèschida istrutturale e professionale de su settore de is media locales, inditende a issos etotu una programmatzione cumpartzida intre s'impreu de is limbas faeddadas in Sardigna e is tecnologias de comunicatzione noas pro assegurare una informatzione atziva e de calidade.

S'Avisu – chi pro sa prima borta at aplicadu una rendicontatzione a custos forfetàrios cun una mirada de semplificatzione pro chie nde depet gosare – at leadu a preferu sa calidade mescamente respetu a is emitentes televisivas e radiofònicas chi podiant isfrutare unu finantziamentu prus artu, pro custu paritzos progetos non fiant ammissibiles.

Prus a notu s'est dadu importu a sa cualificatzione de is operadores in limba sarda, averiguende su *curriculum* issoro pro cumpetèntzias e esperièntzia acumprida in antis; in prus, si sunt valorizados is programmas siat radiofònicos chi televisivos chi teniant piessinnos de originalidade in is càbidos e variedade e annoadura, a tales de non si firmare petzi a fàghere unu notiziàriu, ma faghende trasmissiones e temas acisadores chi esserent pòdidu lòmperu a àteras fàscias de populatzione cunforma a su chi est acuntèssidu in passadu. Dae custa mirada, in sa valutatzione de is progetos presentados dae is emitentes televisivas s'est prevididu unu puntègiu de annàghere s'incapas sunt trasmissiones pro pipios intre is 5 e 10 annos. In sa tabella imbeniente si ponet a craru sa genia de is benefitziàrios.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Tabella 11. Avisu mèdia LR 22/2018, art. 22, comma 2, literas a) e c) 2020-2021

Casta beneficiàriu	Nùmeru beneficiàriu	Tantu assinnadu
Periòdicos e giornales in-linia	10	€ 117.976
Emitentes radiofònicas privadas locales	7	€ 205.900
Emitentes televisivas	1	€ 23.800

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

2.4 Atziones in favore de sa limba e de sa cultura sarda

Sa Regione Sardigna cun contributos anuales dedicados sustenet su funtzionamentu e is fainas de Fundatziones e Istitutos de cultura, de istùdiu e chirca cun un'istatutu chi previdit mescamente atziones in àmbitu de limba, cultura e artes pròprias de sa Sardigna.

Prus a notu, finanziamentos anuales dedicados sunt intregados a sa Fundatzione Maria Carta de Siliu, istituida pro valorizare e promòvere sa mùsica e sa cultura traditzionale de sa Sardigna, patrimòniu chi sa grandu artista at fatu connòschere e apretziare foras de is làcanas isulanas, inghitzende collaboratziones cun cantantes de fama internatzionale e leende parte a eventos culturales de gèneres diferentes.

Sa Fundatzione bolet favorèssere s'istùdiu e s'isparghinada de is mùscas e de is dantzas sardas traditzionales de sa cultura chi nd'est espressada direta, finas in relata cun dinàmicas de isvilupu de sa sotziedade cuntemporànea, valorizende is resursas culturales e econòmicas de totu s'isula.

In prus de sa creazione de su museu Maria Carta e de unu tzentru de istùdios antropològicos e etnomusicales sa Fundatzione organizat seminàrios, convegno e rassignas bupra de is culturas materiales e musicales e sa traditzione orale de sa Sardigna, e de totu sa leada de su Mediteràneu, contivìgiat sa publicatzione de chircas e tesi de làurea de argumentu antropològicu-musicale, s'organizatzione de unu prèmiu annuale chi agiudet su progressu iscientificu, culturale, artìsticu e econòmicu de sa Sardigna e de is sardos in prus da paritzas manifestatziones de caràtere culturale in Itàlia e in s'èsteru.

Àteru destinatàriu de contributos anuales, pro unu tantu de 40.000 èuros, est s'Istituto di Studi e Ricerche "Camillo Bellieni" de Tàtari, chi dae su 1989 traballat in s'àmbitu de s'istùdiu, descritzione e promotzione de is realidades culturales in cada ghetu locale siat, cumbintu chi s'universalidade de s'ischire bivat e s'espresset in àmbitos territoriales piessinnados e de mannària istòrica marcada.

Sa punna de s'Istitutu est semper istada cussa de promòvere e isparghinare sa cultura in totu is espressadas suas: limbas, literaduras, ischire e logos, pro mèdiu de atividades de formatzione, chirca, consulèntzia in àmbitu didàticu, literàriu, istòricu, istòricu artìsticu, linguìsticu e sociolinguìsticu, geogràficu, antropològicu, filològicu, filosòficu, pedagògicu, psicològicu, sanitàriu, comunicativu, relatzionale, cumportamentale, sotziale, giurìdicu, econòmicu, amministrativu, de sa didàtica de sa comunicatzione, de s'ischire de sa traditzione, de s'artesanìa e de totu is setores de is tècnicas, de is iscièntzias, de is artes e de sa creatividade.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Aspetos curados meda sunt: s'organizazione de cursos de limba, de istòria e literadura sarda pro mannos e pipios, amantiosos e cultores, insinnantes, operadores linguísticos e culturales; s'organizazione e promotzione de convegno, seminàrios, dibatas, mustras, rassignas, presentatziones de libros e cuncursos; s'acumprida de laboratòrios de animatzione culturales e promotzione de su turismu culturale in Sardigna e non petzi cun is logos e is localidades istòricas, de interessu paesagìsticu e ambientale.

Unu contributu annuale, pro unu tantu de 50.000 èuros, l'ant intregadu finas a s'ISTAR, Istituto Storico Arborense per la Ricerca e la Documentazione sul Giudicato d'Arborea e il Marchesato di Oristano, istituidu dae su Comune de Aristanis cun deliberatzione de su consìgiu de s'11 de onniasantu 1995.

S'Istitutu acumprit atividades de chirca iscientifica e de divulgatzione arta, in àmbitos piessinnados, intre custos su Giudicadu de Arborea (istòria, fontes, cultura, limba, arte, mùsica, economia e sotziedade) e sa gherra pro s'indipendèntzia dae sa Corona de Aragona, a sa cale s'acàpiat s'istòria de sa Giuighissa Eleonora de Arborea, una figura de fèmina e reina, protagonista in s'Istòria medievale e finas in s'Istòria de su Diritu, ue intrat in prenu cun sa *Carta de Logu*, sa *Magna Charta* de su diritu sardu, istudiada in totu su mundu. Àteros àmbitos andant dae su Marchesadu de Aristanis (istòria, fontes, cultura, limba, arte, mùsica, economia e sotziedade), a s'edade catalanu-aragonesa, ispanniola e sabàuda pro l'acabbare cun Aristanis Tzitade Règia.

A s'ISRE, Istituto Superiore Regionale Etnografico, cun sede in Nùgoro, l'ant destinadu contributos distintos pro su funtzionamentu e gestione e pro paritzas fainas chi pertocant a manera prus ladina sa limba e is artes pròprias de sa Sardigna.

Prus a notu s'ISRE gestit su Museu regionale de sa Vida e de is Traditziones populares sardas, su Museu Deleddianu/Domo nadia de Gràtzia Deledda in Nùgoro, unu de is museos literàrios prus bisitadu de Itàlia e chi òspitat cada annu unas cantas fainas culturales, su Museu Etnogràficu Regionale/Collezione Luigi Cocco, chi esponet unu sèberu de sa collezione rica meda de ogetos tèssiles e de oreria de sa Sardigna, chi sunt pro su prus de sa segunda metade de s'Otighentos, sa Biblioteca ispecialistica de genia etno-antropològica e museològica e s'Archìviu istòricu in sa sede in carrera Papandrea in Nùgoro (sa biblioteca cun prus de 30.000 volùmenes est oe sa prus importante de su setore in Sardigna), sa Cineteca e s'Archìviu fotogràficu de antropologia visuale (parte manna de su portale *Sardegna Digital Library* est fata cun materiales postos a disponimentu dae s'Istitutu).

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Organizat in prus, su SIEFF/Festival internazionale biennale di film etnografici, chi est nàschidu in su 1982, in prus su SIEFF in Tour, proietzione in sas tzitades prus mannas de s'isula de is film binchidores de su SIEFF de s'annu in antis; s'ETNU/Festival italiano dell'Etnografia, istituidu in su 2007 chi si faghet cada duos annos, chi òspitat setziones de museos de paritzas regiones de Itàlia, mustras de etnografia, artesanìa e *design*, cunvegnos, laboratòrios, cuncertos, proietziones cinematogràficas, presentatziones de libros e àteru.

In tre is paritzas fainas e iniziativaas in cabu a s'ISRE bi sunt is mustras, is cunvegnos e is atòbios de istùdiu subra de temas de interesse istituzionale, finas in collaboratzione cun àteros organismos iscientificos e culturales, siat in Nùgoro chi in paritzas àteras localidades non petzi in Sardigna. Medas is istùdios e is chircas fatas a manera direta o in collaboratzione cun universidades sardas e foras de s'isula, finas pro mèdiu de s'erogatzione de bursas de istùdiu e puru sa coproduzione de audiovisivos e produtos cinematogràficos subra de sa vida e sa cultura tradizionale de Sardigna.

De interesse mannu sunt posca: s'organizatzione de AViSa (Antropologia Visuale in Sardegna), cuncursu annuale reservadu a autores e antropòlogos sardos chi no apant prus de 40 annos; sa Die Deleddiana, chi si faghet cada annu sa die chi ant cunsignadu su prèmiu Nobel a Gràtzia Deledda e ue si faghent cunferèntzias, atòbios de istùdiu, cuncertos in onore de s'iscritora; su *Certamen* Deleddianu, cuncursu nazionale in prus setziones, chi punnat a acostiare is dischentes a sa connoschèntzia de s'òpera de Gràtzia Deledda, pesende interesse pro is cuntostos de is romanzos suos, istòricos e atuales, e in prus sa connoschèntzia de s'iscritora sarda finas foras de su mundu iscolàsticu e acadèmicu.

In favore de s'ISRE pro s'organizatzione annuale de su Fèstival itinerante de is limbàgios poèticos e musicales de sa Sardigna e pro is interventos in favore de is artes pròprias veiculadas pro mèdiu de sa limba: pro su 2019 ant destinadu unu contributu de 430.000 èuros, pro s'annualidade 2020 ant postu 300.000 èuros, 200.000 èuros pro su 2021 e 200.000 èuros pro su 2022.

Unu contributu piessinnadu annuale de 30.000 èuros est dadu in favore de su Comune de Otieri pro acumprire su Premio Città di Ozieri, nàschidu in su 1956 e chi si distinghet pro longevidade, pro su prestìgiu achiridu pro more de giurados de balìa e participantes dae cada chirru de s'isula, in prus pro àere ammaniadu, giai dae is annos Setanta, unos cantos inditos ortogràficos simples pro "s'iscrittura curreta de su sardu".

2.5 Eventos culturales e celebratziones

Unos cantos eventos culturales e celebrativos los ant fatos annu cun annu tantis chi sunt divènnidos apuntamentos fessos, siat pro costumàntzia chi pro istituzionalizatzione de sa data, comente acuntesset pro su 28 de abriale de “*Sa Die de sa Sardigna*” istituída cun sa L 44/1993.

Sa Die de sa Sardigna est sa festa de su pòpulu sardu chi ammentat cussos chi si mutint “*Vèsperos Sardos*”, est a nàrrere sa rebellia popolare de su 28 de abriale 1794 chi nd’aiat bogadu dae Casteddu a is Piemontesos e a su Visurè Balbiano a pustis de su refudu de su governu torinesu de torrare impostas bonas a is rechestas de s’ìsula chi paris cun issa formaiat su Regnu de Sardigna.

Is Sardos pediant de lis reservare una parte de is impreos tziviles e militares e una autonomia prus forte cunforma a is sèberos de sa classe dirigente locale. Sa cajone de is chèscias populares fiat finas ca sa Sardigna fiat posta in mesu sa gherra de sa Frantza rivolutzionària contra a is istados europeos e duncas contra a su Piemonte. In su 1793 una flota frantzesa aiat chircadu de si nde leare s’ìsula, calende in Carluforte e a pustis finas in Casteddu. Is Sardos però aiant paradu fronte cun cada mèdiu, defensende sa terra issoro e de su Regnu de Sardigna.

Custa resistèntzia a is Frantzesos aiat allumadu is ànimos, e s’isetaiat dae su governu sabàudu unu reconnoschimentu pro sa fidelidade mustrada a sa Corona.

Nointames, Vittorio Amedeo III aiat refudadu de acollire cale si siat rechesta, e duncas sa borghesia tzitadina cun s’agiudu de su restu de sa populatzione aiat inghitzadu sa rebellia.

S’ischintidda chi aiat allumadu sa rebellia fiat istada s’arrestu ordinadu dae su visurè de duas ghias de su partidu patriòticu, is abogados casteddajos Vincenzo Cabras e Efisio Pintor, e su 28 de abriale 1794, sa gente inchieta nch’aiat bogadu dae sa tzitade a su visurè e a totu is funtzionàrios piemontesos, chi in su mese de maju de cuss’annu los aiant imbarcados a fortza e mandados a sa regione issoro. Incoragidos dae is acuntèssidas casteddajas, is S’Aligheresos e is Tataresos aiant fatu su matessi.

Dae custas acuntèssidas fiat inghitzadu s’àndala autonomìstica de sa Sardigna, chi nos at fatu atinare subra de s’identidade nostra, leende duncas unu valore simbòlicu mannu.

Belle cada annu dae s’istitutzione sua, custa manifestatzione at tentu s’agiudu de s’Isportellu linguìsticu regionale, chi at dadu su contributu suo pro is primas fases e sa pianificatzione, acapiende sa manifestatzione de *Sa Die* a temas generales dedicados a issa.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

L'ant alabada in formas diferentes, a bias acapiende sa manifestatzione a temas piessinnados, ma finas ammentende cussos chi narant Vèsperos sardos, chi rapresentant sa rebellia a su giuu de su governu tirannu, cun una setziada solenne in Consìgiu regionale acumpangiada dae paritzos eventos, comente pro esempru sa missa solenne in sa Sea de Casteddu, in parte in sardu, chi in is urtimos annos s'est semper fata, o unos cantos seminàrios e cunvegns contivigiados dae is Comunes de sa Sardigna, ma a regia regionale, ponende in mesu is Istituziones iscolàsticas, e cada annu unu eventuu musicale pro sa partecipatzione de artistas o grupos traditzionales e modernos.

Intra is paritzos temas leados cada annu, in prus de sa celebratzione istòrica gasi comente est, si sunt dedicadas annualidades a personàgios illustres o sinono a temàticas ligadas a sa Sardigna comente cussas pro unu Istatutu Nou de Autonomia o su de 70 annos de su matessi Istatutu sardu o a temas identitàrios che a sa limba sarda.

Cada annu si sunt fatos donos de dare a su pùblicu, comente a ispillas de pònner sa die de sa celebratzione, lapis colorados, pinnas e àteru. Pro s'organizatzione de sa manifestatzione si sunt fatas collaboratziones cun paritzos grupos folk o musicales, cun assòtzios isportivos, cun assòtzios de sa murra, giogu traditzionale isparghinadu in Itàlia in is regiones chi s'acarant in su Mediterràneu, e de s'istrumpa, sa luta tìpica sarda.

Prus a notu in is ùrtimos annos is temas sunt istados diferentes: in su 2016 "*Sardigna, terra de migrantes*" est istadu su filu pro aunire is fainas, atòbios e dibatas in totu su territòriu regionale, subra de su tema emigratzione/immigratzione in collaboratzione cun is Tzìrculos sardos e cun is comunidades istràngias chi bi sunt in s'isula.

In su 2017 s'est ammentadu a Giorgio Asproni (Vitzi, 5 de làmpadas 1808 – Roma, 30 de aprile 1876), unu de is primos e prus cumbintos sostenidores de s'autonomia sarda, chi comente deputadu de su Parlamentu subalpinu e de sa Càmera de su Regnu de Itàlia, si fiat afainadu pro sensibilizare sa classe polìtica natzionale subra de is problemàticas prus de importu de su tempus.

In su 2018 s'est seberadu de ammentare sa nàschida de s'Istatutu e is setanta annos de Autonomia in territòriu regionale, semper in collaboratzione cun is Amministratziones comunales e is iscolas de cada òrdine e gradu.

S'Isportellu linguìsticu at a s'ispissu collaboradu, in custa purrata etotu, cun sa faina Monumenti Aperti, dende agiudu comente ghia turìstica in limba sarda, pro gente chi lu pediat.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Intre is atòbios prus de importu si sinnalant su 26 de cabudanni “*Sa Die europea de sas limbas*” e su 21 de freàrgiu “*Sa Die de sa limba mama*” chi in is ùrtimos annos si sunt festadas pro mèdiu de s’Isportellu linguìsticu regionale cun paritzas fainas fatas su prus pro is prus pitzinnos.

Pro esempru pro sa “*Die europea de sas limbas*” in su 2017, si sunt ammaiadas fainas e giogos linguìsticos in Casteddu, in collaboratzione cun Camineras, Eurodesk, su Comune de Casteddu e sa Tzitade metropolitana, e in Nùgoro cun s’ISRE, Europe direct e su Comune de Nùgoro mentras pro sa “*Die de sa limba mama*” 2018 si sunt ammaniados in sa MEM de Casteddu unos cantos laboratòrios in sardu pro is prus pipios.

Cunforma a sa LR 14/2006 si sunt finantziadas in is annos manifestatziones celebrativas segundu s’annualidade, acapiadas a recurrèntzias piessinnadas subra de sa vida, sa morte o is òperas de personàgios chi apant dadu balia a sa Sardigna in campos e èpocas diferentes. Custas manifestatziones sunt istadas fatas a incuru de is Amministratziones comunales ue est nàschidu su personàgiu o ue isse at bìvidu, finas ponende in mesu is assòtzios culturales de su logu.

Intre is personàgios illustres ammentados in is ùrtimos annos si mentovant a Cicitu Masala, Antonio Simon Mossa, Salvatore Fancello, Pinuccio Sciola, Giovanni Spano, Costantino Nivola, Raimondo Piras, Ninetta Bartoli, Mialinu Pira, Giuseppe Manno, Enrico Costa, Grazia Deledda; Antonio Gramsci, Sebastiano Satta, Francesco Alziator, Antioco Casula “Montanaru”, Giovanni Battista Tuveri, Mario Delitala, Peppino Mereu e Vadore Sini.

A ùrtimu, in su 2019 si sunt ammentados a Francesco Ignazio Mannu, Fabrizio De Andrè e Maria Lai.

REGIONE AUTONOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

2.6 Cartellonistica

Pro su chi pertocat sa micro-toponomàstica in limba sarda, sunt istadas ammaniadas 3 inchestas cumintzende dae is Provìntzias de Tàtari e Casteddu, e is resurtos issoro, los ant postos in sa publicatzione de unu sàgiu metodològicu pro cadaunu de cussos istùdios, finas paris cun is Universidades de Tàtari e Casteddu, pro mèdiu de unu grupu interuniversitàriu de chirca.

Is progetos, cumentzados in su 2010, sunt istados isvilupados: in sa Tzitade de Tàtari “Sa Tzitade murada e is topònimos suos in su tempus”, finantziada finas dae sa Regione; in sa Tzitade de Casteddu “Denumentatziones urbanas in limba sarda” finantziada a sa sola, cun sa consulèntzia de sa Regione; e in sa Tzitade de Terranoa “Topònimos istòricos in is macro-zonas de sa costa”, finas custa finantziada cun fundos comunales. Totus tres is progetos sunt istados publicados a tempus suo in is giassos ufitziales de is Tzidades matessi.

Mentras pro su chi pertocat sa macro-toponomàstica, in su 2004 ant inghitzadu su progetu de s’Atlante Toponomàsticu Sardu, cun sa punna de amparare e isparghinare sa limba sarda pro mèdiu de s’istùdiu e de s’isperimentatzione concreta de sa toponomàstica e s’innalètica bilingue, chi at dadu resurtos de prètziau: ant collidu totu is topònimos de is Comunes chi ant deliberadu a manera crara sa denumentzione pròpria cunforma a is faeddadas locales, finas si non totus ant deliberadu cunforma a s’art. 10 de sa L 482/99, est a nàrrere cun deliberatzione de su Consìgiu Comunale, ma a bortas peri cun deliberatziones de sa Giunta comunale o notas de su Sìndicu.

De cada manera, ant ammaniadu is cartellos in intrada e essida cun s’iscrita in limba locale de medas Comunes chi ant leadu parte a su progetu; ant ammaniadu tres cartinas: una geogràfica chi cuntenet is topònimos bilingue; un’àtera cun is topònimos in sa faeddada locale e cun is nùmenes de is zonas istòricu-geogràficas prus de importu e orònimos e idrònimos prus de importu; una cartina politicu-linguistica cun is làcanas territoriales de is Comunes, cun is denumentziones issoro in sa faeddada locale e s’isparghinadura in su territòriu de is limbas amparadas dae sa lege regionale; sunt istadas regortas e registradas is etimologias e is paretimologias de is topònimos de totu is 377 Comunes de sa Sardigna.

3. PROGRAMMATZIONE LINGUÌSTICA E CULTURALE

S'atzione de sa Regione, chi si bogat a craru cun interventos diferentes programmados de acumprìre ponende in òpera is istrumentos_istitutzionales prevìdidos dae sa normativa in vigèntzia, punnat a acumprìre paritzos obietivos ambissiosos: ismanniare sa presèntzia e s'atinu de su sardu, de su catalanu, de su gadduresu, de su tataresu e de su tabarchinu in totu is àmbitos de sa sotziedade; fàghere a manera chi totu is limbas faeddadas in Sardigna apant espressione normale, orale e iscrita, in cada situatzione de comunicatzione de sa vida pùblica e privada; permìtere a is tzitadinos de impreare in totu su diritu issoro de espressione in is limbas chi bi sunt in su territòriu sardu.

Sa Regione in prus cheret valorizare is progetos giai acumpridos in su tempus coladu asseguende su gosamentu prus ampru dae banda de is tzitadinos, finas pro mèdiu de s'impreu de trastes tecnològicos mirados e maneras de comunicatzione annoadoras individuadas e postas in òpera dae s'Amministrazione regionale etotu cun fainas dislindadas.

Is interventos prevìdidos in su Pianu ant a èssere acapiados cun is programmas e is fainas de is àteros setores de s'Assessoradu, e s'ant a ativare atziones de monitoràgiu de is fainas imbenientes e de is progetos giai acumpridos siat in is fundos de bilantzu ordinàriu chi in cussos istatales. Pro custu, est de fundamentu s'atividade de s'isportellu linguìsticu regionale pro acumprìre is obietivos apostivados e is atziones descritas in is àmbitos de interventu.

3.1 Àmbitos de interventu

Is àmbitos de interventu de custu Pianu de Política Linguística regionale sunt sebestados cunforma a su chi previdit su Programma Regionale de Isvilupu (PRS) 2020-2024.

Sa política linguística in su PRS est incluida in su macroprogetu “Atuatzione de sa LR 22/2018 “Disciplina de sa Política Linguística Regionale” - Valorizatzione de is identidades de sa limba e de sa mùsica e de is traditziones sardas”.

Is atziones sebestadas in su progetu sunt:

1. Elaboratzione de una proposta de istandard linguísticu.
2. Certificatzione linguística.
3. Istituzione de sa retza de is isportellos linguísticos.
4. Insinnamentu in is iscolas.
5. Mass mèdia, editoria, informàtica e web.
6. Atividades de istùdiu, chirca e formatzione.
7. Istituzione de *s’Acadèmia de su sardu*.
8. Patrimòniu culturale immateriale e artes pròprias.
9. Abbivu intergeneratzionale de is cumpetènzias linguísticas.
10. Organizatzione annuale de una *Cunferèntzia aberta*.
11. Sinalètica e cartellonística.

Su sogetu responsàbile de s’acumprida de sa política est s’Assessoradu de s’Istruzione Pùblica, Benes Culturales, Informatzione, Ispetàculu e Isport, chi traballat mescamente pro mèdiu de su Servìtziu Limba e Cultura Sarda. Cunforma a su chi apostivigat sa normativa in vigèntzia e a is indicos programmaticos de su PRS, sighit sa descritzione de is atziones prevididas, sebestende pro cadauna is interventos netzessàrios a atuare un’atzione sistemàtica de política linguística, partzida in creze de suetos.

Pro is atziones numenadas, inseridas in su protzessu de pianificatzione istratègica previdida dae s’art. 5 de sa LR 22/2018, ant a èssere averiguadas a fitianu in s’interi de su trabballu e a pustis; s’anàlisi de s’istadu de avanzamentu de is interventos e de is acumpridas efetivas punnat a averiguare s’eficièntzia interna, sa calidade e s’atzivesa, est a nàrrere s’impreu primorosu de is resursas e sa garantzia chi is atziones ammaniadas siant sustenìbiles in su tempus.

Sa valutazione istratègica non depet èssere fata petzi pro analizare is interventos pretzisos o semper e cando prioritàrios, prus a prestu pro averiguare comente est andata in su tempus sa politica linguistica regionale vida comente unu cumplessu de atziones ligadas a pare chi punnant a sestare a manera integrada su cuntestu sardu pro ammaniare is obietivos chi custa politica si proponet.

Sa base de su modellu de valutazione chi s'at a impreare est s'idea chi sa funtzione de monitoràgiu e valutazione e controllu diat dèpere pònnere paris tres obietivos:

- sa valutazione de sa politica linguistica regionale, comente acostiamentu chi punnat a medire is efetos de is interventos subra de is bisòngios de is retzidores de is interventos matessi, e in fines de totu is tzitadinos sardos;
- s'anàlisi de is resurtos de is efetos subra de su sistema regionale, a manera de cunditionare su comportamentu benidore internu a s'organizazione regionale subra de is acàpios intre sèberos istratègicos e protzessos atuativos;
- su sustennu a is protzessos de governu, est a nàrrere a is relatas cun is àteros atores istituzionales chi non sunt impinnados in s'acumprida de sa politica linguistica regionale.

Pro acabare, su protzessu de monitoràgiu de s'avantzamentu de is interventos pianificados cara a is obietivos apostivigados e sa valutazione sua de eficèntzia e atzivesa diat dèpere fàghere meledare subra de sa netzessidade de mantènnere o adattare is obietivos definidos finas pro su benidore cunforma a is resurtos acumpridos.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

3.2 Elaborazione de una proposta de istandard linguisticu

Sa LR 22/2018 a s'art. 8 previdit s'istitutzione de sa "*Consulta de su sardu*", chi depet ammaniare una proposta de istandard linguisticu e de norma ortogràfica de sa limba sarda e de nde contivigiare s'aggiornamentu.

De cunsighèntzia s'at a dèpere pònnere manu, cun unu mètodu partecipativu ampru, a s'istandard linguisticu e de norma ortogràfica adotadu a manera isperimentale cun DGR 16/14 de su 18.04.2006 "*Normas de riferimentu a caràtere isperimentale pro sa limba iscrita in essida de s'Amministrazione regionale*".

In su 2006, difatis, una Commissione tènicu-iscientifica at ammaniadu unu còdighe ortogràficu, sa *Limba Sarda Comuna*, de impreare a manera isperimentale pro is atos iscritos in essida de s'Amministrazione regionale e pro sa tradutzione de normas e documentos de importu mannu; sa *Limba Sarda Comuna est una* mediatzione intre is faeddadas prus isparghinadas, rapresentende un'istumentu pro afortiare s'identidade colletiva, in su respetu sa richesa de is variedades locales.

Pro sa DGR 16/14 s'isperimentatzione aprovada non fiat s'acabu ma su cumentzu de unu percursu chi punnaiat a sa *Limba Sarda Comuna* e previdiat, imprende su mètodu partecipativu, s'integratzione, sa modifica e s'arrichida de su còdighe linguisticu cun is acantzos netzessàrios.

Sa LR 22/2018 previdit chi sa proposta noa de *Limba Sarda Comuna* leet in contu is macrovariedades istòricas e literàrias campidanesa e logudoresa, de is faeddadas de is comunidades locales, de is normas de riferimentu adotadas dae sa Regione a caràtere isperimentale pro sa limba iscrita in essida de s'Amministrazione regionale e de is èsitos de s'isperimentatzione sua, nde proponet is àmbitos e is tempos de aplicatzione e is elementos de iscumpru de s'atzivesa sua.

Cunforma a su comma 2, in sa Consulta bi sunt s'Assessore de s'Istruzione Pùblica, su dirigente regionale cumpetente pro matèria; bator rapresentantes de is Autonomias locales, bator cumponentes seberados dae is Universidades de Casteddu e Tàtari; dòighi esperti de su settore de cumpetèntzia iscumproada seberados dae su Consìgiu regionale e dòighi esperti seberados dae sa Giunta regionale, intre is cales un'espertu de limba sarda, un'espertu de linguistica sarda, un'espertu de didàtica de is limbas, un'espertu de literadura e filologia sarda, un'espertu de s'impreu de is limbas in su settore de sa comunicatzione e de s'informatzione, un'espertu de s'impreu de is limbas in su campu artìsticu e un'espertu in sa comunicatzione.

Sa Consulta at finas una funtzione consultiva pro sa Regione pro s'aplicatzione de is normas linguísticas e ortogràficas e pro sa definitzione de sa politica linguística regionale, espressende su parre suo subra de is atos de programmatzione linguística.

Sa Consulta depet traballare a sa definitzione de sa grafia e de sa limba sarda, mentres pro su catalanu de S'Alighera su riferimentu est s'istandard impreadu in su Comune de S'Alighera, pro su tataresu, su tabarchinu e su gadduresu cun is variedades suas *castellanesu* e *isulanu* de s'Arcipèlagu de Sa Madalena, sa norma previdit chi sa Regione promovat s'istandardizatzione de acordu cun is Entes locales interessados.

Dae sa norma si cumprendet chi su legislatore punnat a assegurare a sa comunidade regionale de s'intèndere prus leada in cunsideru in is sèberos de s'Amministrazione.

Difatis, pro su chi pertocat s'isperimentatzione de sa Limba Sarda Comuna, dae su monitoràgiu de is ufizios dedicados essit a campu chi fortzis nch'ant bogadu paràulas, formas verbales o istruturas grammaticales de s'ala de Sardigna chi impreat sa macrovariedade istòricu-literària campidanesa.

Sa Limba Sarda Comuna, est nàschida a pustis de meses de istùdiu e chircas ammaniados cun impinnu mannu e interessamentu dae sa Cummissione tècnicu-iscientífica numenada in antis in ue ant traballadu espertos famados: linguistas, literados, istòricos, glotòlogos, istòricos de sa limba, espertos de comunicatzione, iscritores e àteros, de cad'ala de Sardigna e chi ant postu paris totu is ànimas de s'isula nostra.

In prus, custu traballu sighiat unu primu progetu resumidu in una "*Norma de sa Limba Sarda Unificada*" chi sa Regione no l'aiat adotadu mai; custa norma l'aiat elaborada unu grupu de traballu formadu in atuatzione de is Deliberas de Giunta imbenientes intre su 1998 e su 1999, deretu a pustis de s'aprovatzione de sa LR 26/1997 "*Promotzione e valorizatzione de sa cultura e de sa limba de Sardigna*" in ue pro sa prima borta si faeddaiat de sa limba sarda, "*reconnoschende-li dignidade che pare a sa limba italiana*".

Duncas sa nàschida de s'istandard ortogràficu, chi diat dèpere arribbare a un'istandard linguísticu, comente sutzedet pro totu is limbis de su mundu, non est cosa de como, e comente pro totu is limbis de su mundu cuntierradu. Finas pro s'italianu, de su restu, cantu tempu b'at coladu e cantu ant chistionadu pro arribbare a sa famada "*allega toscana, in buca romana*"?

Sa Regione at a traballare pro sighire s'àndala inditada dae sa norma, tzerriende a sa Consulta tècnicos e espertos chi arribent a un'istandard cumpartzidu prus chi si podet pighende in contu is bisòngios linguísticos de totu sa Sardigna, a manera chi cada òmine o fèmina de s'isula

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

s'intendat rapresentadu dae is sèberos de sa Regione e potzat iscrìere e a pustis finas faeddare aende a disponimentu una norma de riferimentu.

Pro custu si proponet de interessare is abitantes de Sardigna cun addòbios ammaniados in sedes diferentes, pro categorias o pro edades, pro mèdiu de s'Isportellu linguìsticu regionale, in ue s'ant a fàghere inchestas culletivas, in formas e maneras de detzìdere, pro collire parres diferentes e los leare a s'atentu de sa Consulta matessi.

3.3 Certificatzione linguística

Sa LR 22/2018 in s'art. 9 previdit chi sa connoschèntzia de sa limba sarda siat dimustrada pro mèdiu de una certificatzione linguística intregada dae sugetos pùblicos e privados abilitados, pro is cales s'at a ammaniare un'elencu dedicadu in Presidèntzia.

Cunforma a su comma 3, sa Regione definit, in acordu cun is Universidades sardas e cun istitutos de cultura e limba catalana cualificados s'aplicatzione a sa limba sarda e a su catalanu de S'Alighera de critèrios de certificatzione de su Cuadru comune europeu de riferimentu (QCER) pro sa connoschèntzia de is limbas.

Sa norma disponet chi, in s'interi de s'adotzione de su sistema de certificatzione linguística intregada dae is sugetos abilitados, sa connoschèntzia de sa limba sarda e de su catalanu de S'Alighera siat certificada, a manera provisòria, dae s'Assessoradu de s'Istruzione Pùblica, e chi sa connoschèntzia de su tataresu, gadduresu e tabarchinu siat atestada finas a regime pro mèdiu s'Assessoradu, ca sunt variedades alloglotas e non sunt minorias linguísticas istòricas, gasi comente narat sa L 482/1999.

Sa Regione s'est ativada deretu pro cumentzare su protzessu de certificatzione linguística.

In su mese de idas de su 2018 ant firmadu una Conventzione cun s'Universidade de is Istùdios de Tàtari, galu oe de acabare, pro definire is Linias Ghia pro sa certificatzione linguística de is limbas de minoria istòricas de Sardigna, est a nàrrere su sardu e su catalanu de S'Alighera.

Ogetu primàrgiu de sa conventzione est sa definitzione de su sillabu pro sa certificatzione linguística segundu is règulas de su Cuadru comune europeu de riferimentu pro sa connoschèntzia de is limbas, e peri is piessinnos chi depent àere is entes certificadores prevididos dae sa norma.

De importu mannu pro su percursu de certificatzione de sa Regione Sardigna est su traballu giai ammaniadu dae àteros Entes, su primu su Friuli Venèzia Giùlia cun su "Regulamentu in matèria de certificatzione de sa connoschèntzia de sa limba friulana, in atuatzione de s'articulu 7, comma 3, de sa lege regionale 18 de mese de idas 2007, n. 29 *Normas pro sa tutela, valorizatzione e promotzione de sa limba friulana*", ca su Friuli previdit unu sistema de certificatzione parìvile a su chi previdit sa LR 22/2018, ma finas su *Certificat de català* ammaniadu dae sa *Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya* chi certìficat sa connoschèntzia de sa limba catalana, ca su sillabu at a pertocare, in prus de sa limba sarda, peri sa variedade dislindada de s'Alighera, cun is piessignos suos chi nde faghent una variante diferente a cunfrontu de sa limba mama.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Pro cantu atenet a s'istrutura de sa certificatzione in livellos progressivos de cumpetèntzia, s'ant a dèpere fàghere tres grados ampros de cumpetèntzia linguistica, cadaunu partzidu in duos livellos, pro unu totale de ses livellos in totu: elementare A1/A2, intermèdiu B1/B2, avanzadu C1/C2.

A cadaunu de is ses livellos ant a currìspòndere indicadores de is cumpetèntzias linguisticu-comunicativas, pro sa cumprensione in s'ascurtu e sa letura e in sa produtzione iscrita e orale.

Su profetu de sa certificatzione, chi a regime l'ant a intregare Entes cualificados abilitados, est cussu de àere un'istrumentu a disponimentu de is Amministratziones Pùblicas e finas de is privados, chi atestet sena duda e a manera certificada sa connoschèntzia de sa limba de minoria. Custu est de importu non petzi pro cussas figuras che a is operadores de isportellu linguisticu chi depent garantire unu livellu artu de connoschèntzia de sa limba, ma finas pro is iscolas, pro is cales tocat de àere insinnantes cumpetentes in contu de limba.

Diat èssere sa prima borta, chi in Sardigna si sighit custa linia, in atuatzione de is previsiones de sa LR 22/2018. Sa cumpetèntzia subra de esàmenes e certificatziones at a èssere regulada dae sa Regione paris cun is Universidades de Sardigna, pro mèdiu de is tzentros linguisticos de Ateneu, a manera de impreare modellos che pare a cussos prevididos pro is limbas istràngias.

Una borta fata una lista de Entes acreditados in Regione, is certificatziones ant a èssere èmitidas dae is entes matessi cun critèrios e modalidades parìviles cumpartzidos a livellu regionale. Is provas pro sa certificatzione ant a èssere postas a bandu dae is entes certificadores matessi segundu unu calendàriu cuncordadu cun sa Regione.

In s'interi chi s'adotat su sistema de certificatzione linguistica, s'Assessoradu de s'Istruzione Pùblica cun s'aggiudu de s'Isportellu linguisticu regionale, s'est ativadu dae s'acabu de su 2019 pro definire is modalidades pro fàghere is esàmenes, sebestare is cumpetèntzias netzessàrias pro cada livellu de connoschèntzia de sa limba, e apostivigare is modalidades cun is cales is sugetos diferentes podent leare sa certificatzione; su cronoprogramma previdiat sa publicatzione de un'avisu pùblicu in su mese de martzu e s'acumprida de una prima sessione de esàmenes in abri/maju 2020.

Sa punna fiat de aviare, in fines, cumintzende dae s'a.i. 2020-2021 s'insinnamentu de su sardu in is iscolas e inghitzare is laboratòrios iscolàsticos extracurriculares; difatis, in s'a.i. 2019-2020, pro sa prima borta a pustis de tempus meda, sa Regione no at pòdidu finantziare interventos in is iscolas – ca mancaiant is Linias Ghia de is cales a s'art. 16 de sa LR 22/2018 – ma mancaiant finas is certificatziones chi pro sa norma sunt un'òbligiu.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

In prus, pro àere operadores de Isportellu e formadores cualificados, in sa DGR 9/5 de su 5.03.2020 *“Normas in matèria de tutela de is minorias linguìsticas istòricas. Lege n. 482 /1999, artt. 9 e 15 e LR 22/2018, art. 10, commas 4 e 5. Lìneas ghia annualidade 2020”* est prevididu de pedire a is isportellistas e a is formadores linguìsticos, cun cuntratu cunforma a is fundos de sa L 482 /1999, una connoschèntzia de sa limba de minoria a su nessi de livellu c1 certificada cun is proceduras de is cales a s’art. 9 de sa LR 22/2018.

Nointames, cun s’emergèntzia sanitària COVID-19, custas fainas si sunt firmadas de suncuna, ca non fiat prus possibile a fàghere is esàmenes in presèntzia pro more de is limites postos dae is DPCM diferentes essidos dae su mese de martzu 2020.

Pro custu, sa DGR 17/6 de s’1.04.2020, chi at aprovalu a manera definitiva sa DGR 9/5, tenende in contu sa purrata de emergèntzia e sa durada de is mesuras urgentes pro istransire s’isparghinadura de su COVID-19 chi at a tirare a longu, at pigadu atu_chi non fiat prus possibile a fàghere is esàmenes pro intregare a is isportellistas e a is formadores linguìsticos sa certificatzione linguìstica provisòria previdida in sa DGR 9/5 del 5.03.2020.

Duncas, sa Giunta regionale at deliberadu de permitere chi pro sa connoschèntzia de sa limba de minoria is isportellistas e is formadores linguìsticos pro su 2020 podent fàghere un’autocertificatzione, comente est capitadu pro is annualidades coladas.

3.4 Istituzione de sa retza de is Isportellos linguìsticos

A pustis de belle bint'annos de acumprida de sa L 482/1999, sa LR 22/2018 at mudadu s'articulazione organizzativa e territoriale de is Isportellos linguìsticos, tenende in contu de is esperièntzias coladas cun is puntos de fortza issoro e is megioros chi s'ant a pòdere lograre.

Sa LR 22/2018 a s'art. 11 previdit chi sa Regione, pro assegurare s'acumprida pèrpere e isparghinada de sa L 482/1999, ammànet una retza de Isportellos linguìsticos in totu su territòriu regionale, formada dae un'Isportellu linguìsticu regionale, unu in S'Alighera, unu in Tàtari, unu in Gaddura, unu in Carluforte e dae àteros 10 Isportellos linguìsticos cun còmputos de coordinamentu territoriale, numenados *Ofitzios de su sardu*, chi frunant servìtzios a is Entes locales. Sa norma previdit chi sa retza de is Isportellos linguìsticos, a livellu locale depant acumprire a is masiones afatantes:

- atividade de tradutzione iscrita e orale in is ufìtzios pùblicos e in s'atividade de is òrganos collegiales;
- formazione de su personale in servìtziu in is amministratziones pùblicas locales;
- agiudu a sa comunicatzione istituzionale e a s'atividade de promotzione finas pro mèdiu de sa creazione de giassos *web* plurilingue;
- collaboratzione cun is Entes Locales pro sa chirca, s'individuatzione e recùperu de topònimos e de is denumenatziones;
- atividade de tutoràgiu in is iscolas pro s'insinnamentu;
- atziones de sensibilizatzione e animatzione territoriale peri cun sa punna de favorèssere sa trasmissione intergeneratzionale;
- assistèntzia e consulèntzia, finas pro s'impreu de sa norma ortogràfica, pro sugetos pùblicos e privados;
- sustennu pro s'apertura de cursos pro sa tzitadinàntzia;
- sustennu a is impresas pro s'impreu in sa comunicatzione e in is logos pùblicos.

Sa norma matessi intregat a s'Isportellu linguìsticu regionale còmputos de coordinamentu, sustennu e monitoràgiu de s'atividade de is Isportellos Linguìsticos de coordinamentu territoriale, promotzione de addòbios de aggiornamentu de su personale de is Isportellos linguìsticos de su sistema Regione, e peri s'impreu de sa limba in is ufìtzios pùblicos de su sistema Regione e in sa comunicatzione istituzionale.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Sa retza de is Isportellos linguísticos – chi ant cumentzadu a definire in sa legisladura colada ma no ant galu acabbadu – at a permitere de pònner remèdiu a is fartas sinnaladas in s’acumprida de sa L 482/1999.

Unu de is problemas prus mannos in s’acumprida de sa L 482/1999 est s’isparghinadura territoriale pagu pèrpere de is Isportellos linguísticos chi ant presentadu sa dimanda in is ùrtimos annos; difatis, cun sa minimada de is finanziamentos natzionales, entes meda ant sessadu s’acumprida de is progetos, cun àreas intreas de Sardigna – sa prima sa Gaddura – sena progetos inghizados. A sa matessi manera, medas Entes cun progetos inghizados, non ant cumentzadu mai is interventos dedicados, faghende dannu mannu a s’acumprida de sa politica linguística in su territòriu sardu e firmende miliones de èuros chi no ant pòdidu dare profetu a su territòriu. Datu chi ponet prus in pensamentu: cun sa minimada de is finanziamentos e su fatu chi is Entes Locales no ant acumpridu is progetos semper e cando aprovados dae sa Regione, operatadores de Isportellu medas chi aiant seberadu s’istùdiu de su sardu in is annos colados, no ant àpidu prus oportunitades de traballu e ant sighidu àteras àndalas profesionales, mescamente s’iscola.

Duncas, is Entes locales sunt in dificultade manna pro agatare operadores de Isportellu e formadores cun is cualificas netzessàrias; custu cajonat chi peri sa retza de is Isportellos linguísticos previdida dae sa LR 22/2018 depet pònner in contu chi b’at bisòngiu de interventos de formazione pro torrare a fraigare su patrimoniu de professionalidades netzessàrias pro una politica linguística sèria e de dura.

In prus, leende in cunsideru chi medas Entes locales de Sardigna in is ùrtimos annos ant seberadu de non leare parte a s’acumprida de atziones de politica linguística, at a èssere pretzisu de providire un’atzione forte de sa Regione Sardigna propedèutica a sebastare sa retza de is isportellos linguísticos, cun sa punna de dare impèllida e indanimare su territòriu pro fàghere cumprèndere is possibilidades de importu ofertas dae su fatu de leare parte a sa rete de is sportellos linguísticos. A pustis de àere sebestadu is Isportellos de coordinamentu territoriale, s’ant a ammaniare atziones pretzisas de coordinamentu intre s’Isportellu linguisticu regionale e is Isportellos in su territòriu pro resessire a traballare, in fines, a manera coordinada imprende is resursas pùblicas in sa mègius manera.

Pro s’Isportellu linguisticu regionale, in prus, ant inghitzadu is proceduras prevididas dae s’art. 11 comma 5 de sa LR 22/2018; in su mentres de s’acumprida de is proceduras in chistione, su servìtziu de s’Isportellu linguisticu semper e cando est garantidu pro mèdiu de una gara de apaltu.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Cun referèntzia a is impreos pùblicos, in prus, pro una atzivesa prus manna de is interventos pro sa promotzione de is limbas tuteladas, s'ant a aviare, pro mèdiu de s'Isportellu linguisticu regionale cun sa retza de is Isportellos territoriales, unas cantas initiatives, e intre custas:

- sa comunicatzione istituzionale in su territòriu de is limbas tuteladas;
- sa creatzione de unu portale Sardigna Limba pro sa promotzione de s'isportellu linguisticu regionale e de is àteros isportellos linguísticos territoriales, in ue s'at a consultare s'elencu de is operadores, is sedes e is cuntatos, is eventos e is manifestatziones, e finas totu is noas chi pertocant a sa polìtica linguistica;
- sa promotzione de unu programma de imparu in lìnia partzidu in livelli diferentes de aprendimentu e utilosu pro sa certificatzione de sa connoschèntzia linguistica;
- s'integratzione de su portale *Sardegna Digital Library* cun is materiales àudio, video e testuales in is limbas de minoria, frunidos dae is produtores privados prus importantes finantziados dae s'Amministrazione regionale;
- sa redatzione de is partes prus de importu de su giassu internet de sa Regione, de is Entes regionales e de is Entes Locales;
- sa creatzione de cartellonìstica bilingue cun dignidade gràfica parìvile a s'italianu (cartellos, insinnas, ausìlios visivos) in is sedes de is ufìtzios e is istruturas de sa Regione e de is Entes Locales;
- s'affortimentu de s'impreu e de sa visibilitade de sa comunicatzione bilingue in is mezos de trasportu;
- sa promotzione de unu sistema istàbile de relatas, in un'àmbitu natzionale e internatzionale, cun àteras comunidades in ue bi sunt minorias linguísticas.

Intra is atziones chi at a fàghere s'Isportellu linguisticu regionale, a primu b'at de sighire cun s'atividade de promotzione e valorizzatzione de sa limba sarda e de su catalanu de S'Alighera in totu is cuntastos de sa vida tzivile; si proponent prus a notu is interventos imbenientes:

- Ideare e ammaniare decàlogos temàticos e materiale promotzionale de impreu sotziale in limba sarda/catalana cun s'agiudu de is isportellos linguísticos territoriales, chi ant a fàghere propostas chi atinent a is bisòngios pretzisos de su territòriu.
- Sighire sa collaboratzione cun Istituziones regionales, comente a, pro esempru, s'ISRE e is Museos chi gestit: Museu Etnogràficu Sardu e Museu Deleddianu, pro progetos dedicados a is traditziones populares e a Gràtzia Deledda (tradutzione de is libritos divulgativos e didàticos in sardu/catalanu; propostas de laboratòrios temàticos pro is dies deleddianas), isvilupende su traballu a pustis cun totu is istitutos che pertinent a

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

- su Polo Museale Regionale de Sardigna (traduzione de totu su materiale descriptivu e divulgativu, che a, pro esempru, is didascalias de is mustras, libritos, locandinas, etc.).
- Torrare a imprentare is cartas linguìsticas e toponomàsticas de Sardigna e publicatzione in Sardegna Cultura (ammaniende unu tretu dedicadu) de is atos de sa chirca ammaniada in su 2009 e 2010 de s'Atlante Toponomàsticu Sardu pro sa chirca, sa traduzione e s'uficializatzione de is nùmenes de is 377 Comunes de Sardigna in limba sarda e de is geònimos, odònimos e idrònimos prus importantes de Sardigna.
 - Un'àteru logu culturale de importu mannu cun su cale s'at a sghire a collaborare, est sa MEM - Mediateca de su Mediterràneu: collaboratzione a su progetu *Library Stories* cun testimonias video periòdicas curtzas in sardu/catalanu; intrare in s'àmbitu bibliotecàriu regionale cun addòbios periòdicos de libros, videos, film, leturas animadas, addòbios de promotzione; atividades de letura animada.
 - Sghire a traballare a su portale Sardegna Cultura, setzione Limba sarda dedicadu a is informatziones de s'Isportellu linguìsticu regionale in sardu, chi pertocant prus a notu is atividades e is masiones de s'Isportellu regionale; elencu de is operadores de su territòriu, sedes e cuntatos; eventos e manifestatziones; informatziones subra de is Isportellos comunales, subracomunales, provintziales o àteru; cuntributos video e àudio ammaniados dae is Isportellos linguìsticos territoriales, cun sa collaboratzione de sa populatzione locale cun temas seberados manu manu.
 - Ammaniare sa versione in catalanu de S'Alighera de su portale Sardegna Cultura, cun sa posta in òpera de is informatziones de is cales a su puntu in antis, e s'insertada de una parte subra de sa limba catalana de S'Alighera (istòria de sa limba, catalanu de S'Alighera, literadura, normativa, critèrios linguìsticos e àteros che pare) a manera chi su giassu siat acessibile a chie faeddat su s'aligheresu e permitat a prus de 10 miliones chi faeddant su catalanu in su mundu de cumprèndere is paristòrias, is descritziones e is contos chi s'agatant in su giassu, chi faghent parte de su patrimoniu linguìsticu-culturale de Sardigna.
 - Sustennu linguìsticu a is fainas de su Servitziu Limba Sarda: traduzione de is Avisos prus importantes, de is bandos e de sa modulistica in essida dae su Servitziu, a manera de pònnere a disponimentu sa versione trilingue (italianu-sardu-catalanu); sustennu linguìsticu a is atividades de àteros Assessorados; collaboratzione cun Entes esternos, assòtzios e àteros sugetos chi lu pedint.
 - Sustennu linguìsticu a is iniziative de comunicatzione istituzionale de sa Presidèntzia de sa Giunta e a s'Ufitziu de Imprenta.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

- Ammaniare unu bulletinu de s'Isportellu linguisticu regionale pro imbiare a manera periòdica is noas prus de importu in sardu e catalanu de S'Alighera subra de is fainas linguísticas ammaniadas e imbiadas pro mèdiu de sa posta eletrònica.
- Monitoràgiu de su materiale didàticu in sardu e catalanu, produidu cun sa punna de ammaniare progetos didàticos paris cun Iscolas e Entes de formatzione.
- Sighire e pònneru in òpera de is progetos CUBAS e CUELDA.
- Custa faina podet èssere fata in presèntzia o finas in lìnìa pro ismanniare s'offerta giai in èssere e frunire unu sustennu linguisticu adeguadu pro agiudare a chie leat parte a su cursu a imparare una limba noa o a poderare mègius sa limba istòrica de su territòriu nostru, a manera de nd'àere profetu mannu dae custa esperièntzia de formatzione.
- SALA in-CHAT (*Intra, Chistiona a Totus*) itinerante. Is operadores de s'Isportellu linguisticu regionale e de is Isportellos territoriales promovent s'arresonu subra de argumentos diferentes cun persones interessadas. Sa punna est a imparare a comunicare in sardu cun abilesa e lestresa, e a ascurtare e cumprèndere atzentos diferentes. Chie leat parte at a èssere insertadu cunforma su livellu de connoschèntzia suo de sa limba sarda, a manera chi is grupos de arresonu apant unu livellu omogèneu pro garantire profetos pariviles. S'isportellu linguisticu regionale at a coordinare is fainas e at a fàghere sa formatzione a is operadores territoriales.
- “*Non toches s'arena*”. Su progetu, de cumentzare comente esperimentu in unu Comune pilota, previdit de ammaniare cartellos in un'ispiàgia de su Comune matessi, e naschet dae s'idea de imparare sa gente a su respetu de is règulas de cumportamentu in is ispiàgias, prevididas dae su Còdighe de sa Navigatzione.
- “*Pro istare bene tocat de...*”; campagna promotzionale pro su benèssere e sa salute, de ispainare in is iscolas, in is ambulatòrios, in is ospidales e in cada logu pùblicu.
- Argumentos dàbiles: *Règulas pro is antzianos, Règulas pro totus; Pro istare bene in istiu*. Is propostas podent èssere isvilupadas peri de prus tenende in cunsideru su diritu a sa tzitadinàntzia de categorias diferentes de persones che a is pipios, is disàbiles, is rifugiados e àteras categorias chi sunt in pelea; pertocant setores diferentes: pediatria, meighina, isport, veterinària, regorta diferentiada e riciclu, e àteros.
- Collaboratzione e organizatzione de manifestatziones chi si faghent annu cun annu: Die europea de is limbis (26 de cabudanni); Festa de Sant Joan (24 de làmpadas, S'Alighera); Die internatzionale de sa Mùsica, Solstìtziu de istade (21 de làmpadas, S'Alighera); Dies europeas de su patrimoniu (cabudanni); Fiera de su libru (Macumere, Torinu); *Sa Die de sa Sardigna* (28 de aprile); Die mundiale de is diritos de s'infàntzia (20 de onniasantu);

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Die internatzionale contra a sa violèntzia a is fèminas (25 de onniasantu); die internatzionale de sa limba mama (21 de freàrgiu); Die Natzionale de is minorias linguísticas istòricas in Itàlia (2 de trìulas); Monumentos Abertos (mese de maju); *Santu Giuanne/Sant Joan* (24 de làmpadas).

- Fainas pro “*Sa Die de sa Sardigna*”, intre Is cales si pensat a: un’istafeta isportiva cun sa punna de sutalineare cantu sunt importantes is identidades linguísticas diferentes chi amus in Sardigna: una manifestatzione isportiva promotzionada dae su Servìtziu Limba e Cultura Sarda paris cun su Servìtziu Isport, Ispetàculu e Cinema, interessende peri assòtzios isportivos e culturales, pro loco, ativos in su territòriu regionale, chi ant a leare s’incàrrigu de animare Is tapas de s’istafeta.
- Cuncursu de ideas in occasione de “*Sa Die de sa Sardigna*” partzidu in tres setziones: iscolas, assòtzios (culturales, isportivos, educativos, sotziales...) e participantes a sa sola. Si previdit de ammaniare una publicatzione in prosa (pro s’iscola s’ant a annànghere finas is disignos) ligada a sa traditzione de *Sa Die* e a s’istòria. Is mègius traballos ant a èssere publicados in su giassu de sa Regione in unu tretu dedicadu.
- Materiale promotzionale. Sa promotzione de sa limba est de fundamentu pro la mantènnere in vida e pro l’isparghinare: pro sa promotzione est de importu mannu sa visibilitade sua pro mèdiu de s’imprenta de materiale divulgativu che a is cartinas temáticas de sa Sardigna, libritos imprentados pro ocasiones particulares, mallieddas, volantinos de mannàrias diferentes, calendàrios, vetrofanas, bursas de cotone/nylon, tacuinos pro puntas de billete, lapis, pinnas ecc.
- Cunvegna subra de is limbas de minoria (annuale o biennale), paris cun una minoria linguística diferente pro onni editzione, pro programmare e progetare fainas a cumone de isvilupare in totu s’annu, imprende is mèdia e is canales web, cun sa punna de compartzire esperièntzias e pràticas bonas.
- Presentada de libros, video e curtzumetràgios pro promòvere e valorizare sa limba sarda e is variedades alloglotas, paris cun is Istitutos Iscolàsticos, Entes Locales; Assòtzios e àteros sugetos, ammaniados pro mèdiu de is operadores de Isportellu in is sedes issoro. A is addòbios ant a leare parte persones de su mundu de sa limba sarda chi tratant argumentos diferentes, dae sa literadura, a sa mùsica, a s’arte, a sa meighina, a is mèdia noos. Diat èssere cosa bona a los ammaniare in logos non conventzionales, cun unu cumbidu de produtos tìpicos, o chenas a tema e laboratòrios de coghina, semper a tema, chi podent leare ispiratzione dae unu libru o un’acadessimentu de importu pro sa Sardigna.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

- Collaboratzione ativa cun is àteros Assessorados regionales pro ammaniare unas cantas initziativas diferentes de insertare in is programmas, manifestatziones, campagnas promotzionales subra de su Turismu, Agricultura, Indùstria, etc. (campagna contra a is fogos, promotzione produtos sardos, pesta suina e limba blu, tecnologias e informatzione, turismu e patrimoniu culturale).
- Ativare o afortiare is relatas cun istruturas mannas che a ospidales, aeroportos, cumpannias aèreas, portos e sotziedades marìtimas.
- Collaboratzione cun initziativas de festival literàrios o cinematogràficos che a *Babel Film Festival*, *Life after oil*, rassignas ISRE, etc.
- Bìculos de politica linguìstica pro mèdiu de is sòcial o ammaniende materiale dedicadu in sardu e/o limbass alloglotas de lèghere a manera fàtzile e cun praghere.
- Collaboratzione cun is Assòtzios de categoria pro ammaniare materiale pubblicitàriu bilingue, cunforma a is règulas de politica linguìstica prus a notu pro is atividades de cummèrtziu.
- Acumprida de unu glossàriu_bàsicu_in sardu e/o limbass alloglotas pro Is atividades locales.
- Collaboratzione linguìstica cun giornales peri in lìnìa in sardu e/o limbass alloglotas.
- Progetatzione e acumprida de: vademecum pro printzipientes e turistas chi cherent imparare sa base de sa limba faeddada, cun pagu prus o mancu 2.000 paràulas de fundamentu e frases de impreu fitianu de su sardu e de su catalanu de S'Alighera, pro s'arrangiare a fitianu, in locales cummertziales, in ristoranti e albergos, de formadu de butzaca e cun una gràfica moderna e galana. In prus s'ant a fàghere glossàrios temàticos in sardu e catalanu de S'Alighera: linguìsticos de base, amministrativos, de diritu, economia, informàtica, trasportos, meighina, mèdia, toponomàstica/seguresa/sinnalètica istradale, istrutzione.
- Acumprida de materiale promotzionale (manifestos, fasciculos, libritos informativos o àteru) in paperi o in digitale cun sa punna de promotzionare s'impreu de sa limba sarda e catalana ligada a s'isport o a sa meighina (pediatras, aziendas sanitàrias, ospidales, consultòrios, prontu sucursu, dentistas, veterinàrios, etc.) e a àteros traballos cun fràsiass fatas e/o immàgines cun tradutziones de is trastes chi s'impreant de prus traballende.
- Sa segunda fase de su progetu diat pòdere èssere cussa de pònnere su materiale in logoss inue is impitadores los potzant bìdere bene e deretu.
- *Limbas-Llengües* – Laboratòriu interativu de didàtica. *Limbas* est un'istrumentu didàticu pro imparare sa limba sarda/catalana in s'insinnamentu plurilingue; un'istrumentu

- informàticu chi at una biblioteca digitale e unu laboratòriu de esercitatziones (cun mòdulos de letura, ascurtu e cumpletamentu) pro is pipios e is insinnantes.
- L'ant pensadu mescamente pro s'insinnamentu de su sardu/catalanu, ma podet èssere impreadu pro onni limba e alfabetu: su sardu si podet acumonare a cada limba, italiana o àtera, a manera chi s'aprendimentu de cadauna apat su matessi profetu.
 - Sa limba sarda podet èssere tratada, pro esempru, in sa forma istandard o in sa forma de una de is variantes geogràficas internas. *Limbas* permitit de averiguare e valutare is aspetos de s'aprendimentu linguìsticu, ammaniende esercitatziones de dificultade diferente cunforma a is cumpetènzias de base e de is obietivos de segudare. Is insinnantes lu podent impreare comente istrumentu giai completu de càbidos o puru, a pustis de una formatzione dedicada, lu podent impreare comente unu contenidore istruturadu pro lu prenare de materiales didàticos noos giai isperimentados in classe.
 - 99 PARÀULAS: *Chistionare cun su mundu, Parlare col mondo, Talking to the world*. Is 99 cartas in iscàtula, in medas limbas, pro fàghere giogare is pipios cun is famìlias e is educadores issoro. Unu libru giogu a creze de iscàtula, chi cuntenet 99 cartas de giogu, e 99 paràulas, disignadas dae pitzinnos (mancari seberados cun unu cuncursu de ideas) cun sa collaboratzione de unu disignadore. Su giogu promovet s'educatzione pluriculturale e interculturale comente base pro unu percursu educativu plurilingue, e l'ant pensadu pro agiudare a is pipios e a is giòvanos de s'iscola a crèschere sena pregiudìtzios e istereòtipos, cun s'atinu de sa balia manna de sa traditzione istòrica e culturale issoro. Is paràulas, is dícios, is cantzones... s'expressant seberende su nùmeru de limbas chi si cheret: sa punna didàtica est a ghiare a manera ispassiosa is pitzinnos de s'iscola de s'infàntzia e primària a iscobèrrere a bellu a bellu cosas a cumone e diferènzias intre is limbas, culturas, traditzones e a reconnòschere assimìgios o diferènzias intre is elementos lessicales impreados in is limbas pro esprimere sa diversidade culturale e de pensu. Is disignos colorados paris cun is testos: dae is cantzoneddas, a is dícios, a is isorbelimba, finas a is cantzones, a is paristorias e a is poesias de poetas mannos. Su progetu "99 dimandas" tenet finas unu resurtu sotziale, chi nde faghet una prenda peri prus manna, e naschet dae s'idea chi gràtzias a sa cultura si podet dare traballu e integratzione sotziale a persones disamparadas o cun disabilitàes físicas/psichicas chi si nono diant abbarrare fora dae su mundu de su traballu.
 - Maratona de letura pro pipios. Cada annu, paris cun sa MEM s'at a s'ghire cun sa Chida de sa cultura sarda, unos cantas fainas e initziativas isparghinadas in totu su territòriu,

imprende is sedes de su sistema bibliotecàriu de Sardigna, pro valorizare e promòvere totu sa cultura sarda in totu. Sunt prevididas fainas che a: Maratona de letura de libros in sardu/catalanu e variedades alloglotas; letura animada, presentadas de libros pro pitzinnos cun s'agiudu de sa retza de is Isportellos linguísticos territoriales, de is domos de imprenta, cun su coordinamentu de s'Isportellu linguìsticu regionale.

- Sighit finas su progetu *Bilinguismu Creschet* paris cun s'Universidade de Edimburgo, chi at ammaniadu su progetu "*Bilingualism Matters*". S'Assessoradu de s'Istruzione Pùblica e s'Universidade de Edimburgo ant a firmare un'acordu pro isparghinare is conoschèntzias pare-pare subra de s'impreu contemporàneu de duas limbas in sa prima infàntzia. S'ant a fàghere unas cantas inìtzias de promotzione e sensibilizazione de sa populazione subra de is profetos de su bilinguismu primidiu in is pipios, pro nche bogare pregiudìtzios meda subra de s'aprendimentu primidiu e contemporàneu de is limbas chi a dolu mannu sunt galu meda isparghinados.
- Voluntariadu pro is limba de Sardigna, chi punnat a pònnere in cuntatu persones chi cherent imparare a faeddare is sardu e is àteras limbas faeddadas in Sardigna (o a megiorare sa conoschèntzia) cun àteras chi lu faeddant giai bene e chi si ponent a disponimentu de badas pro arresonare in sa limba seberada. Còmputu de s'Isportellu linguìsticu regionale est de favorèssere, ammaniende un'elencu dedicadu finas cun s'impreu de Internet, s'addòbiu intre is persones chi a pustis ant a detzìdere a manera autònoma cando s'addobiare e comente isvilupare a manera concreta su programma. Diat èssere cosa bona sa collaboratzione cun is Universidades sardas e catalanas e is assòtzios chi bi traballant cadaunu in s'àmbitu suo.
- Prus a notu, pro su chi pertocat is fainas de sa limba catalana de S'Alighera, si previdit de ammaniare unos cantos addòbios in ue sa protagonista est sa limba e sa cultura locale, pro dare impèllida noa a sa limba s'aligheresa veiculada a manera naturale, in collaboratzione cun s'Isportellu de sa tzidade de S'Alighera.
- Sighende cust'àndala s'ant a mandare a dae in antis àteras fainas de política linguistica perlonghende su progetu "*Fruita i Verdura al Mercat*" isperimentadu in S'Alighera, pro mèdiu de fainas de comunicatzione, de etichetadura, promotzione e faghende-lu peri in sardu e pro àteros setores che a su mercadu de sa petza e de su pische.
- A is datas remonadas, s'annanghent: "*Dia del llibre i de la rosa*" (23 de abriale): presentadas de libros e promotzione de sa letura. Adòbiu internatzionale in S'Alighera. Sa Regione at a pòdere partecipare collaborende cun contivìgiu cun is Entes patrocinadores de s'inìtziativa (Comune e *Generalitat de Catalunya*) cun sa presentada

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

de materiale nou produidu e/o traduidu e cun sa presentada e promotzione a sa letura cun s'interventu de autores e editores in limba sarda chi s'ant a pòdere fàghere in logos de promotzione linguística e/o in is iscolas.

- S'at a incurare unu Ditzionàriu in-linia bilingue de Catalanu de S'Alighera paris cun is Amministratziones, Entes e Istitutos sardos e catalanos, cumintzende dae s'ùnicu ditzionàriu de catalanu de S'Alighera in paperi de Joseph Sanna imprentadu in su 1988.
- S'ant a fàghere videos curtzos (1-3 minutos) subra de argumentos de utilidade sotziale (es. "Pro ite est importante a faeddare sardu/catalanu in famiglia e a l'imparare a is pipios?"; "Sardu in iscola: sèbera-lu pro figios tuos"; "Cales sunt is pregiuditzios prus isparghinados contra a su bilinguismu?"; importàntzia de sa letura, etc.) de imbiare a giornales web e tv traditzionales.

3.5 Insinnamentu in is iscolas

Sa Regione tenet s'atinu chi is limbas sunt unu piessinnu de importu mannu de s'identidade individuale e colletiva e un'aina essenziale pro espressare e finas trasmìtere is valores culturales e chi sa diversidade linguística est piessinnu de fundamentu de cultura e democratzia de s'Unione Europea, chi traballat pro tutelare is limbas regionales e minoritàrias de su territòriu suo.

Ddoe at su matessi atinu reconnoschende e finas cunfirmende sa funtzione de primore chi s'iscola tenet in custu percursu democràticu. S'iscola de s'autonomia depet accollire is bisòngios formativos chi nde sunt portadores is dischentes, is familias e, prus in generale su territòriu pro ddoe mudare in bisòngios formativos cun percursos de istùdiu acapiados a istrintu a is realidades locales chi reconnoscant e valorizent is diversidades e in antis de totus cussa linguística.

Finas a cando no est intrada in vigèntzia sa LR 22/2018, s'imparu e s'insinnamentu de sa limba sarda fiant garantidos dae is interventos prevididos dae s'art. 9, comma 10, lit. b) de sa LR 7.08.2009, n. 3, chi pertocant s'isperimentatzione, in is iscolas de cada òrdine e gradu, de s'insinnamentu e de s'impreu veicolare de sa limba sarda in oràriu curriculare.

Sa Regione, cunforma a is òbligos de sa LR 22/2018 remonada, bolet sighire e finas pònnere in òpera a manera ulteriore custa atividade segundu is indiritzos chi sighint:

- insertare in su percursu formativu iscolàsticu is piessinnos e is particularidades de s'identidade culturale e linguística de sa Sardigna e s'aprofundimentu de matèrias chi pertocant sa Sardigna che a s'ordinamentu regionale, s'istòria, sa literadura, s'istòria de s'arte, s'ambiente, sa mùsica e is artes;
- assegurare a is istudentes sardos unu percursu formativu plurilingue chi previdat, a costados de sa limba italiana, sa presèntzia paris de sa limba sarda o de su catalanu de S'Alighera, o de su tataresu, gadduresu, tabarchinu e de limbas istràngias;
- valorizare su territòriu de sa Sardigna che a logu de imparu;
- pònnere paris, puru in is mètodos didàticos, sa traditzione cun s'innovatzione.

Cun s'artìculu 16, comma 3 de sa LR 22/2018 naschet "*S'Obreria pro s'imparu de su sardu*" (Comitadu interistituzionale permanente pro s'insinnamentu de is limbas de is minorias istòricas), comitadu chi segundu sa norma nche depet ammaniare is Linias Ghia pro chi sa Regione potzat pònnere in aplicu is funtziones de coordinamentu de su cale a su Dlgs 16/2016, chi atenet is masionis chi tocant a is Istituziones iscolàsticas in matèria de impreu de is limbas

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

de is minorias istòricas in is iscolas de s'infàntzia e de insinnamentu in is iscolas primàrias e secundàrias de I e II gradu.

S'*Obreria* s'est reunida giai unas cantas bortas, e a oe no at pòtzidu acumprìre is traballos suos, chi fiant in fase avanzada, petzi pro more de s'emergèntzia COVID-19.

Is Lìneas Ghia chi s'*Obreria* at a aprovare ant a bogare a craru is critèrios e is maneras pro ammaniare e acumprìre is atividades de insinnamentu de is limbas de is minorias istòricas.

Sa LR 22/2018 previdit chi s'insinnamentu de sa limba minoritària siat curriculare: leende a preferu un'insinnamentu chi duret in su tempus, chi siat assentadu in su curriculum de s'istudente, chi sighit dae s'iscola de s'infàntzia a sa secundària e est pensadu cunforma a su printzipiu de sa continuidade verticale de su percursu formativu, respetende s'autonomia iscolàstica de sa normativa natzionale e regionale de riferimentu.

S'atividade de insinnamentu bolet insertada in intro de s'oràriu curriculare complessivu, e finas assentada in intro de su pianu de s'offerta formativa de s'Istitutu e segundu s'organizatzione coerente cun custa etotu.

S'istùdiu de sa particularidade linguistica de sa Sardigna at a intrare in su percursu formativu de is istudentes comente insinnamentu de sa limba minoritària e comente istùdiu subra de sa Sardigna e subra de sa Limba, e a is iscolanos/istudentes chi ddu pedint s'at a garantire in oràriu curriculare, cando est possibile, sa presèntzia de is limbas de minoria paris cun sa limba italiana e cussa istràngia; in s'in casu is Autonomias iscolàsticas, cunforma a is issèberos fatos dae is genitores in s'atu de s'iscritzione e de s'adesione a s'Oferta Formativa de s'Iscola (art. 3 DPR 297/99), previdant de beneficiare de is contributos de sa Regione Sardigna, s'insinnamentu at a èssere a su mancu de 3 oras a sa chida in s'iscola de s'infàntzia e a su mancu de 2 oras in is iscolas primàrias e secundàrias de I gradu.

S'insinnamentu de sa limba de minoria podet èssere siat de is limbas de is minorias siat in limba de is minorias (insinnamentu veicolare); in custu casu remonadu, sa Regione leat a preferu su mètodu CLIL pro totu is matèrias de su curriculum; in is iscolas secundàrias de II gradu s'insinnamentu, veicolare o nono, de is limbas de is minorias istòricas tocat chi siat prevididu in s'afortiamentu de s'offerta formativa de su cale a sa L 107/2015.

Isseberende sa variedade linguistica, siat in funtzione veicolare o siat finas in s'acumprimentu de totu s'atividade didàtica, su percursu formativu bolet ammaniadu cumentzende dae sa faeddada de bidda e dae su cuntestu linguisticu in ue bivet cada die s'istudente. Custu indicu punnat a un'atzione sinèrgica pro afortiare is cumpetèntzias linguisticas de s'atividade didàtica

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

mera e sìnchera e de s'impreu de sa limba locale in is relatas interpersonales in intro de sa comunidade de appartenèntzia.

Pro custu serbit chi in is iscolas de s'infàntzia e in is iscolas primàrias, in ue sa limba faeddada rapresentat s'istrumentu formativu de fundamentu, is docentes faeddent una variedade linguística chi siat sa matessi o chi s'acòstiet a cussa de sa colletividade in ue s'agatat s'istitutzione iscolàstica.

Sighende a in antis in su percursu iscolàsticu, a bellu a bellu s'at a pòdere acostiare a s'istùdiu de is àteras variedades linguísticas e de is produziones literàrias in totu is diferèntzias espressivas, de manera chi, cada istudente si fatzat mere de una connoschèntzia manna e funguda de sa limba in is variantes diferentes suas e de sa literadura sarda. S'atividade de insinnamentu dd'ant a fàghere docentes cun connoschèntzia de sa limba de livellu a su mancu C1; ant a pòdere insinnare is docentes in servìtziu in s'istitutzione iscolàstica interessada o, in bia subordinada, in àtera istituzione iscolàstica o semper e cando is sugetos chi tenent is requisitos pro s'insinnamentu in is iscolas de cada òrdine e gradu.

Sa connoschèntzia de sa limba minoritària dae parte de is docentes s'at a atestare, cando at a intrare a regime, pro mèdiu de una certificatzione linguística, aprontada cunforma a is critèrios de certificatzione de su Cuadru comune europeu de riferimentu (QCER) pro sa connoschèntzia de is limbas e intregada dae sugetos pùblicos e privados abilitados a s'emissione de is certificatziones, iscritos in s'elencu apòsitu istituìdu in sa Presidèntzia de sa Regione, sa disciplina de sa cale s'at a aprovare cun Deliberatzione de sa Giunta regionale.

S'iscrittione in s'Elencu rapresentat sa cundizione netzessària pro acumprìre s'atividade de insinnamentu de is limbas de is minorias de Sardigna finantziadas cunforma a sa LR 22/2018. Ponendedda in aplicu pro sa primu borta, isetende su cumentzu de su sistema de certificatzione linguística de sa cale a s'art. 9 de sa LR 22/2018, sa connoschèntzia de sa limba minoritària dd'at a iscumproare a manera provisòria, segundu su matessi art. 9 comma 5, s'Assessoradu de s'Istruzione Pùblica, Benes Culturales, Informatzione, Ispetàculu e Isport, averiguada chi siat dae parte de una cummissione apòsita.

Is certificatziones provisòrias s'ant a pòdere impreare fintzas a s'intrada in vigèntzia de is modalidades pro intregare de sa certificatzione dae banda de is sugetos abilitados prevididos dae s'art. 9 de sa LR 22/2018.

Su sistema educativu plurilingue chi s'est aprontadu pro sa Sardigna est fundadu subra de su critèriu de sa voluntariedade, e s'introduzione de sa limba minoritària si faghet a segus de una

domanda dislindada de is familias de is iscolanos/istudentes; sende gasi, sa modalidade pro faghene s'issèberu est de fundamentu pro su resurtu bonu de is políticas educativas.

Pro cussu est indispensàbile un'impinnu pretzisu de sa Regione cun iniciativas chi dient a is genitores e a is familias is instrumentos pro chi cumprendant s'importu mannu de s'imparu de sa limba minoritària, e finas sa connoschèntzia de is oportunitades prevìdidas e de is protzeduras chi serbint a s'acumprimentu de custa optzione etotu e chi crescat puru su nùmeru de is faeddadores in sardu.

Cun custa punna, sa Regione, paris cun is Autonomias iscolàsticas e is Entes Locales, aprontat unas cantas atziones de comunicatzione e de formatzione pro un'isparghinada manna e contivigiosa de is informatziones pro fàghere issèberos lìberos cun cussèntzia e atinu.

Est de importu mannu chi su PTOF previdat a manera crara chi is familias e sa comunidade de appartenèntzia, in una realidade educativa plurilingue, tèngiant unu ruolu de fundamentu che a "trasmitentes" de is cumpetèntzias linguìsticas, in calidade de instrumentu de afortiamentu de s'atividade didàtica curriculare torrende a abiatzare s'avesura a faeddare in limba locale. De custa manera s'ant a afortiare is cumpetèntzias linguìsticas chi is dischentes ant retzidu cun letziones formales e adòbios cun is testimòngios familiares e de sa Comunidade, pro dare impèllida a s'impreu fitianu de sa limba locale in intro de sa familia.

Sa Regione at a ammaniare iniciativas de informatzione e sensibilizatzione pro is familias, punnende a sa partecipatzione issoro a is atividades iscolàsticas pro torrare a abbivare sa trasmissione intergeneratzionale de is cumpetèntzias linguìsticas; in prus stanti stanti s'ant a aprontare indàgines pro is familias de is istudiantes pro nde bogare a pìgiu s'agradessimentu subra de s'insinnamentu de sa limba sarda, de su catalanu de S'Alighera e de su tataresu, gadduresu e tabarchinu e de is atividades educativas, s'atinu issoro de s'identidade bilingue e de su profetu de su plurilinguismu.

In prus sa Regione at a sustènnere sa produtzione de materiale didàticu originale, in formadu multimediale puru, e su dopiàgiu de materiale audiovisivu utilosu a s'insinnamentu veicolare de sa limba sarda, de su catalanu de S'Alighera e de su tataresu, gadduresu e tabarchinu e a s'acumprimentu de is atividades educativas.

Su materiale produidu finantziadu dae sa Regione s'at a contivigiare de manera chi siat cumpartzidu e postu a disponimentu de totu is istituziones iscolàsticas e de totu sa comunidade regionale, puru cun aggiornamenti periòdicos; sa Regione at a pònnere a disponimentu de is Autonomias iscolàsticas su materiale didàticu chi s'at a prodùere, ammaniende unu servìtziu de

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

documentatzione e catalogatzione de custu materiale agiornadu a manera periòdica e organizadu cunforma a su gradu e a s'òrdine iscolàsticu, pro chi siat cumpartzidu cun Istitutziones iscolàsticas e familias a tales de favorèssere sa partecipatzione e sa cooperatzione intre s'iscola e su territòriu de riferimentu.

Su materiale didàticu s'at a analizare cun incuru a s'acabu de cada biènniu, pro nde averiguare s'atualidade e sa currispondèntzia a s'istandard de calidade.

Sa LR 22/2018 previdit unos cantos interventos de importu pro sa formatzione de totu is docentes impinnados in s'atuatzione sua, siat pro mèdiu de s'istruutura organizativa pro sa politica linguistica, siat cun su coinvolgimentu de is Istitutziones Universitàrias, in antis de totu is Universidades de Casteddu e de Tàtari. Pro cussu sa Regione s'impinnat a istituire:

- cursos de formatzione e agiornamentu permanente, puru pro sa certificatzione, cun cursos de formatzione de is insinnantes de is limbas de Sardigna.
- cursos formativos organizados dae is Universidades dedicados a manera dislandada a is insinnantes, intèrpretes e tradutores;
- cursos universitàrios, master de primu o de segundu livellu dedicados a manera dislandada a sa limba e literadura sarda;
- cursos universitàrios de etnomusicologia, de artes visivas e multimediales;
- organizatzione de convegno, adòbios de istùdiu e seminàrios iscientificos e divulgativos;
- cursos de formatzione e agiornamentu permanente fatos dae su personale de sa Retza de is Isportellos linguísticos.

Sa Regione at a promòvere, respetende s'autonomia didàtica e in intro de sa cuota regionale de is pianos de istùdiu, s'insertada in s'oferta formativa de s'insinnamentu, in italianu puru, de is matèrias chi pertocant sa Sardigna pro sa connoschèntzia de is piessinnos e de is particularidades de s'identidade culturale e linguistica de sa Sardigna.

In prus sa Regione at a acumprire, in is iscolas de cada òrdine e gradu, laboratòrios didàticos in oràriu extracurriculare in limba sarda, in catalanu de S'Alighera e in tataresu, gadduresu e tabarchinu, pro is familias de is dischentes puru.

Dae unu catàlogu apòsitu is iscolas ant a pòdere seletzionare is laboratòrios subra de argumentos che a: alfabetizatzione in limba minoritària, flora e fàuna, istòria, arte, archeologia,

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

architettura, geografia, literadura, fotografia, teatru, mùsica, cìnema, etc., cunforma a is indiritzos prevìdidos dae is Deliberatziones de Giunta chi ponent in aplicu sa norma.

Leadu a cunsideru chi, a su mancu de primìtziu, s'insertada de sa limba sarda, catalanu de S'Alighera, tataresu, gadduresu e tabarchinu in is iscolas at a agatare carchi difficultade (formazione de is insinnantes, problemas de organizatzione, is sussìdios didàticos dislindados chi non bi sunt) sa Regione, prò mèdiu de s'Isportellu linguìsticu regionale, at a traballare pro:

- monitoràgiu de is atividades de prima formazione e in servìtziu de is insinnantes;
- assistèntzia e monitoràgiu a favore de cada iscola pro megiorare su pianu de s'offerta formativa chi pertocat sa didàtica in e de sa limba sarda, catalanu de S'Alighera, tataresu, gadduresu e tabarchinu;
- promotzione de campagnas informativas apòsitas pro is famìlias subra de su profetu chi nde benit dae s'insinnamentu de sa limba sarda, catalanu de S'Alighera, tataresu, gadduresu e tabarchinu in s'iscola e prus in generale dae su plurilinguismu.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

3.6 Mass Mèdia, Editoria, Informàtica e Web

Sa política linguística chi punnat a s'amparu e a s'afortiamentu de is limbas de minoria, gai de tempus meda ischit chi pro custos obietivos is mèdia, mescamente sa ràdio e sa TV, tenent unu ruolu de importu mannu. Unas cantas realidades sotziales, in cuntestos geogràficos diferentes, de custu podere forte de is mèdia, e prus a notu de su mèdiu televisivu, nd'ant gosadu pro isparghinare is limbas. In prus is mèdios de comunicatzione de una limba minoritària portant a una crèschida de sa rechesta de faeddadores de cussa limba etotu. Una programmatzione e una produtzione bundante in limba minoritària ismànniant finas su traballu de istitutos culturales, iscolas, entes locales, assòtzios.

Pro cussu sa Regione bolet garantire unu livellu de calidade adeguadu de is progetos acumpridos chi non si nche depent inserrare in s'impreu a manera literale de sa limba, ma nde depent respetare s'istile, sa sintassi e is piessinnos cosa sua istransende sa tradutzione simple, istabilende una prioridade in is protzeduras de finantziamentu, e duncas premiende sa calidade de is progetos; custa faina s'at a fàghere puru pro mèdiu de s'Isportellu linguisticu regionale, chi at a progetare e pònnere in òpera initziativas dislindadas pro frunire a is operadores is istrumentos chi ddos agiudent in su traballu issoro a tales de acumpire produtos de calidade.

In is progetos de is beneficiàrios de is Avisos de sa Regione s'at a prefèrrere s'atividade de pianificatzione de is interventos in limba minoritària in intro de is palinsestos e de is pianos editoriales, cun sa punna de assentare mègius s'impreu de sa limba in is mèdia, favorende sa calidade pro nd'istransire su chi est acuntèssidu in is finantziamentos passados, chi gai nd'ant garantidu s'isparghinada in is mèdios de comunicatzione printzipales, ma dd'ant fatu a manera episòdica e sena una programmatzione pro unu tempus prus longu.

Sende gasi, non b'at perunu mèdiu de comunicatzione finantziadu chi at investidu dinare, fora de is finantziamentos regionales, a manera concreta e sighida in unu progetu culturale in sardu o in un'àtera de is limbas tuteladas.

Sa funtzione de sa ràdio e de sa televisione est una prioridade non sceti pro s'importu e sa positzione de primore chi tenent custos mèdios de comunicatzione in sa sotziedade nostra, ma mescamente ca, pro more de s'analfabetismu sustantziale in is limbas amparadas dae sa LR 22/2018 de setores mannos de sa populatzione sarda, rapresentant is mèdios prus addatos pro lòmperre a unu pùblichu prus ampru possibile.

Sa Regione duncas at a sustènnere sa produtzione de programmas televisivos o radiofònicos petzi in limba sarda, catalanu de S'Alighera, tataresu, gadduresu e tabarchinu, isparghinados cun

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

totu is mèdios a disponimentu, aici puru is emitentes televisivas e radiofònicas chi trasmitent, in forma de sòtziu puru, in is limbas remonadas.

In prus s'at a ativare sa conventzione cun sa cuntzessionària de su servìtziu pùblicu radiotelevisivu: cunforma a s'articulu 12 de sa lege 482/1999, difatis, su cuntratu de servìtziu intre su Ministeru de s'isvilupu econòmicu e sa sotziedade cuntzessionària de su servìtziu radiotelevisivu pùblicu nd'assecurat cunditziones a favore pro sa tutela de is limbas de is minorias istòricas.

Sa LR 22/2018 puru previdit chi sa Regione promovat e favoressat sa produtzione e s'isparginada de programmas radiofònicos e televisivos in limba sarda, in catalanu de S'Alighera e in tataresu, gadduresu e tabarchinu finas pro mèdiu de sa conventzione cun sa cuntzessionària de su servìtziu radiotelevisivu pùblicu de su cale a s'art. 22, comma 1, lit. b), de sa LR 22/1998. In intro de custa conventzione, a is temas de s'informatzione e de s'aprofundimentu in limba sarda, in catalanu de S'Alighera e in tataresu, gadduresu e tabarchinu ddis tocat una parte de tres de sa programmatzione.

Pro garantire sa calidade progetuale de is produtos, s'at a ativare finas sa possibilitade de finanziamentu previdida dae sa LR 22/2018 a su comma 2 litera c), pro "sa produtzione de programmas televisivos o radiofònicos in is limbas de minoria, trasmìtidos cun totu is mèdios de difusione", individuende intre is beneficiariis non petzi is emitentes televisivas comente si faghiat in su passadu, ma puru is sotziedades de produtzione cinematogràfica, de vido e de programmas televisivos, gràtzias puru a s'agiudu de sa *Fondazione Sardegna Film Commission*. A tales de favorèssere sa trasmissione intergeneratzionale, s'at a leare a preferu s'acumprida de is programmas afatantes:

- programmas dedicados a fàscias de edade dislindadas: pipios dae is 5 a is 12 annos e piciocos dae is 13 a is 25 annos;
- telegiornales e rotocalcos;
- publicidade in is limbas minoritàrias;
- programmas de recreu, documentàrios, *fiction*, programmas musicales.

S'ant a sustènnere finas cussas pagas realidades chi ant tentu su coràgiu e s'abbistesa de trasmitere imperende petzi is limbas minoritàrias.

S'imprenta puru est de fundamentu pro favorèssere su sentidu de unidade de is comunidades de minoria e finas pro abbivare sa limba. In prus sa presèntzia de sa forma iscrita est de importu pro s'alfabetizatzione de is tzitadinos e pro s'afortiamentu de is limbas tuteladas dae sa Lege

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

regionale. Duncas pro custu sa certificatzione linguística de is operadores est semper prus una netzessidade a tales de garantire sa produzione de testos a manera curreta, non isceti castiende a sa forma de sa limba, cunforma a is normas de sa grafia ufitziale prevìdida dae sa lege, ma puru castiende a s'istile e respetende s'istruccura sintàtica, pro nde istransire s'efetu de sa "traduzione literale" e non de cussa "culturale".

Serbit duncas:

- ismanniare sa presèntzia de is limbas minoritàrias cun a su mancu una/duas pàginas cada chida in a su mancu unu giornale in limba italiana e a su mancu unu setimanele in limba italiana subra de unos cantos argumentos (iscientíficos, econòmicos, políticos, isportivos e non sceti culturales o traditzionales);
- ismanniare s'impreu de is limbas de minoria in is insertziones publicitàrias e in is periòdicos;
- previdere a su mancu unu periòdicu totu iscritu in is limbas minoritàrias.

S'impreu adeguadu de is tecnologias noas de sa retza rapresentat un'obietivu primàrgiu pro sa promotzione e s'isvilupu de is limbas minoritàrias, sende chi Internet est unu traste de fundamentu siat pro sa mòvida de is informatziones, siat pro s'isparghinada, s'iscritura e s'impreu de is limbas. Sa difusione de is tecnologias informàticas e sa crèschida sghida de is connessiones a Internet portat a s'impreu semper prus fitianu de custu istrumentu.

Sa Regione at giai acumpridu e/o achiridu unos cantos progetos multimediales comente: òperas didàticas, currettore ortogràficu (CROS), ditzionàriu *online* (*Ditzionàriu in linia de sa limba e cultura sarda*), sintetizadore vocale (SINTESA), chi s'agatant in sa retza e sunt a disponimentu de totus. Totu custas òperas diant pòdere èssere prus fruìbiles acumprende *App* pro *smartphone*. Difatis s'ischit chi su mercadu de is *App* mòbiles s'est ismanniende semper de prus, non petzi pro su chi pertocat is giogos e s'intratenimentu, ma finas pro setores diferentes de su totu, comente bancas, butegas e impresas de unas cantas crezes.

De un'*App* mòbile est de importu mannu a nde connòschere is possibilidades pro cumprèndere cantu potzat agiudare, dare impèllida e ismanniare s'isparghinadura e sa promotzione de is limbas minoritàrias: s'est considerende chi su tempus coladu imprende is *App* est de prus de su chi si colat cun unu *browser*.

In prus is impitadores chi ddas impreant sunt pro su prus giòvanos e giovaneddos, chi rapresentant su settore indicadu pro afortiare sa trasmissione intergeneratzionale de sa limba.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Pro cussu bolent acumpridos àteros progetos linguísticos impreende tecnologias *App* noas pro cursos de limba.

Àteru obietivu est s'ALIMUS, Atlante Linguisticu Multimediale de Sardigna, una creze de banca datos lessicale, ordingiada in una bintena de argumentos o de àreas semànticas (is fenòmenos atmosfèricos, sa natura, sa fàuna e sa flora agreste, is fainas de sartu, s'allevamentu, sa domo, sa familia, etc). At a èssere prioritàriu a nde fàghere essire a pìgiu sa variabilidade (o sa frimmesa) fonètica, prosòdica, morfo-sintàtica e lessicale de su sardu cun unu instrumentu de interessamentu mannu siat pro sa chirca iscientifica siat, mescamente, pro is aplicatziones de caràtere didàticu.

In custu cuntestu b'est puru su Ditzionàriu normativu de sa limba sarda, su Ditzionàriu generale de is variedades linguísticas de is limbas locales de Sardigna e finas su DiNOS (*Ditzionàriu Normativu Ortogràficu Sardu*) chi si diat pòdere acumprire gràtzias a su progetu CROS, Curretore ortogràficu sardu, chi in tres annos de finanziamentu (2010/2012) at postu a disponimentu prus de 40.000 lemmas in limba sarda, sena contare su nùmeru istremenadu de formas declinadas e coniugadas, e su nùmeru mannu de faeddos chi si nche podent insertare in unu Ditzionàriu normativu paris cun totu is formas de sa flessione.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

3.7 Atividade de istùdiu, Chirca e Formatzione

Cunforma a s'art. 24 de sa LR 22/2028, sa Regione, ponende puru in aplicu s'articulu 6 de sa L 482/1999, promovet sa collaboratzione cun is Universidades pro s'acumprimentu de atividades de istùdiu, chirca e formatzione pro cunsighire is obietivos de custa lege.

Prus a notu s'ant a ativare:

- percursos de formatzione e aggiornamentu permanente, massimamente percursos formativos dislindados pro insinnantes, intèrpretes e tradutores;
- cursos universitàrios chi punnant finas a intregare is certificatziones linguìsticas;
- atividade de certificatzione linguìstica;
- cursos universitàrios, master de primu o segundu livellu dedicados mescamente a sa limba e literadura sarda;
- cursos universitàrios de etnomusicologia;
- organizatzione de convegno, adòbios de istùdiu e seminàrios iscientificos e divulgativos;
- atividades de istùdiu e de chirca e acumprimentu de publicatziones de caràtere iscientificu finas in collaboratzione cun universidades, acadèmias, iscolas de istùdios superiores e àteros tzentros de chirca regionales, natzionales e internatzionales;
- assegnatzione de prèmios pro tesi de làurea;
- assegnatzione de assegnos de istùdiu, bursas de dottoradu, cuntratos de chirca a su de mancu duos annos.

Is percursos de formatzione in is limbas minoritàrias pro insinnantes sunt considerados prioritàrios dae sa Regione, ca favoressent finas un'efetu multiplicadore in is generatziones noas: sa Regione at a assegurare unu percursu formativu istàbile, de livellu artu e chi sigat in su tempus, finas gràtzias a s'impreu de is sugetos acreditados dae su MIUR pro sa formatzione sighida de is insinnantes.

In prus si bolet acumprire una chirca paris cun unu progetu in sardu a pitzu de sa limba de is sinnos, a tales chi de custos materiales nde potzant gosare finas is persones cun disabilitade uditiva, mentras pro intèrpretes e tradutores in limba sarda e catalanu de s'Alighera, s'at a aprontare unu catàlogu dedicadu a percursos dislindados pro custas figuras profesionales.

Sa Regione bolet assignare contributos pro s'istùdiu de realidades piticas e galu non globalizadas, permitende aici de nde fàghere essire a campu chistiones de interessu iscientificu mannu, chi s'ant a cunfrontare cun indàgines acumpridas in cuntostos internatzionales, finas pro

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

connòschere àteros modellos de tutela e de promotzione, individuende percursos noos pro ddos sighire.

S'ant a organizzare seminàrios de istùdiu movende dae custas chircas finantziadas e coordinadas dae sa Regione etotu. Acabadas chi siant custas atividades s'at a ammaniare un'elencu *in linia* in ue s'ant a publicare is chircas prus de profetu, dende unu prèmiu a cussas chi s'ant a cunsiderare prus de balia.

Pro su chi atenet is bursas de dotoradu o is assignos de istùdiu, s'ant a erogare incentivos a istudiantes laureados pro sa formatzione a livellu internatzionale, pro is chi apant traballadu a una tesi subra de sa limba o sa literadura sarda o, semper e cando, subra de unu argumentu prevididu dae sa LR 22/2018 remonada.

S'ant a pòdere organizzare finas tzentros de istade pro sa chirca e/o s'aprofundimentu cun s'agiudu de entes territoriales (chi ant a frunire is istruturas), pro mèdiu de conventziones cun istruturas adeguadas che a Universidades, Istitutos de cultura o àteros tzentros de chirca. A custos tzentros de istade ant a pòdere pigare parte is picicos dae is 16 a is 25 annos de edade, partzidos segundu s'edade o is interessos de istùdiu. Sa Regione at a cuncordare modalidades e tempos e finas at a seletzionare is impitadores cun avisos pùblicos.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

3.8 Istituzione de s'Acadèmia de su sardu

Sa LR 22/2018 in s'art. 24, comma 2 previdit sa collaboratzione cun is Universidades de Casteddu e Tàtari, pro s'istitutzione de s'Academia de su sardu constituida dae chircadores, docentes e espertos nòdidos, de limba e linguística sarda.

S'Academia at a acumprire atividades de istùdiu e de consulèntzia iscientifica subra de is piessinnos istruturales e funtzionales de sa limba e subra de s'evoluzione sua etotu.

Sa Giunta regionale, cun Deliberatzione sua, aprovada cunforma a is modalidades prevididas dae s'articulu 27 de sa LR 22/2018, nde disciplinat sa cumpositzione, is masiones e is modalidades de funtzionamentu.

Sa Regione in is annos colados nch'at giai istituidu in su 2006, una Cummissione tècnicu-iscientifica, pro seberare unu còdighe linguisticu, sa Limba Sarda Comuna, e oe, cunforma a su chi narat s'art. 8 de sa L.R. 22/2018, si nd'at a giuare de sa "*Consulta de su sardu*", a tales de elaborare una proposta noa de istandard linguisticu e de norma ortogràfica de sa limba sarda e de contivigiare s'aggiornamentu de sa norma betza.

Custu percursu previdit finas s'istitutzione de s'Acadèmia de su sardu, chi in carchi misura nde remplasat s'Osservatòriu regionale pro sa cultura e sa limba sarda (art. 5, LR 26/1997) comente òrganu consultivu de s'Assessoradu chi proponaiat is indirizos generales pro persighire is obietivos de sa promotzione e valorizatzione de sa cultura e de sa limba de Sardigna e de s'identidade culturale cosa sua.

Est un'esperientzia particolare: cun s'istitutzione de un'Acadèmia fata de componentes cun connoschèntzia dislindada de is argumentos chi at a istudiare, ca est constituida dae istudiosos de balia, espertos de limba e linguística sarda, s'Acadèmia at a elaborare documentos, meledos e propostas pro aprofundire is chistiones de importu de oe in die e parare fronte a is provas chi sa sotziedade moderna depet afrontare subra de is limbas de Sardigna, arresonados e tratados cun una mirada interculturale e multidisciplinare e disponibile a si cunfrontare e a s'ascurtare a pare

Sa Regione, semper aplichende su comma 1 de s'art. 24 remonadu, aici s'art. 6 puru de sa lege n. 482/1999, promovet sa collaboratzione cun is Universidades de Sardigna pro atividades de istùdiu, chirca e formatzione.

In custu cuntestu s'Acadèmia podet èssere un'istrumentu de mediatzione cun is Universidades de Sardigna cun is cales s'Amministrazione regionale at a stipulare conventziones apòsitas in

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

previsione de is atividades de istùdiu, chirca e formatzione a sustennu de is limbas minoritàrias, prus a notu pro su chi atenet s'intregada de is certificatziones linguìsticas de sa cale a s'articulu 9, in ue s'*Acadèmia* at a pòdere èssere de giudu pro su chi pertocat sa consulèntzia iscientifica, pro more de is cumpetèntzias chi si pedint a is cumponentes suos, in casu de bisòngiu. De onni manera is modalidades e is cunditziones pro leare parte a custas iniziativas s'ant a apostivigare cun una Deliberatzione de sa Giunta Regionale.

3.9 Patrimòniu culturale immateriale e Artes pròprias

Sa Regione, pro cunsighire is obietivos de sa LR 22/2018, cunforma a s'art. 25, promovet s'atividade de suetos privados chi sighende s'istatutu punnent a s'istùdiu, sa chirca, sa formatzione, s'amparu e sa promotzione de sa limba sarda, de su catalanu de S'Alighera e de su tataresu, gadduresu e tabarchinu. Is critèrios de seletzione de is progetos finantziados tocat chi siant cunformados a is indiritzos chi sighint, chi ant a prefèrrere is progetos cun is piessinnos afatantes:

- impreu pro su prus o petzi de sa limba sarda, de su catalanu de s'Alighera e de su tataresu, gadduresu e tabarchinu comente a limba veicolare in manifestatziones pùblicas, publicatziones, istùdios, chircas e in cada atzione chi atenet s'acumprida pràtica de is progetos, incluida s'imprenta o s'isparginada de su materiale publicitariu de is initiatives;
- presèntzia prus ampra in is progetos de argumentos e chistiones chi atenet s'atualidade;
- partetzipatzione finantziària de àteros assòtzios a su progetu;
- previsionone de fainas cun piessinnu iscientificu de monitoràgiu de resurtos de su progetu;
- isparghinada de is materiales e de is resurtos pro mèdiu de internet;
- collaboratzione e cunfrontu cun realidades de assòtzios, istitutzionales o acadèmicas de àteras minorias linguìsticas italianas o europeas;
- collaboratzione cun Isportellos linguìsticos ativados in is entes locales de Sardinia;
- balia culturale e capatzidade de interessare su territòriu in s'acumprimentu de su progetu;
- calidade culturale, capatzidade tècnica e organizativa de su suetu chi ddu promovet;

Cunforma a s'art. 26 de sa LR 22/2018, sa Regione considerat su patrimòniu culturale immateriale cosa sua una parte de fundamentu de s'identidade sarda; pro custu tutelat, valorizat e promovet is artes pròprias veiculadas dae sa limba, nd'assecurat s'espressione lìbera, s'isparginada in sa sotziedade e nde favoresset s'aprendimentu iscolàsticu.

Is artes pròprias sunt: cantu a tenore; mùsica istrumentale traditzionale e prus a notu sa de is launeddas; poesia a bolu; cantu a cuncordu; cantu a chitarra; su cantu, chi incluet paritzos

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

gèneres e totu is espressiones musicales, finas cussas modernas e contemporàneas, cantadas, monòdicas, polivocales e in grupu; su cìnema e su teatru.

Is interventos pro cunsighire is obietivos de is cale a s'art. 26 ddos at a pònnere in òpera s'ISRE cun s'aprovatzione de unu programma chi previdat sa cuntzessione de contributos in favore de Entes Locales, Pro Loco, comitados de is festas costituitos cunforma a is règulas, assòtzios, organismos de su teatru e de s'ispetàculu, pro aprontare manifestatziones o ispetàculos pùblicos cun artes pròprias de is cales a su comma 2, art. 26; cunservatòrios e iscolas tzìvicas de mùsica pro s'ativatzione de cursos pro s'insinnamentu de is artes pròprias mentovadas. In prus s'ISRE promovet e organizat:

- unu “Festival itinerante de is limbàgios poèticos e musicales de sa Sardigna” abertu a traditziones che pare presentes a livellu natzionale e internatzionale, de fàghere cada annu;
- sistituzione de logos pro atividades de riproduzione, agregatzione, aprendimentue trasmissione de is cumpetènzias chi pertocant is artes pròprias, denumenados “Domus de sa cultura”; pro custu, finas in acordu cun is autonomias locales interessadas, sejat benes immòbiles chi faghent parte de su patrimoniu disponibile, de impreare pro custu;
- unu catàlogu multimediale de is artes pròprias, pro assentare e isparghinare su materiale audiovisivu a disponimentu, finas pro mèdiu de atividades de chirca e de achirida de àteru materiale de su cale si nd'assecurat sa valorizatzione e sa divulgatzione aberta a totus, pro mèdiu puru de su situ temàticu *Sardegna Digital Library* o cun manifestatziones dislindadas o eventos de promotzione.

Is “Domus de sa cultura” s'ant a coordinare traballende in sa retza pro tènnere unu Marcu giassu ùnicu pro sa promotzione de is atividades issoro e pro acumprire su materiale divulgativu pro sa distributzione finas in is àteras *Domus*. In prus si bolet:

- aprontare is *App* pro sa geolocalizatzione chi permitant de agatare sa *Domus* prus a curtzu a su bisitadore potenziale, cun totu is informatziones chi serbint subra de is atividades chi si faghent e sa promotzione de is àteras *Domus*.
- s'impreu de is esposidores a prus limbassas cun sa matessi istrutura gràfica, cun is àteras limbassas puru tuteladas dae sa Lege regionale chi sunt presentes in su territòriu de sa *Domus*.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Pro su chi pertocat s'iscritura sa realidade de is prèmios literàrios in is limbas locales est de importu e significu mannu siat pro su chi atenet is nùmeros, de cumponentos e de partetzipantes, siat pro sa calidade de s'atividade linguistica. Custos depent:

- garantire/assicurare visibilitade de sa presèntzia de is limbas amparadas dae sa Lege regionale, a costàgiu de s'italiana, in is bandos e in sa promotzione de is cuncursos;
- acumprire e coordinare una retza de is prèmios literàrios sardos;
- favorèssere sa produtzione de antologias e regortas de testos literàrios;
- promòvere sa redatzione de is verbales de sa giuria fintzas in is limbas tuteladas dae sa Lege regionale;
- pònneru in òpera un'archìviu digitale de sa produtzione literària in limba minoritària;
- gestire unu fondu de documentos e archìvios de testos.

Sa Regione sighit indiritzos generales cunforma a is limbas amparadas dae sa Lege regionale in su setore de is assòtzios culturales e de recreu (est a nàrrere is tzentros de istade e de recreu, is Pro Loco, is assòtzios isportivos, etc.).

Pro cunsighire visibilitade de veras e finas un'atinu pretzisu de is limbas tuteladas dae sa Lege regionale tocat chi is manifestatziones, is programmas e is atividades culturales e artìsticas organizadas dae is assòtzios presentes in su territòriu, cale si siat s'espressione linguistica issoro, siant publicizadas e promòvidas a manera sighida e cumprida in su pròpriu logu e cun sa matessi dinnidade gràfica puru in is limbas amparadas dae sa Lege regionale.

Duncas s'ant a sensibilizare is assòtzios culturales pro:

- dare impèllida a s'impreu de sa limba in su materiale promotzionale, in is giassos internet e in s'istèrrida de artìculos pro s'imprenta e àteru materiale (pro nàrrere de bulletinos, locandinas, fasciculos, programmas de sala, etc.);
- sustènnere sa presèntzia de is limbas locales in is sedes de is assòtzios e/o istitutos culturales;
- promòvere s'istèrrida de verbales, de su bilàntziu e de is documentos de presentare a s'assemblea de is sòtzios in duas limbas;
- favorèssere sa currispundèntzia in duas limbas intre is Entes pùblicos e is sugetos chi sunt erogadores de contributos;

- incoragire sa produtzione de trastes multimediales comente dvd o cd in versiones a duas limbas (pro nàrrere produidos cun sutatitulos), aici puru is copertinas de custos traballos e s'in casu finas pro su materiale allegadu in paperi.

Sa Regione considerat elementu de politica linguistica de importu mannu peri sa produtzione e sisparghinada de cìnema de calidade in is limbas tuteladas dae sa Lege regionale. Pro custu sustenet is progetos de calidade, partzidos pro istajone, annu o prus annos, in collaboratzione cun sa *Sardegna Film Commission*, intrende in unu tzircùitu e valorizende su cìnema in is limbas tuteladas dae sa Lege regionale, finas cunfrontendesi cun is àteras minorias linguisticas, in s'àmbitu de fèstival, cuncursos pro iscenegiaduras e publicatziones. S'isport e s'ispetàculu nde faghent acostiare a unu nùmeru mannu de persones. Acapiende sa limba tutelada a sotziedades isportivas nòdidas o a eventos isportivos famados est finas un'occasione manna pro sa promotzione e valorizatzione sua etotu.

Pro sa promotzione de sa limba in custu àmbitu, traballende paris cun àteros setores e àteras realidades, diat tocare de incentivare sa presèntzia de cartellos cun sa matessi dinnidade gràfica de s'italianu in is istàdios, in is istruturas isportivos, billetes a duas limbas de is garas o informatziones de is initiatives isportivas pro ddas promòvere collaborende cun su Servìtziu de s'Isport, Ispetàculu e Cinema chi dipendet dae su pròpriu Assessoradu e dae sa pròpria Direzione. Si podet fàghere su matessi pro su settore de s'ispetàculu, insertende is limbas de minoria in intro de eventos o pro mèdiu de personàgios connotos pro chi siant *testimòngios* de s'impreu de is limbas minoritàrias.

3.10 Abbivada intergeneratzionale de is cumpetèntzias linguísticas

Torrare a abbivare sa trasmissione intergeneratzionale de is cumpetèntzias linguísticas est un'elementu de fundamentu de sa política linguística regionale: mancari s'interventu in s'iscola e s'inserimentu de sa limba de minoria in su currículum iscolàsticu apant unu ruolu de importu mannu in sa LR 22/2018, custu non podet èssere acumpangiadu dae fainas dedicadas a torrare a sestare sa cadena intergenerazionale de trasmissione linguística.

A dolu mannu una limba s'imparat petzi si est unu mèdiu utilosu pro comunicare cun àteras comunidades linguísticas; si la conoschent unas cantas persones o grupos minores de gente, non s'imparat ca non b'at importu de lu fàghere. Su messàgiu chi s'imparat est "a imparare s'inglesu est mègius". E est inoghe chi intrant is famìlias: su bilinguismu dae s'edade primidia cumentzat in famìlia, in ue s'afòrtiat sa conoschèntzia de ambas limbas e finas sa capatzidades cognitivas generales de chie las tenet e las impreat.

Pro torrare a abbivare sa trasmissione intergeneratzionale de is cumpetèntzias linguísticas, si sèberat carchi faina, chi acapiada cun àteros interventos prevididos dae su Pianu, podent fraigare is cunditziones pro unu ligàmene nou e pro ispainare is cumpetèntzias chi depent èssere fundamentu de onni percursu, siat culletivu siat individuale, de aprendimentu linguisticu.

Sa punna est de torrare a sa variedade linguística locale (in ue s'est pèrdida) o de favorèssere (in ue si faeddat galu) sa trasmissione intergeneratzionale de sa limba, dae is lavras de is genitores a is origras de is figios. Cando su còdighe non est consideradu prus vàlidu mancu pro faeddare cun is figios, trunchende gasi sa trasmissione intergeneratzionale, s'andala de sa decadèntzia linguística est giai in una fase crítica, e no at a èssere fàtzile a la recuperare sena s'impinnu de sa comunidade e s'inghitzu de istrategias dedicadas de pianificatzione chi ant a pertocare mescamente is generatziones noas.

In ue creschet imbetzes su nùmeru de persones chi conoschent sa limba mama, tando creschet peri s'impreu sotziale de sa limba. Cun s'ismanniada de s'impreu e de is funtziones de sa limba, s'ispàrghinat finas unu atinu de utilidade e manu manu chi custu atinu s'ismànniat, creschent is cumportamentos linguísticos positivos pro sa limba, dende impèllida a s'interessamentu pro l'imparare.

E gasi si torrat a su puntu de cumentzu: prus mannu est s'interessamentu a imparare sa limba de minoria, de prus ant a èssere is possibilidades de ismanniare su nùmeru de is chi la faeddant.

Duncas in prus de sa "trasmissione materna" si depet cumentzare dae s'iscola de s'infàntzia e dae is primos annos de s'iscola primària pro s'ighire cun is àteros òrdines e grados.

REGIONE AUTÓNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

Pro custu, in su cuntestu didàticu e divulgativu sa Regione torrat a achirire is deretos pro su web de tradutziones dae s'italianu, o dae àteras limbas europeas, in is limbas de minoria, de sàgios o testos literàrios o filosòficos in prosa de àrchidu e de importu internatzionale, giai editadas in àteras limbas e mègius de dominiu pùblicu, (est à nàrrere chi nche siant colados 70 annos dae sa morte de su titolare de is deretos). Custas òperas s'ant a pònner in su portale *Sardegna Digital Library* a manera chi is scolos de cada òrdine e gradu e totus is chi sunt interessados si nde potzant giuare.

Finas is laboratòrios didàticos extracurriculares de is cales a s'art. 19 de sa LR 22/2018, pro is cales su legislatore regionale at prevididu a manera espressa sa presèntzia de is familiares de s'istudente, sunt unu mèdiu de fundamentu pro abbivare dae nou sa trasmissione intergeneratzionale de is competènzias linguìsticas, su logu in ue sa trasmissione de sa sabidoria de familia podet acuntèssere in unu cuntestu istruturadu chi garantit sa sustenibilidade e sa dura.

Is laboratòrios si podent propònner in àmbitos diferentes, pro esempru musicale, mancarì a unu pùblicu de adolescentes chi l'agradit sa mùsica contemporànea in limba sarda, collaborende cun formatziones musicales locales.

Un'àteru canale diant pòdere èssere is atividades cummertziales e imprenditoriales: in su mundu de s'economia globale sa comunicatzione est de importu mannu pro bèndere is produtos; de reghente is impresas sunt adatende su marcu de su produktu issoro a su logu de bèndida, mentras àteros sèberant is produtos locales o particulares pro los bèndere in totu su mundu comente produtos ùnicos e de primore. Ma non bastat prus a indicare de ue sunt e s'identidade issoro, tocat de los "contare" in sa limba de su logu de produtzione.

Custa podet èssere un'occasione pro is limbas de minoria, ca pro unu produktu a àere su marcu, su nùmene, is ingredienti in sa limba de su logu dae ue benint est unu sinnale de identidade e autenticidade.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

3.11 Organizatzione annuale de una *Cunferèntzia Aberta*

Cunforma a s'art. 6 della LR 22/2018, sa Regione promovet su cunfrontu e sa partecipatzione comente mèdiu pro definire sa política linguística regionale. Pro custu onni annu ammàniat una *Cunferèntzia aberta* subra de sa limba sarda, su catalanu de S'Alighera e su tataresu, gadduresu e tabarchinu, comente istrumentu de impèllida, iniziativa e partecipatzione pro definire is línias de indiritzu e sa valutatzione de is resurtos otènnidos.

Sa *Cunferèntzia aberta* est un'occasione de cumpartzimentu e cunfrontu intre is sugetos e is organismos interessados a is problemàticas de su setore e pro averiguare s'istadu de atuatzione de is interventos prevididos dae custa lege, accollire propostas pro s'adequamentu issoro a is bisòngios essidos a campu e definire línias de indiritzu noas. Sa partecipatzione pùblica a is processos decisionales subra de s'evoluzione de sa política linguística de sa Regione est garantida dae sa *Cunferèntzia aberta*, chi depet èssere pròpriu aberta a chie cheret leare parte cun calesiat titulu. Custu est unu tempus de importu mannu pro sa política linguística, chi podet influenzare is sèberos e is orientamentos de s'Amministrazione, pro cumprèndere mègius ite pensant is sardos, chi sunt mutidos a esprimere su parre issoro subra de su traballu de sa Regione.

Is ufitzios prepostos, paris cun is operadores de Isportellu de totu su territòriu, coordinados dae s'Isportellu Linguisticu regionale, ant a organizzare sa cunferèntzia onni annu intro de santugaine e onniasantu. Pro sa *Cunferèntzia aberta* s'at a seberare unu tema pro cada annualidade, chi at a tènneru contu de is argumentos tratados in s'annu in chistione e/o de rechestas dàbiles collidas dae is ufitzios, chi ant a arribbare dae assòtzios de categoria o istitutos de cultura, Istitutziones iscolàsticas, entes territoriales o àteros sugetos interessados.

A sa *Cunferèntzia aberta* s'ant a mutire is rapresentantes de is àteras minorias linguísticas italianas o finas istràngias, pro ativare un'acaramentu cun àteras realidades e fraigare unu sistema istàbile de relatas chi nos podent servire a definire is programmas o a s'atuatzione de pràticas bonas. In custa manera ant a leare parte is abitanti de s'isula, ma peri personalidades chi podent frunire s'esperèntzia issoro subra de is políticas de tutela, promotzione e valorizatzione de sa limba e de sa cultura de minoria de àteros Paisos.

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

3.12 Sinnalètica e cartellonistica

Sa sinnalètica bilingue depet punnare a prenare su logu pùblicu cun sa presèntzia visiva de is limbas amparadas dae sa Lege regionale e non petzi a ammentare su valore istòricu suo o afortiare sa memòria de sa localidade. Mustrende a manera curreta sa limba, creschet sa cussèntzia de s'identidade linguistica de is Sardos.

Cunforma a su parre de is espertos prus nòdidos in matèria, is cartellos bilingue sunt de fundamentu pro su recùperu de s'àrchidu e pro garantire visibilitade a sa limba de minoria, chi est in perigulu de iscumpàrrere, istrasinde s'impreu folcloristicu e arossimativu de sa sinnalètica cun sa denumetzione dòpia de su logu.

Cunforma a s'art. 2 de sa LR 22/2018, sa Regione, paris cun is autonomias locales, providit a reconnòschere e catalogare su patrimoniu linguisticu e toponomàsticu istòricu e a aprontare e divulgare s'Atlante linguisticu e e toponomàsticu de Sardigna.

In prus, s'at a sighire cun s'acumprida de is progetos cumentzados in is annos colados ponende in òpera is fainas afatantes:

- a. Acabare de pònnerre is cartellos bilingue in ue mancant e torrare cussos tirados o irraighinados.
- b. Regorta e registratzione de is pronùntzias de is topònimos in is faeddadas locales e sa digitalizatzione issoro.
- c. Regorta de is topònimos in intro de onni bidde, chi siant bighinados o odònimos.
- d. Crèschere s'impreu de s'odonomàstica pro carreras, arburadas, pratzas etc. siat traduende is odònimos siat recuperende is topònimos antigos.
- e. Creazione de s'Atlante Toponomàsticu Sardu Interativu: una cartina multimediale temàtica in ue sunt insertadas is tres cartinas de papperi giai produidas pro las fàghere interativas.

S'impitadore, seberende unu Comune, at a bìdere su topònimu in limba locale e in italianu, sa pronùntzia de su logu, s'etimologia e sa paretimologia, sa zona geogràfica istòrica sua, is nùmenes de topònimos de sa bidde, ma peri datos altimètricos e piessignos geogràficos suos. Sa cartina multimediale ant s'at a insertare in is portales temàticos regionales: Sardigna Limba, Sardigna Territòriu, Comunas.

In prus, cunforma a su comma 5 de s'art. 13 de sa lege regionale, sa Regione frunit a àteras Amministratziones Pùblicas, incluidos is concessionàrios de servìtzios pùblicos, sa consulèntzia

REGIONE AUTÒNOMA DE SARDIGNA
REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

pro s'iscritura e sa tradutzione in limba sarda, in catalanu de S'Alighera, o in tataresu, gadduresu e tabarchinu de sa cartellonistica.

Sa Regione podet, in prus, providire formas de sustennu finantziàriu, a tales chi, is insinnas, is suportos visivos e onni àteru indicu de utilidade pùblica in mostra in is fràigos sedes de ufizios abertos a su pùblicu, in is portos, aeroportos, istatziones e mezos de trasportu, apat sa tradutzione cun evidèntzia gràfica che pare a sa limba italiana.

Is atividades prevididas dae s'art. 13 de sa LR 22/2018 ant a èssere a incuru de s'Isportellu Linguisticu regionale, paris cun is Isportellos Linguisticos in totu su territòriu regionale. Pro custu at a èssere inghitzada una collaboratzione cun s'Assessoradu de is Entes Locales, Finanzas e Urbanistica pro su sustennu in sa geolocalizatzione.

S'art. 13 de sa LR 22/2018 a su comma 6 apostivigat chi *“sa Regione, in su respetu de is disponimentos de su Còdighe de s'istrada promovet s'istipula de accordos dislindados cun s'ANAS Spa, cun is provìntzias e cun is comunes cunforma su livellu de cumpetèntzias, chi punnant a remplasare sa segnalètica istradale cun cartellonistica bilingue in totu sa retza istradale de Sardigna”*.

Pro custu s'at a ammaniare unu pianu de atzione regionale chi previdit su monitoràgiu de sa cartellonistica giai presente e s'acumprida de una cartina de resumu pro tipologia e cumpetèntzia. Sa sinnaletica depet sighire critèrios omogèneos e codificados, sebestende is livellos de aplicu diferentes, segundu is printzipios de sa normativa in vigèntzia (prus a notu sa LR n. 13/2018 e su còdighe de s'istrada nou).

Sempermai, bidu chi in medas Comunes de Sardigna, su cartellu de intrada/essida a/dae su comune est istadu giai ammaniadu, s'at a pòdere fàghere a pustis de unu averiguamentu pretzisu e unu pianu de atzione adeguadu.